

lp

Montreālas Latviešu
Biedrības
ZINOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1991. GADA NOVEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

43. GADA GĀJUMS Nr. 11. (512.)

**SAULES
MŪŽU
LATVIJAI**

Šī gada valsts svētkos - 18. novembrī piedalīsies mēs laukā, kad atkal ir pasludināta neatkarīga Latvijas valsts. To ir atzinušas pasaules valstis, ASV, Lielbritāniju, Franciju un pat Padomju Savienību ieskaitot. Latvija ir pilntiesīga Apvienoto Nāciju locekle. Tādēļ tieši šogad 18. novembris atmirdz kā spilgta pārle un ir ceļa rādītājs visai latviešu tautai. Tas ved mūsu Latviju pretim saules mūžam. Un ja tā, vienā darbīgā saimē saslēgties mūs aicina Latvijas karogs, kas tagad ir brīvības liecinieks latviešiem visā pasaulē.

Atjaunotajā Latvijā neatkarības stiprināšana tomēr vēl ir tikai at kā bērna autiņos. Ilgo gadu apspiestība ir atstājusi sava pēdas. Brīvās Latvijas atjaunošanas pasludināšana, diemžēl, nenes tūlītējas likumiskās un ekonomiskās pārmaiņas, kādas sagaida tauta. Politiskās pieejas netrūkst domstarpību, bieži vien negantu pretešību, kas kavē lietu risinājumu vairākumam pieņemamā veidā. Pēdējās ziņas, kas pienāk no Latvijas, neiepriecina. Steigā pieņemti likumprojekti, kā pilsonības, rada negaidītus asumus, izslēdz no tās pat visu trimdu, jo prasa trimdiniekus atteikties no savām mītu zemju pavalstniecībām, kas, it sevišķi, vecākai paaudzei ir pavisam neizdevīgi dažādu apsvērumu - īpaši nopelnītās pensijas dēļ.

Trimdinieki, kas neatkarības atjaunošanu saņēma ar patiesu sajūsmu, jūtas vīlušies. Vīlušies jūtas daudzi pašā Latvijā. Šis nav laiks, kad varam ļaut vaļu pesimismam. Tas stāvokli neuzlabos.

Jālūdz Dievs, ka šī gada 18. novembrī mēs apzināsimies, ka LATVIJA no mums gaida patiesu darbu un dedzīgas sirdis. Nākamajā gadā mums jādarbojas ar sauli sirdī, lai atjaunotā LATVIJA pastāvētu citu tautu saimē. Tas nebūs viegls uzdevums, bet LATVIJA to ir pelnījusi, lai latvju tauta būtu brīva un neatkarīga.

M. ŠTAUVERS.

VALSTSSVĒTKOS.

Ja cilvēkam ir kaut kas mīļš un dārgs, viņš to patur dziļi sirdī ieslēgtu. Tāds svētums var būt atsevišķam cilvēkam, tas var būt kopējs daudziem, vai arī var būt kopējs kādai tautai. Latvju tautas svētums ir 18. novembris. Kopš 1918. gada 18. novembra, kad pēc 700 nebrīvības gadiem tika proklamēta neatkarīgas Latvijas nodibināšanās, 18. novembris ir kļuvis par Latvijas neatkarības simbolu, un latvju tauta šo dienu ir ieslēgusi savā sirdī uz mūžīgiem laikiem. 18. novembris deva latviešu tautai piepildījumu tam, ko bija izauklējuši nākotnes saucēji - mūsu dzejnieki un par ko bija cīnījušies vīri un sievietes. Latvju tautas vēstures pirmsākumi sniedzas sirmā senatnē, bet Latvijas brīvības gados latvieši piedzīvojuši savas vēstures atdzimšanas skaistāko laikmetu, uz ko tauta var būt lepna un ko nekad nevarēsim aizmirst ne baltās, ne nebaltās dienās. Ar lepnumu sirdīs atceramies, ar kādu sajūsmu, enerģiju un sirds degsmi latvieši ķērās pie savas neatkarīgās valsts izveidošanas. Pēc brīvības atgūšanas mēs sākām ne no kā un šajā laikā izveidojām savu valsti skaistu un bagātīgu. Dievs ir piešķīris latviešu tautai skaistu dzīves telpu Gaujas, Daugavas un Baltijas jūras krastos. Sava skaistuma un izdevīgā ģeogrāfiski stratēģiskā novietojuma dēļ, Latvijas teritorija ir bijusi vienmēr kaimiņu lielvalstīm iekārojuma objekts.

Aizvadītajos gadu simtos dažādas varas gājušas pāri mūsu zemei, gan naidīgas, gan draudzīgas, bet lielāko tiesu naidīgas un tautai nelabvēlīgas. Tā arī 1918. gada 18. novembrī proklamētās brīvvalsts ilga tikai 22 gadus. Tad atkal naidīga vara - Padomju Savienība 1940. gadā okupēja mūsu zemi. Sākās atkal tautas ciešanu un grūtumu laiks, izsūtīšanas uz vergu nometnēm Sibīrijā, apcietināšanas, cilvēku apšaušana, īpašumu nacionalizēšana, tautas apspiešana. Šis laikmets ir radījis mums drūmas sāpju un ciešanu atceres dienas - 14. jūniju un 25. martu. Bet tautā

brīvības dzirksts palika kvēlojot. Brīvības laiki, t. s., labie gadi, tie palika atmiņā un 18. novembris bija kā spoža zvaigzne, kas mirdzēja un deva cerību un ticību, ka gan jau pāries arī šis laiks. Mums, trimdas latviešos, bija izveidojies priekšstats, ka Latvijā šajos aizvadītajos okupācijas gados, valdot svešai varai, latviešu mutes ir bijušas aizdarītas un ka tauta iestigusī apātijā un bezcerībā, bet Latvijā darbojās ļaudis Latvijas brīvības atgūšanas labad visu okupācijas laiku, gan nevarēdami būt atklāti kā šodien, bet bija daudzi drosmīgi cīnītāji - tautas pozitīvā galējība - tautas varoņi. Mums ir viņi jāpieņem. Mēs nedrīkstam viņus aizmirst, kas atklāti vai pagrīdē darbojās pret okupācijas varu, uzturēja sakarus ar lietuviešu un igauņu brīvības cīnītājiem, organizēja pagrīdes komitejas, izplatīja skrejlapus. Naktī uz 18. novembrī jeb citā svētku dienā, naktis aizsegā augsta dūmeņa galā atstāja sarkanbalsarkano karogu un tautā brīvības atgūšanas cerību dzirksts uzliesmoja. Šie cilvēki upurēja savas karjēras savu personīgo brīvību, veselību, pat dzīvību, lai uzturētu latviešu tautā ticību Dievam, uzturētu dzīvu brīvās Latvijas ideālu un pretestības garu. Šie cilvēki trimdas latviešos ir bijuši cienīti, respektēti viņu nacionālās stājas dēļ. Šie drosmīgie vīri neliecās. Tā Gunārs Astra pat tiesā 1983. gada 15. decembrī savā liecībā vēl teica: "Mani šeit ir atvedusi mīlestība un cieņa pret manu tautu un varmācīgie pasākumi, kas vērsti uz manas tautas dvēseles nonicināšanu un noplicināšanu. Es ticu, ka šis laiks izgaiss kā ļauns murgs - tas dos man spēku šeit stāvēt un elpot. Mūsu tauta ir daudz cietusi un tādēļ iemācījusies un pārcietis arī šo tumšo laiku."

PBLA valde 1989. gada Tautas balvu piešķīra Gunāram Astram, tā godinot viņu un arī visus citus, gan zināmos, gan nezināmos cīnītājus par Latvijas brīvības atgūšanu un kas par šo darbību cietuši no Padomju varas. Bet visi jau nevarēja un nevar būt varoņi, un labi arī tā. Maskavai būtu bijis tīri labi pa prātam, ja Brežņeva vai Staļina laikā būtu notikusi masu sacelšanās. Tiktu iesūtīta Sarkanarmija, izkautu latviešus, izsūtītu un viņu vietā ieliktu krievus. Tā šajā laikā būtu atrisināta latviešu problēma. Brīvas Latvijas sapnis būtu izsappots uz mūžiem.

Pie Latvijas brīvības atgūšanas idejas uzturētājiem un tautas gara stiprinātājiem jāpieskaita arī kultūras darbinieki - inteliģence, tas ir, tie, kas nepiederēja pie Maskavas pakalpiņiem un režīma stiprinātājiem un tautas iznīcības veicinātājiem. Viņi blakus pagrīdniekiem veica ļoti svarīgu uzdevumu tautas gara pacelšanā un cerību stiprināšanā par brīvības atgūšanu. Kultūras jaunrade Latvijā risinājās grūtos apstākļos. To ierobežoja varas vīru politikas un nepatikas, cenzūra, ideologu vadlīnijas, publicēšanas aizliegumi, pat apcietināšanas. Dzejnieki, rakstnieki, vieglās mūzikas mākslinieki, kas sasniedza tautas masas ar humoru un satīru, prata tautu mācīt cīnīties pret okupācijas radīto depresiju, prata apkarot alkoholismu, biežo laulību šķiršanu, zemo dzimstību. Tā arī dzejnieki un rakstnieki ar saviem darbiem, par spīti visiem žaungiem un visām cenzūrām, prata kalpot tautas interesēm. Dziļa mīlestība pret dzimteni, tās dabu un vēsturi, stingra ticība Latvijai izskan dzimtenes latviešu kultūras jaunradītajos darbos. Viņu darbs ir bijis svarīgs faktors latviešu nacionālās pašapziņas uzturēšanā. Bet kultūras darbiniekiem, lai dzīvotu, bija arī režīmam jādod mesli, un tā bieži šie cilvēki saņēma trimdas latviešu nosodījumu un nepelnītu nicināšanu, it sevišķi, no, t. s., stingrās stājas turētājiem, kas, paši siltumā, ērtībās, pārtībā un drošībā dzīvodami, prasīja nelo-

kāmu štāju un pretestību okupācijas režīmam līdz nāvei. Šīs nostājas ietekmē organizācijās tika pieņemtas dažādas deklarācijas un rezolūcijas par attiecībām ar tautu un tās darbiniekiem Latvijā. Sim konservatīvismam jau bija arī sava pozitīva nozīme, pozitīva loma - noraidošā attieksme pret Padomju Latviju, pret kontaktiem ar cilvēkiem, kas kautkādi bija saistījušies ar režīmu, palīdzēja tautiešiem dzimtenē rast sajūtu, ka viņi nav aizmirsti un ka rietumos latviešiem ir stipra nostāja pret komūnismu un ir izteikti cīnītāji par Latvijas brīvības atgūšanu.

Kā jau iepriekš minēju, tautā brīvības dzirksts kvēloja visu laiku, un, tiklīdz bija redzams, ka Austrumeiropā brūkošo komūnisma iekārtu Padomju Savienība nav vairs ne gribīga, ne arī spējīga ar rupju varas iejaukšanos aizkavēt, armija un tanki netiek sūtīti, arī Latvijā sākās notikumu virkne komūnisma jūga nokratīšanai. Tā 1987. gada 14. jūnijā 10,000 cilvēku piedalās sanāksmē pie Brīvības pieminekļa, pieminot 1940. gada deportācijas. Organizētāji bija cilvēktiesību grupa Helsinki 86. Seko otrs saiets 23. augustā pie Brīvības pieminekļa sakarā ar Molotova-Ribentropa nolīguma parakstīšanas gada dienu. Atkal 10,000 dalībnieku. Ir sācies atdzimšanas laiks - trešā tautas atmoda, kas ar jaunu sparū, jaunu dzīvot gribu kā brīvai un neatkarīgai tautai savā brīvā Latvijā nav vairs apstādināma.

Nozīmīgs ir 1988. g. 1. un 2. jūnijā Latvijas radošo savienību plēnums ar daudzām patriotiskām runām, pieņemto deklarāciju un V. Avotiņa aicinājumu dibināt Tautas fronti. Tā arī 8. un 9. oktobrī notiek Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongress. Pirms tam jau jūlijā Folkloras festivālā Baltica 88 pirmo rezi plaši ielās redzams sarkanbaltsarkanais karogs. LTF ir izcila nozīme latviešu tautas trešajā atmodā. Tā prata saliedēt tautu vienotam mērķim. Tika radīta jauna uzdrīkstēšanās kvalitāte. Protams, ir dažādi ieskatī pret šo organizāciju kā trimdā, tā arī Latvijā, kur pret to sevišķi nostājas, t. s., stagnāti, kas nevēlas nekādas pārmaiņas, it sevišķi, Latvijas neatkarību.

DV ASV ir simpatizējuši un izteikuši atbalstu LTF jau no sākuma. Tā jau 1989. g. pavasarī delegātu sapulces atklāšanā piedalījās toreizējais LTF vadītājs Dainis Ivāns, un mēs bijām pirmā organizācija brīvajā pasaulē, kas bija uzaicinājusi LTF vadītāju piedalīties sapulces atklāšanā. Tajā pašā delegātu sapulcē vienbalsīgi pieņemtā rezolūcijā teikts, ka DV atbalsta LTF tās darbībā par centieniem panākt tautai pašnoteikšanos. Jāsaka, ka neesam vīlušies. Pateicoties visām nacionālām un demokrātiskām kustībām Latvijā un viņu vienotājam Latvijas Tautas Frontei, kas ar savu izmaņu un izdomu pārliecinājusi ne tik vien latviešu tautu, bet arī pārējos Latvijas iedzīvotājus, ka tikai neatkarīga Latvijas Republika panāks brīvību, taisnību un labklājību. Tā arī, izejot ar vēlēšanu platformu - par brīvu neatkarīgu Latviju - Latvijas PSR Augstākās padomes vēlēšanās ieguva 2/3 vairākumu, un šī vairākuma frakcija bija spējīga 1990. gada 4. maijā pieņemt deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, nosakot, ka Latvijas valsts oficiālais nosaukums ir LATVIJAS REPUBLIKA, saīsināti - LATVIJA. Atjaunot Satversmes sapulces 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Satversmes darbību visā Latvijas teritorijā. Līdz Satversmes jaunās redakcijas pieņemšanai apturēt Latvijas Republikas Satversmi, izņemot tos pantus, kas nosaka konstitucionāli tiesisko pamatu. 1. pants - Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, 2. - Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai, 3. - Latvijas teritoriju sastāda starptautiskos līgumos noteiktās robežās Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale, 6. - Saeimu ievēlē vispārīgās vienlīdzīgās, tiešās aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Šis pants piemērojams atjaunojoties tām neatkarīgās Latvijas Republikas valsts varas un pārvaldes struktūrām, kuņas garantē brīvu vēlēšanu norisi.

Šis ir pārejas laiks. Būtībā cīņas laiks, ko tagad izved Latvijas Augstākā padome un Latvijas Ministru padome, t. i., valdība, lai solīti pa solītim demontētu pastāvošo sistēmu un tiktu vajā no veco

laiku birokrātiem. LTF nozīme nebūt nav mazinājusies. Tā joprojām ir lielākais nacionālpolitiskais spēks, un Augstākās padomes LTF ir vienīgais reālais politiskais spēks. Būtībā LTF ir kļuvusi radikālāka savās prasībās un patreiz ir ļoti liela līdzība politiskā izriecībā ar LNNK, un, kā E. Berklāvs pēc 3. LTF kongresa, kas notika 1990. gada oktobra sākumā - ir izteicies, ka viedokļi tagad esot tik tuvi, ka varētu apsvērt abu organizāciju apvienošanos. Vai nu apvienošanās būs vai nebūs, tas šinī laikā nav svarīgi, jo abas organizācijas sadarbojās.

Bieži šeit, trimdas latviešu presē, lasāmas, nozākājošu kritiku par patreizējo Latvijas pārejas laika valdību, ka tajā esot arī bijušie varas vīri; par Augstāko padomi, ka tā esot ievēlēta nelikumīgās vēlēšanās, kuņas piedalījušies okupācijas kuņaspēkaku vīri, un tā joprojām. Vai mēs varam sūdzēties par vēlēšanu gala rezultātu? Noteikti nē, jo ievēlēta Augstākā padome, kaut arī vēlēšanās piedalījās okupācijas armija, bija tā, kas pasludināja Latvijas neatkarības atjaunošanu. Protams, no juridiskā viedokļa vēlēšanu process nebija regulārs, bet vai šie kritizētāji un tie, kas Latvijā nacionālisma vārdā aicināja vēlēšanas boikotēt, būtu laimīgāki, ja būtu ievēlēti interfrontes cilvēki un latviešu kangari, Maskavas pakalpiņi un tie sastādītu Augstākās padomes vairākumu. Ja jau gribam tagad uzsvērt, ka tiesība deklarēt neatkarību ir vienīgi pilnīgi brīvi izvēlētai tautas pārstāvniecībai, tad šinī sakarībā rodās jautājums, kā tad bija ar Latvijas Tautas padomi, kas 1918. gada 18. novembrī pasludināja neatkarību? Tā arī nebija izraudzīta vispārējās vēlēšanās. Bet vai tas rīcību mēs apšaubām tagad? Tieši otrādi - Tautas padomei un tās izraudzītai pagaidu valdībai ar Kārli Ulmani priekšgalā pienākas latviešu tautas mūžīga pateicība. Arī tad Latvijas teritorija bija naidīga kuņaspēka okupēta, bet tauta ticēja Pagaidu valdības deklarācijai, ticēja un cerēja, ka īsta brīvība sekos un cerības piepildījās. Vai šodien latviešu tauta nedrīkst ticēt, cerēt un gaidīt 4. maija deklarācijas īstu piepildījumu?

Latvijas PSR Augstākās padomes vēlēšanās LTF kandidāti izgāja ar saukli par brīvu, neatkarīgu un demokrātisku Latvijas Republiku. Vēlēšanās piedalījās 81,2% no vēlētoju skaita. Tā tad tie visi ir atzinuši vēlēšanu likumību. Pēc LPSR AP informācijas centra publicētiem datiem, pirms 4. maija deklarācijas Latvijā vēlētoju skaits bija 1,960,537. No tiem vēlēšanās piedalījās 1,596,924 vai 81,2%. No tiem 68,2% balsoja par kandidātiem, kas atbalstīja LTF platformu, 21,5% par IFPSKP platformu un 10,3% balsoja par t. s., neitrāliem. Diemžēl, Latvijā veidojās divvaldība, kas patreiz nekalpo kopējam mērķim Latvijas neatkarības pilnīgai atjaunošanai. Mēģinājumi darboties pret Augstāko padomi un Ministru padomi vai arī veikt alternatīvas varas struktūras ir darbību traucējošs faktors. Bija savā laikā vienošanās, ka pilsoņu komitejas, pilsoņu kongress būs tā kā rezerves spēks, ja gadījumā Augstākās padomes vēlēšanās LTF negūs 2/3 vairākumu. Šī vienošanās tiek ignorēta un veidojas otra valdība - Latvijas komiteja un lēmējorgāns - Pilsoņu kongress. Latviešu spēku šķelšana laikā, kad jābūt vienotiem cīņā pret kopēju ienaidnieku, ir ļaunprātība, kas neveicina panākumus mums naidīgās sistēmas demontāžā. Kāds politiķis pat esot teicis, ka šinī ziņā neesot nekādas atšķirības starp Latvijas komiteju un PSRS pilsoņu aizstāvības komiteju.

Arī šeit, trimdā, zināmās aprindās valda neuzticība patreizējai Latvijas valdībai, it sevišķi, neuzticība, aizdomas pret vairākiem patreizējiem kultūras un politiskiem darbinie-

kiem un vadītājiem. Citē viņu teikto pirms pāris vai vairākiem gadiem, tāpat viņu kādreizējā piederība komunistu partijai. Esmu drošs, ka arī tagad kāds 18. novembra runas teicējs apšaubīs Gorbunova, Petera, Bišera un citu darbības patiesīgumu Latvijas valsts atjaunošanas darbā un savu neticību pamatos uz kādreiz attiecīgā darbinieka teikto. Būtībā gan jāvadās no tā, ko bijušie partijas biedri patreiz dara un kāda ir viņu darbība. Jo nav jau svarīgi, kādā krāsā kaķis, ja tikai viņš ķer peles. Liekas drusku savādi, ka pret tiem cilvēkiem nesēn Latvijā krasi vērsās Staļinisma piekritēji jeb stagnanti. Nevarētu teikt, ka katrs, kas iekļuvis kādreiz komunistu partijā, ir sevi pārdevis mūsu tautas ienadniekam un ka tādām nekad nevarēs uzticēties, un ka tāds nevar būt īsts nacionāls cīnītājs par brīvību - neatkarīgu, no Padomju Savienības laukā esošu Latvijas Republiku. Latvijā komunistiskais režīms ir bijis vairāk kā 40 gadu, un bieži vien darbošanās profesionālā laukā bija saistīta ar piederību partijai. Ko tad vajadzēja darīt? Sākoties pārvērtību laikam, daudz saites ar partiju pārtrauca un iesaistījās aktīvā darbībā Latvijas brīvības atgūšanā. Katrā ziņā, mums viņu pagātne nav jāaizmirst, bet vērtēsim viņus no tā, ko viņi dara šodien Latvijas labad, bet ne no tā, ko kādreiz teikuši, kad arī dažreiz varbūt bija tā jārunā sava toreizējā amata dēļ. Protams, kad Latvija būs kļuvusi patiesi brīva un likumīga valsts, daļai no vecā režīma kalpiem būs tiesā jāatbild par noziegumiem pret tautu un individiem, bet tie, kam ir kādi pagātnes grēki, nacionālai kustībai parasti nepievienojas. Ja kāds no viņiem tomēr to dara un mēģina savus nejaukos pagātnes darbus atsvērt ar labiem darbiem tagad, ar to tomēr grēkus nevar izpirkt.

Diemžēl, pēdējā laikā daudz rakstu presē, gan lielajā, gan mazajā, kas ir naida un aizdomu piesātināti un dažu patreizējo Latvijas valdības vīru rupji nozākājumi, pat uzvārdam pieliekot krievisko apzīmējumu. Sādi raksti nedod nekā pozitīva. Darbības kritika bieži vien ir vajadzīga, bet ne personīgi nomelnojumi; tā mēģinot graut viņu prestižu, tas saskalda spēkus un rada nelabvēlīgu darbības un sadarbības atmosfēru laikā, kad visi spēki ir jāpieliek, lai palīdzētu un izveidotu jauno valsti un izcīnīt tās tiesisko vietu pasaulē. Piesardzība un uzmanīga rīcība ir vajadzīga, bet ne savstarpējā apkaļošanās.

(...) Latvijas jaunās valdības darbība ir grūta, jo nav īstas varas. Visur vēl iekšā agrākā režīma birokrāti. Piemēram, diezgan ilgs laiks pagāja, kamēr dabūja ārā iekšlietu ministru. Tāpat patreiz vēl cīkstās prokuratūrā, jo Maskavas ieceltais prokurors neiet prom un nenodod savu amatu Latvijas AP ieceltam. No ārlietu ministrijas tagad ir ārā Neilands un Zelmenis. Uzņēmumu vadībā ir cilvēki, kas ir Maskavas virzienā orientēti, un par maz latviešu darbojās dažādos ar valsts drošību saistītos darbos. Tā iekšlietu ministrijas dienestā ir tikai 20% latviešu. Tiek izsludināti aicinājumi jauniem puisiem pieteikties policijas dienestā, bet milicijas vārds ir tā sagandēts garajos krievu komunistu okupācijas gados, ka ir maz latviski orientētu cilvēku, kas vēlētos kalpot valsts drošības un kārtības dienestā. Piemēram, Liepājā liels procents no policistiem ir azerbeidžāņi. Policijas prestiža līmenis ir jāpaceļ un dienestā jāiesaista spējīgi darbinieki. Tā ir jau valdības pieņemts lēmums par policijas akadēmijas izveidošanu. Bieži esam dzirdējuši par mafijas darbību Padomju Savienībā un arī Latvijā. Nesēn notikušajā ALA rīkotajā seminārā no Latvijas valdības pārstāvja arī dzirdējām, ka tagad pat no kādas narkotikas izplatīšanas organizācijas Miami, ASV, ir ieradusies cilvēki Rīgā nodaļas izveidošanas iespējamībai. Tā ir nepieciešami izveidot labu policijas dienestu kriminālo elementu un viņu darbības apkaļošanai - iedzīvotāju aizsardzībai. Arī Augstākās padomes darbība ir grūta, jo tautai naidīgie elementi un Latvijas pilnīgas neatkarības atgūšanas pretspēki vienmēr traucējuši parlamentāro darbību. Nav arī varas, lai pieņemtos likumus izvestu dzīvē. Kaut vai - Augstākās padomes Baltijas valstīs pieņēma lēmumu neatzīmēt Oktobra revolūcijas svētkus un ka tā ir

darba diena. Tomēr visās trijās Baltijas valsts galvas pilsētās notika karaspēku parādes. Tāpat vairākas lielās Maskavas kontrolētās rūpnīcas bija noslēgušas vārtus un bija piešķirušas brīvdienu, lai varētu sekot sarkanarmijas parādes gājienam. Bet grūtības jau bija arī 1918. gadā 18. novembrī proklamētās Latvijas republikas valdībai. Tomēr labāks stāvoklis iekšējā ziņā, jo pašiem bija sava armija, kaut arī neliela. Toreiz jaunai valstij sākums bija grūts arī attieksmē ar citām valstīm. Latvijas brīvību nebija plānojušas lielvalstis, ne arī to gribējušas. Par to norādīja grūtības ar kādām bija jāsadužas Latvijas diplomātiem, lai panāktu de jure atzīšanu. Arī Tautu Savienība no sākuma nevēlējās uzņemt Baltijas valstis. Beidzot 1921. gadā Latviju kopā ar Igauniju un Lietuvu uzņēma Tautu Savienībā ar 38 par balsīm, 0 pret un 10 valstīm atturoties. Itālija bija pirmā lielvalsts, kas atzina Baltijas valsts neatkarību 1921. gadā.

Arī tagad nav Rietumu lielvalsts nopietna atbalsta Baltijas valsts brīvības atgūšanas centieniem. Mums netrūkst simpatiju brīvības centieniem, atbalsta trūkst. Rietumu valsts nostāja patreiz diezgan skaidra. Ticiet galā ar krieviem, tad mēs jūsu neatkarību atzīsim. Lielvalsts interesēs ir, lai Padomju Savienība paliktu kā nedalīta vienība, kaut kāda neizprotama vēlēšanās stiprināt Gorbačeva pozīcijas. Liekas, ka Baltijas liktenis atrisināsies Maskavā, Tallinā, Rīgā un Viļņā, bet ne Vašingtonā, Londonā vai Ženevā. Vai Baltijas valstis būs brīvas nākošā vai aiznākošā gadā, atkarājas ļoti daudz no tā, kas notiks Padomju Savienībā un vispār pasaules politikā. Vienā vai otrā formā Padomju Savienība grib Baltijas valstis paturēt savos ietvaros, bet Padomju Savienībā varētu būt nozīmīgi notikumi, kas stāvokli ļoti mainītu. Pašā Padomju Savienībā ir izvirzījušies politiskie vadītāji - jauna paaudze, kas vai nu nekad nav piederējuši komunistu partijai vai arī no tās aizgājuši. Šo vadītāju vārdi nebūs atrodamā amerikāņu preses pirmajās lappusēs, bet viņi ieņem vadošus ievēlētus posteļus Maskavā, Ļeņingradā, Ķijevā un daudzās citās Padomju Savienības pilsētās. It sevišķi, Ukrainā attīstās notikumi ar tālejošām sekām. Oktobra mēnesī Ķijevā un citās Ukrainas pilsētās notika grandiozas demonstrācijas. Pakļaudamies tautas spiedienam un baidīdamies no streikiem, un pats galvenais, bada streiku pieteikušo studentu spiediena dēļ komunistiskais vairākums parlamentā piekāpās un AP pieņēma visas studentu prasības, atlūgumu iesniedzis Ukrainas premjers Masols. Parlamentā nolemts par komunistu partijas īpašumu nacionalizāciju, par Padomju Savienības līguma neparakstīšanu līdz jaunas konstitūcijas parakstīšanai. Bet tautas prasības vēl aug, kā to ziņoja avīze Latvijas jaunatne.

Rietumu valsts vadītāji daudzās deklarācijās uzsvēruši, ka Baltijas valsts neatkarību atbalsta, bet tā esot jāpanāk no Maskavas sarunu veidā. Šādas sarunas ir bijušas, bet nav devušas panākumus - ir bijušas nozīmīgas satikšanās Gorbačeva un latviešu vadītāju starpā bet tās pēc Buša un Gorbačeva satikšanās Helsinkos ir apstājušās. (...)

Patreizējā neatkarības un īstās brīvības atgūšanas cīņā ir ar gara ieročiem, ar prātu, māku, saprātu un pacietību. Un redzam, ka solīti pa solīti tuvojamies nospraustajam mērķim. Un šajā izšķirīgajā laikā, kad Latvijā ir jau ausis jauns rīts, kaut latvju zeme ir materiāli un ekoloģiski noplicināta, izlaupīta un piesmieta, tauta ceļas augšā jauniem un labākiem laikiem ar apņēmību, pārliecību un apziņu, ka patreizējais process ir neatgriezenisks. Tiem, kas ved patreizējo neatkarības

atgūšanas procesu, atpakaļ ceļā nav. Mūsu pienākums, kas esam brīvā pasaulē nodzīvojuši daudzus gadus, kad mūsu tautas brāļiem un māsām Latvijā gāja grūti, ir atbalstīt morāliki tos, kas ved tautu pretim pilnīgai brīvībai, kā arī sniegt iespējamo palīdzību, kur tā ir vajadzīga. Domāju, ka mēs visi apzināties, ka, lai sasniegtu pilnīgu neatkarību un brīvību, latviešu tauta būs spiesta nest smagus upurus un pārvarēt lielākas grūtības. Būsim ar tautu dzimtenē šajā laikā, jo arī mēs, svešumā dzīvodami, ticam brīvas latviešu tautas pastāvēšanai mūžu mūžos Dzin-tarjūras krastmalā.

Latviešu tauta, kas skarbās vēstures gaitās radījusi vairāk par miljonu brīnišķīgu mirdzošu daivu, nebūs izdeldējama un dzīvos, kamēr vien tā pratīs smelt gara spēku no šī neizejstošā avota.

ANDREJS SPĀRNIŅŠ,
DV ASV priekšnieks.

Mazliet saīsināta svētku runa, ko autors teicis 1990. gada valstssvētkos Detroitā, Lansingā un Sagi-navā, ASV. Tā skar jautājumus, kas nodarbina mūsu prātus arī šodien, kad esam aizvadījuši daudz un dažādus notikumus, kas noveduši pie Latvijas neatkarības atgūšanas visā pasaulē. Red.

NEPARASTS AUGSTĀKĀS PADOMES LĒMUMS PAR PILSONĪBU

Kaut gan Latvijas Republika 1940. gada 17. jūnijā tika okupēta un valsts zaudēja suverēno varu, Latvijas Republikas pilsoņu kopums saskaņā ar Latvijas Republikas 1919. gada 23. augusta "Likumu par pavalstniecību" turpina pastāvēt.

Ilgstošās starptautiski prettiesiskās aneksijas rezultātā Latvijas teritorijā ir uz dzīvi apmeties liels skaits PSRS pilsoņu, kuņu iebraukšana un uzturēšanās nav akceptēta nevienā līgumā starp Latvijas Republiku un PSRS.

Lai likvidētu PSRS okupācijas un aneksijas sekas Latvijā un atjaunotu Latvijas Republikas pilsoņiem viņu likumīgās tiesības,

Latvijas Republikas Augstākā Padome nolemj:

1. Attiecībā uz Latvijas Republikas pilsoņiem atzīt par spēkā neesošu kopš pieņemšanas brīža PSRS Augstākās Padomes prezidija 1940. gada 7. septembra dekrētu "Par kārtību, kādā Lietuvas, Latvijas un Igaunijas padomju sociālistisko republiku pilsoņi iegūst PSRS pilsonību".

2. Noteikt šādu esošā Latvijas Republikas pilsoņu kopuma apzināšanas kārtību:

2. 1. Personas, kuņas pieder pie Latvijas Republikas pilsoņu kopuma un kuņām bija Latvijas Republikas pilsonība uz 1940. gada 17. jūniju un šo personu pēcnācēji, kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī dzīvo Latvijā, pierēģistrēties līdz 1992. gada 1. jūlijam un saņemt Latvijas Republikas pilsoņu pasēs kārtībā, kādu nosaka Latvijas Republikas Ministru Padome.

2. 2. Personas, kuņas pieder pie Latvijas Republikas pilsoņu kopuma un kuņām bija Latvijas Republikas pilsonība uz 1940. gada 17. jūniju un šo personu pēcnācēji, kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī nedzīvo Latvijā vai kas ir citu valstu pilsoņi, var jebkuņā laikā pierēģistrēties un, uzrādot ekspatriācijas atļauju, saņemt Latvijas Republikas pasēs kārtībā, kādu nosaka Latvijas Republikas Ministru Padome.

2. 3. Latvijas Republikas pilsonis vienlaikus nevar būt citas valsts pilsonis vai pavalstnieks.

3. Noteikt šādus naturalizācijas pamatnoteikumus:

3. 1. Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs, pamatojoties uz Latvijas Republikas Augstākās Padomes apstiprinātu nolikumu, var piešķirt Latvijas Republikas pilsonību personām, kuņām ir īpaši nopelni Latvijā labā.

3. 2. Šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī Latvija dzīvojošas un pastāvīgi pierakstītas personas, kuņas, nebūdamas Latvijas Republikas pilsoņi, bija legāli iebraukušas Latvijā un pastāvīgi dzīvoja Latvijā uz 1940. gada 17. jūniju, un

šo personu pēcnācēji, kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī dzīvo un ir pastāvīgi pierakstītas Latvijā, pierēģistrējas līdz 1992. gada 1. jūlijam un, ja tās ir zaudējušas savu iepriekšējo pilsonību, pēc to vēlēšanās tiek uzņemtas Latvijas Republikas pilsonībā.

Šā punkta noteikumi neattiecas uz personām, kas ieradušās Latvijā saskaņā ar 1939. gada 5. oktobra Savstarpējās palīdzības paktu starp Latviju un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību.

3. 3. Personas, kuņas saskaņā ar 1919. gada 23. augusta "Likuma par pavalstniecību" 1. pantu varēja pretendēt uz Latvijas valsts pilsonību, un viņu pēcnācēji, kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī dzīvo Latvijā, pierēģistrējas līdz 1992. gada 1. jūlijam un pēc to vēlēšanās var tikt uzņemtas Latvijas Republikas pilsonībā, ja tās atsakās no savas iepriekšējās pilsonības un ir apguvušas latviešu valodu sarunvalodas zināšanu līmeni.

3. 4. Personas, kuņas neietilpst šā lēmuma 2. 1., 2. 2., 3. 1., 3. 2., 3. 3. punktā minētajās kategorijās un kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī dzīvo un ir pastāvīgi pierakstītas Latvijā, pierēģistrēties līdz 1992. gada 1. jūlijam un var tikt uzņemtas Latvijas Republikas pilsonībā kārtībā, kādu nosaka Latvijas Republikas likums "Par pilsonību", ja tās:

1) apguvušas latviešu valodu sarunvalodas līmeni, kuņa pārbaudes kārtību nosaka īpašs Latvijas Republikas Augstākās Padomes apstiprināts nolikums;

2) iesniegušas iesniegumus par atteikšanos no savas iepriekšējās pilsonības un saņēmušas iepriekšējās pilsonības valsts ekspatriācijas atļauju, ja tādu paredz šis valsts likumi;

3) uz šā lēmuma spēkā stāšanās brīdi nodzīvojušas un ir bijušas pastāvīgi pierakstītas Latvijā ne mazāk par 16 gadiem;

4) zina Latvijas Republikas Satversmes pamatnoteikumus;

5) nodevušas Latvijas Republikas pilsoņa zvērastu.

Lai iegūtu pilsonību, ir jāievēro visi šā un 3. 5. punkta noteikumi.

3. 5. Latvijas Republikas pilsonība netiek piešķirta personām, kuņas:

1) ar antikonstitucionālām metodēm ir vērsušās pret Latvijas Republikas neatkarību, demokrātisku parlamentāro valsts iekārtu vai pastāvošo valsts varu Latvijā, ja tas konstatēts ar tiesas spriedumu;

2) bijušas notiesātas ar brīvības atņemšanu par tīša nozieguma izdarīšanu vai kuņas tiek sauktas pie kriminālatbildības brīdī, kad tiek izlemts jautājums par pilsonības piešķiršanu;

3) dien PSRS Bruņotajos Spēkos, PSRS iekšējā kuņaspēkā vai drošības dienestā, kā arī personas, kuņas pēc 1940. gada 17. jūnija ir izvēlējušās Latvijas Republiku par dzīves vietu pēc demobilizēšanās no PSRS Bruņotajiem Spēkiem, PSRS iekšējā kuņaspēka vai drošības dienesta un kuņas uz dienesta iesaukšanas brīdi nav pastāvīgi dzīvojušas Latvijā teritorijā;

4) ir izdarījušas noziegumu pret cilvēci, starptautiskus vai kuņa noziegumus vai arī piedalījušās masu represijās, ja tas konstatēts ar tiesas spriedumu;

5) izplata šovinisma, fašisma, komūnisma vai citas totalitarisma, kā arī šķiņu diktatūras idejas, kurina nacionālās un rasu nesaskaņas vai naidu, ja tas konstatēts ar tiesas spriedumu;

6) ir iesūtītas Latvijā pēc 1940. gada 17. jūnija kā PSKP un komjaunatnes kadru darbinieki;

7) ir narkoloģisko iestāžu uzskaitē;

8) dzīvo bez legāla iztikas avota;

3. 6. Naturalizācija, izņemot šā lēmuma 3. 1. un 3. 2. punktā paredzētos gadījumus,

tiek uzsākta ne agrāk par 1992. gada 1. jūliju.

4. Šis lēmums stājas spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

Rīgā, 1991. gada 15. oktobrī.

A. KRASTIŅŠ,
Latvijas Republikas Augstākās
Padomes priekšsēdētāja vietnieks.

I. DAUDIŠS,
Latvijas Republikas Augstākās
Padomes sekretārs.

Vairākas latviešu izcelsmes personas, kas dzīvo Montrealā, izteikušas vēlēšanos atgriezties Latvijā. Lūdzam tās rūpīgi iepazīties ar šo lēmumu, kas, droši vien, ietekmēs galīgo izšķiršanos, un noskaidrot noteikumus, kādi jāpilda Kanadu atstājot. Latvijas Ģenerālkonsulātā Toronto plašāka informācija patlaban nav pieejama. Ģenerālkonsuls jautājumu kārtos savā ceļojumā uz Latviju. Ieteicams ar viņu sazināties, ja nopietni apsverat pārcelšanos uz dzīvi Latvijā. Plašāku informāciju sniegsim MLB Ziņotājā tiklīdz tā būs pieejama.

Lēmums, ko pieņēmusi Latvijas Republikas Augstākā padome zem virsraksta "Latvijas Republikas Augstākās Padomes LĒMUMS par Latvijas Republikas pilsoņu tiesību atjaunošanu un naturālizācijas pamatnoteikumiem", nav šaubu, izraisīs plašas pārrunas. Jācer, arī protestu. Tā sekas varētu būt drastiskas tiem latviešiem, kas Latviju atstāja 1945. gadā un kaŗa laikā un vēlāk ieguva dažādas pavalstniecības savās jaunajās mītnu zemēs, ja tie vēlētos atgriezties mājās.

Jācer, ka politiķi un valsts vadītāji Latvijā nopietni apsvērs iebildes, kādas tie noteikti saņems, un centīsies LĒMUMU grozīt un uzlabot.

LĒMUMU plašāk izvērtē BRĪVĀ LATVIJA laikraksta, kas iznāk Vācijā, redaktors Juris Sinka 1991. gada 21. oktobra numurā 39 (244) rakstā NETAISNĪBA, kuram 2 garāki paragrafi:

Pirmajā paragrafā J. Sinka raksta:

"Tas ir noticis. Latvijas Republikas Augstākā padome ir pārsniegusi savas pilnvaras un pieņēmusi lēmumu par pilsonību, ko viņa nav kompetenta pieņemt. Šis lēmums būtībā diskvalificē trimdiniekus un viņu pēcnācējus, ja tie nepiereģistrējas līdz 1992. gada 1. jūlijam, neatsakās no citas pavalstniecības - ja tāda ir - un neizņem Ministru padomes (arī šis nosaukums ienāca ar padomju tankiem!) izdotās pases. Šis lēmums ne ar vārdu nepieņem politiskos bēgļus, aizvestos, padzītos latviešus un viņu pēcnācējus, kuri bija spiesti atstāt Latviju vai piedzimt svešumā. Tā pati institūcija, kas savtīgu iemeslu dēļ noraida brīvās Latvijas 1937. gada Civillikumu, citē 1919. gada pavalstniecības likumu, lai atņemtu tiesības 1940. gada Latvijas pilsoņiem un to pēcnācējiem. Augstākā padome, kuras pamats ir Latvijas PSR un PSRS konstitūcijas un to vēlēšanu likums, ir uzurpējusi Latvijas Saeimas tiesības un rīkojas patvaļīgi. Latvijas Republikas Augstākā padome ir pagaidu iestādījums ar ierobežotām funkcijām. Tā radusies okupācijas režīma laikā un nav tiesīga pieņemt lēmumus, kam ir 1918. gada 18. novembra Latvijas likuma spēks. Tās uzdevums būtu atcelt LPSR konstitūciju un tās likumus un kā pārejas laika institūcijai sagatavot Saeimas vēlēšanas Latvijas Republikas pilsoņiem - ne PSRS pilsoņiem. Rietumos dzīvojošie latvieši atstāja Latviju kā politiskie bēgļi, bēgot no Latvijai uzspiestā slepkavīgā padomju režīma. Citus ar varu aizveda uz Sibīriju un citām soda nometņu vietām. Daudzi piedzima svešumā un automātiski kļuva citas zemes pavalstnieki. Bēgļiem un izsūtītajiem ir izņēmuma statuss, kuram nevar pielīdzināt nevienu PSRS pilsoņi, kurš ienācis vai iesūtīts Latvijā nelegāli okupācijas laikā."

Otrajā paragrafā J. Sinka aizrāda:

"Visus šos 47 gadus latviešu bēgļi ir aktīvi cīnījušies par Latvijas neatkarības atgūšanu. Vi-

ņi un viņu organizācijas Rietumos, tāpat brīvās Latvijas pilnvarotās sūtniecības ir pastāvīgi kļaudzinājušas pie Rietumu pasaules sirdsapziņas durvīm un uzturējušas Latvijas vārdu dzīvu visā pasaulē par spīti Maskavas un tās atbalstītāju dusmām un pretdarbībai. Viņi ir pelnījuši, lai viņus atzītu par latviešiem un Latvijas pilsoņiem tagad, kad brīvības atgūšanas sapnis ir piepildījies un kad katrs godīgs latvietis ir mūsu Latvijai vajadzīgs. Visiem, kas 1940. gada 17. jūnijā bija Latvijas pilsoņi un viņu pēcnācējiem, neatkarīgi no to pašreizējās pavalstniecības, ir jādod iespēja piedalīties pirmajās Saeimas vēlēšanās. Pēc tam tikai Saeima būs tiesīga izlemt viņu tālāko statusu. Trimdinieku īpatnējais stāvoklis, kurū nevarēja paredzēt 1919. gadā, kad tapa Likums par pavalstniecību, prasīs no likumdevējiem un Latvijas valdības pēc Saeimas ievēlēšanas sevišķu uzmanību un ievērību. Šādu uzmanību neparedzēja pašreizējā Augstākā padome. Ne tikvien ka tā nepieņēma politiskos bēgļus, aizvestos un izsūtītos savā nepārdomātajā lēmumā, tā ir lielāku ievērību dāvājusi okupācijas režīma ievestajiem un nelegāli ienākušajiem krieviem un citiem nelatviešiem. Augstākā padome ir sagādājusi šiem ienācējiem iespēju samērā viegli iegūt Latvijas pilsonību. Šajā lēmumā neredzam ne rindas, kas tuvāk analizētu migrantu ieceļošanas apstākļus un iemeslus, norādītu uz dažādām nenormālībām viņu skaita palielināšanā, uz to, ka šajā masā varētu būt tādi, kuri politisku iemeslu dēļ vien (PSKP locekļi un funkcionāri) nevarētu pretendēt uz Latvijas pilsoņu statusu. Šis augstākās padomes lēmums ir pieņemts steigā, acīmredzot, ārzemju politiskā spiediena rezultātā, nepārdomājot šī lēmuma patiesās konsekvences, kas kaitēs latviešu tautai - Latvijas pamattautai - un tās interesēm. Šis lēmums var novest pie latviešu tautas tālākas sašķelšanās, pie trimdas latviešu un to pēcnācēju atsvešināšanās un labas gribas zaudēšanas. Tik nejutīgiem likumdevējiem, tik nejutīgai valdībai trimdas latvieši nevarēs uzticēt arī savas materiālās vērtības. Izslēgt 160,000 trimdas latviešus no mūsu tautas, no Latvijas ar padomju likuma radītas institūcijas, padomju pilsoņu lēmumu ir netaisnīgi, apvainojoši un tiesiski nepieņemami."

LATVIJAS VĪZAS

Kanadas iedzīvotājiem.

Vīzas ceļojumiem uz Latviju izsniedz Latvijas Ģenerālkonsulāts Toronto. Ceļotājiem jāizpilda vīzas pieteikšanās anketa, kura kopā ar \$ 50.00 un derīgu Kanadas pasi nogādājama Ģenerālkonsulātam.

Vīzas pieteikšanas anketa pieprasāma rakstiski no -

Consulate General of Latvia
Visa Section,
700 Bay St., Suite 1900,
Toronto, Ontario, M5G 1Z6;

telefoniski, zvanot Ģenerālkonsulātam Toronto,
tel. 416-408-2540;

personīgi - LNAK birojā, Latviešu Centrā, Toronto, tel. 755-2353.

Izpildītā vīzas anketa nosūtāma kopā ar pasi un \$ 50.- uz Ģenerālkonsulātu. Pieņemam vienīgi naudas pārsūtījumus (Money Order) vai garantētus čekus (Certified Cheque), kas rakstīti uz "Consulate General of Latvia" vārda.

Ja anketa ir pareizi izpildīta un samaksa pievienota, vīzu izsūtām nedēļas laikā. Nevaram uzņemties nekādu atbildību par vīzas kavēšanos pastā. Ja vīza steidzami vajadzīga, iesakam attiecīgos dokumentus nosūtīt uz Ģenerālkonsulātu ar kurjeru (Courier Service). Kurjeram jābūt iepriekš samaksātam abos virzienos.

Dr. G. Siliņš, Latvijas Ģenerālkonsuls Torontā, arī izsniedz vīzas uz vietas, LNAK birojā,

Latviešu Centrā, 4 Credit Union Drive, Toronto, Ontario, trešdienās starp septiņiem un deviņiem vakarā.

Vīzas pieteikšanās anketas turpmāk arī būs pieprasāmas no LNAK vietējiem pārstāvjiem Kanadā.

LATVIJAS ĢENERĀLKONSULĀTS.

TRĪSREIZTRĪS 1992 LATVIJĀ.

Trīmdā dzimis, trīmdā audzis, latviskās izglītības pasākums, Trīsreiztrīs, ir atradis mājas Latvijā, tāpat kā Gaizerā, Katskiļos, Austrālijā, Anglijā un Abrenē, Francijā. Latvijas Trīsreiztrīs nometnes mums, ārzemju latviešiem, dod lielsku izdevību satikties ar dzimtenes tautiešiem un apmeklēt savu dzimto pusi. Arī rietumos augušajiem jauniešiem nometnēs ir ideālas iespējas pavadīt laiku kopā ar saviem vienaudžiem no Latvijas, jo dalībnieku skaitā ir daudz ģimeņu ar bērniem un jauniešiem dažādos vecumos.

Trīsreiztrīs nometnes Latvijā ir notikušas divus gadus - 1990. gadā Madlienā un 1991. gadā Kaučmindē. Lai gan nometnes popularitāte bija liela jau pēc pirmā gada, trūka pieredzējušu darbinieku divu nometņu rīkošanai. Tagad jau ir iespēja, Latvijas Trīsreiztrīs padomes darbības ietvaros, 1992. gadā rīkot divas nometnes.

Trīsreiztrīs 1992 Engurē, Kurzemē, notiks no 25. jūlija - 1. augustam. To vadīs Dzintra Kolkovska, kuņa piedalījās divās iepriekšējās Latvijas nometnēs un Trīsreiztrīs 1991 Gaizerā. Nometnē paredzētās ievirzes ir politika un ekonomija, latviskā ģimene un audzināšana, Latviešu māksla un literatūra, folklorā, teātris, reliģija, keramika, kokgriešana, aušana, rotkalšana, dzintara apstrāde, 1/2 x 1/2 bērniem, nodarbības jauniešiem, kopreferāti un kopējas nodarbības visiem dalībniekiem, kā zveja Engures ezerā un Baltijas jūrā, dzintara rakšana dzintara laukā, iepazīšanās ar jūniecības vēsturi un zvejniekiem, vakara programmas un daudz kas cits. Sīkāka informācija par šo nometni, ieviržu vadītājiem un lektoriem sekos kādā no šī mēnešraksta turpmākiem numuriem.

Trīsreiztrīs 1992 Višķos, Latgalē, notiks no 2. - 9. augustam. To vadīs Jānis Zūgova, kuņš piedalījās Trīsreiztrīs 1991 Kaučmindē un, cerams, varēs piedalīties Trīsreiztrīs 1992 Austrālijā, janvārī. Raksts par šo nometni seko šī mēnešraksta turpmākajās slejās. Ārzemju lektori nometnei tiek apzināti un informācija sekos.

Kopš paredzētas nometnes divās vietās, palielinās vietu skaits, un Latvijas dalībniekiem būs plašākas iespējas piedalīties kā divos iepriekšējos gados. Zināms vietu skaits paredzēts arī Krievijā dzīvojošiem latviešiem.

Ārzemju dalībniekus uzņems pieteikšanās kārtībā, un tie var pieteikties uz vienu vai abām nometnēm. Dalības maksa ārzemju dalībniekiem ieskaitot apmešanos, ēšanu un transportu starp Rīgu un nometni, ir \$ 150.- (ASV) no personas, bet ne vairāk kā \$ 400.- no ģimenes, par katru nometni. Ārzemju dalībniekus lūdzam pieteikties līdz 1992. gada 1. janvārim.

Austrālijas dalībniekiem lūdzam pieteikties pie Arņa Siksnas, 153 Jesmond Rd., Indooroopilly, Qld. 4068, Australia, bet pārējiem ārzemju latviešiem - pie Arnolda Ruperta, 2141 Brunson N. E., Grand Rapids, MI 49503, U. S. A.

LĪGA RUPERTE,
PBLA Izglītības padomes priekšsēde.

TRĪSREIZTRĪS NOMETNE LATGALE.

Trīsreiztrīs nometnes tradīcija, nule kā atceļojusi Latvijā, jau ir uzņemta ar lielu atsaucību un sajūsmu. Ģimeņu latviskās pieredzes saglabāšana un veicināšana ir ārkārtīgi svarīga ne tikai tūkstošiem kilometru aiz Latvijas robežām. Īpaši ap-

draudēts ir latviskums Latgalē. Padomju okupācijas varas iestāžu nodoms bija šo novadu pilnīgi pārkrieivot - ārkārtīgi lielais iecelotāju skaits, jauktās laulības, latviešu skolu trūkums daudzviet Latgalē ir gandrīz pilnīgi izdzēsis latgaliskuma - latviskuma liesmiņu. Tieši tāpēc 1992. gada vasaras nogalē, no 2. - 9. augustam, latvisko paaudžu nometne tiks rīkota Daugavpils rajona Višķu lauksaimniecības tehnikumā. Nometnes laiks nav izvēlēts nejauši - no 10. - 14. augustam Rēzeknē notiks Vispasaules latgaliešu konference, bet 15. augustā, kā katru gadu, ļaudis no malu malām pulcēsies Aglonas Dievmātes debesīs uzņemšanas svētkos. Māras zeme laipni sagaidīs latviešu ģimenes no visas pasaules, austrumiem un rietumiem.

Aiz azara guni kiuru,
Par azaru dyumi guoja,
Cauri dyumim dīgu vylku,
Caur sauleiti balynuaju.

Latgale ir ezeru zeme, un Višķu ciematīš arī atrodas starp diviem ezeriem - Višķu un Luknas - 25 km no Daugavpils, gleznainā apvidū, pie līkumotās Dubnas upītes, kuņa senatnē esot kalpojusi vikingiem par otru ūdensceļu blakām Daugavai. Ar Višķu vārdu ir cieši saistīta arī Aglonas bazilikas vēsture - 1697. gadā dievbijīgā Višķovas muižas īpašniece Ieva Justine Sostovicka ataicināja 12 dominikāņu ordeņa mūkus un dāvināja tiem baznīcas celšanai un klostera dibināšanai 10 ciemus ar 90 zemnieku sētām. Tas bija aizsākums slavenajai bazilikai, kuņa atrodas, apmēram, 30 km no Višķiem. Višķos esot dzimusi arī Krievijas ķeizariene Katrīna I - Marta Krauklis-Skavronska.

XIX g. s. Višķi ir poļu grāfu Molu īpašums. Bijusē grāfu Molu muižā 1928. gadā iekārtota Višķu mājturības skola, pēc dažiem gadiem arī dārzkopības skola - tagadējā lauksaimniecības tehnikuma priekštece. Trīsdesmitajos gados skolai piederējis viens no lielākajiem un labākajiem augļu dārziem, kā arī lielākā bišu māšu audzētava Latvijā. Arī tagad Višķos lauksaimniecības mehanizatora, agronoma un dārzkopja amatus apgūst jaunieši no visas Latvijas. Ar 1991. gadu skolā atvērta jauna specialitāte - lauku mājas saimiece, ko labprāt apgūst lauku meitenes. Blakus vecajai muižas ēkai tehnikumam 1964. gadā uzcelts jauns korpuss. 1980. gadā uzceltas arī jaunas kopmītnes. Tehnikumam ir plašs stadions, sporta zāle, kā arī estrāde, kuņa parastī notiek Daugavpils rajona dziesmu un deju svētki. Ap tehnikumu plešas vecs parks ar daudzām retām koku sugām.

Trīsreiztrīs nometnes vadību un organizēšanu ir uzņēmusies Daugavpils rajona vadība un pilsētas tautfrontieši. Līdz ar demokrātisko spēku nākšanas pie varas, nometnes rīkošanā ir iesaistījusies arī Daugavpils pilsētas valde.

Ka tī mani leli ļaudis
Kuojeņom nanūmeitu,
Ir munā galveņā
Tris sudobra gabaleni.

Jaunajai Latvijas valstij visvairāk ir vajadzīgi gudri cilvēki, lai Latvija varētu pastāvēt starp lielākiem un stiprākiem kaimiņiem. "Latgale - Latvija, Latvija - Eiropa" - tāds būs galvenais vadmotīvs nometnes rīta cēlienu diskusijām par politiku un ekonomiju. Tajās piedalīsies vēsturnieki un politiķi, ekonomisti un pašvaldību darbinieki. Literatūras nodarbības, savukārt, būs veltītas nepelnīti piemirstajai un neizzinātajai Latgales literatūrai. Tiem, kuņi interesējas par ekoloģiju, interesantas nodarbības vadīs pazīstamais ekoloģis, Daugavpils pedagoģiskā institūta prorektors Bruno Jansons. Folkloristes Benediktas Mežales vadībā interesenti varēs izzināt bagātās un daudzveidīgās Latgales kāzu tradīcijas. Par latviskuma saglabāšanu runās Daugavpils jauno latviešu inteliģentu ģimenes, kuņas par spīti rusificētajai videi, ir pratušas saglabāt savu latviskumu un ieaudzināt to bēr-

nos. Par latviskās ģimenes ētiku runās arī jaunais Aglonas bazilikas dekāns, žurnāla "Katoļu Dzeive" redaktors Andrejs Aglonietis.

Kolnā kuopu es dzīduot,
Uz akmiņa gaviļēt,
Lai tric vysa tautu zeme,
Lai dzierd muni buoleleni. -

Protams, nometne nebūtu nometne, ja tajā nevarētu i dziedāt, i dancot, i sportot, i teātri spēlēt. Par teātra spēlēšanu ir piekrituši parūpēties atjaunotā Daugavpils teātra aktieři un režisori, bet nometnes kori vadīs 20. Vispārējo latviešu dziesmu svētku virsdiriģente Tereze Broka. Savukārt, deju ansambļa "Laima" (jā, jā, tās pašas "Laimas", kuŗa bija uzaicināta uz 9. Kanadas latviešu dziesmu svētkiem Toronto, bet finansiālu grūtību dēļ aizbraukt nevarēja) vadītājs Elmārs Belinskis mācīs dejot gan lielus, gan mazus. Bet dejot un dziedāt, latgalisko pūru darināt un miežu alutiņu darīt būs jāprot visiem, jo -

Doram olu, capam maizi,
Pērkam kuoŗu brandaviņu,
Dzēsim kuoŗas trejs dīneŗas,
Dzīduodami, doncuodami.

Nometnes noslēgumā visi dalībnieki, gan lieli, gan mazi, būs viena kāŗu draudze, jo Latgales dzejnieka, režisora un scenogrāfa Antona Kūkoŗa vadībā tiks inscinēts Latgales kāŗu uzvedums. Uz to gatavosimies visu nedēļu - pūru darinot, galdu vīkšķot un dziesmas mācoties. Kas būs jaunive un jauniŗš (tā Latgalē sauc jauno pāŗi)? Kas to lai zin - varbūt atradīsies kāŗs laimīgs jauns pāŗis, kas vēlētos noslēgt mūŗa savienību tieŗi Viŗķos, pēc senajām latgalieŗu tradicijām? Tad kāŗu spēle pāŗtaps īstās kāŗās, jo starp dzīvi un spēli jau robeŗa ir ļoti plāna...

Skaisti saule reitā lēce,
Skaisti saule nūrītēj,
Skaisti dzymu, skaisti augu,
Skaisti myuŗu nūdzeivuoju.

Kas vēl būs nometnē Viŗķos? Ekskursijas uz Aglonu, Raiŗa bērniŗbas zemi Jasmuiŗu, Daugavas senleju, talkas, un - skaista latviski latgaliska kopādzīvoŗšana. Skaisti mūŗu nodzīvt - arī tas ir jāmācās... Nometnē tiks godā celti senie latgalieŗu amati, un katrs, kas vien vēlēties, varēs iemācīties izvirpot īstu Latgales podu, nopīt klūdziņu peitineiti (groziņu), iepazīties ar latgaliskajiem kokgriezumiem. Kokgriezējs, krucifiksu meistars Antons Rancāns arī ir piekritis piedalīties nometnē, un - ja labi veiksies - tad ar Dievpalīgu nometnes noslēgumā kāŗ dāvana Viŗķiem paliks dalībnieku uzstādīts krucifikss. Tā ir sena svētceļotāju tradicija - atpūtas vietā uzstādīt krustu. Ļoti gribētos, lai uz Trīsreiztrīs nometni Latgalē sabraukuŗš latvieŗu ģimenes ne tikai iepazītos un jautri padzīvtu, bet arī kaut nedaudz justos kāŗ svētceļotāji senajā Māŗas zemē, lai ŗis kopā pavādītais laiks bagātinātu ar īsti latgalisku vienkāŗŗību un skaidrību.

ANNA RANCĀNE.

BĒRNU NOMETNE LATVIJĀ.

Bērni mums bijuŗi vienmēr uzmanības centrā, gan vecākiem, gan sabiedrībai. Tagad, kad esam izkaisīti dažādās pasaules daļās, pakļauti dažādu tautu iespārdiem, dabīgi rodas jautājums par mūsu tautas tālāko eksistenci. Latvieŗu tauta Latvijā visus ŗos okupācijas gadus, okupantu iespārdā, ir degradēta, pabērna lomā nostumta. Bērni ir neziņā par savas tautas kulturālo mantojumu. Sveŗas ideoloģijas iespārdā tie ir bīdīti un audzināti visus ŗos gadus.

Kāŗ vecākiem, tā tautai interesē, lai viņu bērni izaugtu par apzinīgiem Latvijas pilsoņiem. To varētu panākt, ja bērnus iepazīstina ar pārbaudītām audzināŗšanas metodēm, kāŗ skautismu, mazpulcēnu ideoloģiju un nodarbībām, kāŗ arī tautas vēsturi un folkloru.

Trimdas bērnu lielāka problēma ir valoda. Ja

vecākiem nav griba piestrādāt, tad bērns nerunā nemaz latviski jeb ļoti ierobeŗoti. Trimdas skolas nav spējīgas ŗo problēmu atrisināt, jo ierobeŗotais stundu skaits neļauj nopietni piestrādāt. Radās doma skaits Latvijā un trimdas bērnuŗu vienā nometnē, kur vadītāji būtu kāŗ no Latvijas, tā trimdas. Trimdas bērni būtu spiesti runāt latviski, jo cita sapraŗšanās ar Latvijas bērniem nebūtu iespējama. Mēs zinām, ka bērni ātri apgūst valodu. Viņi iepazītos ar Latvijas dabu un tautas dzīves veidu. Varbūt viņi iemīlētu un sāktu lepoties ar savu vecāku dzimteni.

Pirmā ŗāda nometne paredzēta Valmieras rajonā, Vaidavas centrā, kas ir tuvu Vaidavas ezeram (tīrākam Latvijā). Piedalīŗšanās paredzēta sākot ar 8 gadiem tiem, kas vismaz saprot un nedaudz spēj runāt latviski. Pilnīgi latvieŗu valodas nepratēji netiks uzņemti. Vecāki, kas pavadītu bērnus, tiktu uzņemti kāŗ tūristi un par viņu apmeŗšanās iespējām tiks gādāts. Nometne paredzēta 1992. gada jūlijā vai augustā. Tā vilktos 3-6 nedēļas. Latvijas apskatei noorganizētas būs ekskursijas, gan vecākiem, gan bērniem. Reizi nedēļā (sestdienās) paredzēts kopīgs ugunskurŗs.

ŗis projekts radīja atsaucību Latvijas vadoŗo organizāciju vadībās. Savu morālo atbalstu solīja Latvijas izglītības ministrija, Tautas Fronte un c.

ŗī informācija ir, lai noskaidrotu, cik vecāku ieinteresēti ŗādam projektam. Tie, kas būs izteikuŗi vēlēŗanos piedalīties nometnē, saņēms tuvākus norādījumus un informāciju.

Savus pieteikumus adresēt: Andrējam Brūmelim, 3 Tardree Place, Scarborough, Ont., Canada M1R 3X2

A. BRŪMELIS.

**UZ REDZĒŠANOS 18. NOVEMBRI!
RĪGĀ**

ir bijuŗā LNAK valdes priekŗsēdētāja un patrieŗzējā Latvieŗu kredītsabiedrības Toronto vadītāja Tālivalŗa Kronberga runas vēstījums pirms vairākiem gadiem, ko tai laikā uzņēma ar smīnu, bet vīzija nu ir piepildījusies. Ed. Keiŗš.

ATKALREDZĒŠANĀS.

Atkal ceļā, atkal uz austrumiem, uz Sibīriju, pie veciem un jauniem paziņām. Turpinām 1989. gadā aizsāktu misiju, Sibīrijas latvieŗu kulturāprūpi. Tas kopsaimniecības "Druva" pašdarbnie-

ku nopelns, tiešām, pilns pašai dziedzības, nevilto-
tas ieinteresētības un draudzīgu jūtu apzīmogots.
Soreiz repertuārā režisore Ļuba Kapteine izvēlēju-
sies Jāņa Jaunsudrabiņa "Jo plīks, jo traks". Grupu
papildina folkloristi ar Līgo dziesmām pūrā un diža
lauku kapella no kopsaimniecības "Draudzība". Visi
pilni entuziasma, visi kā spārnos, kā tur tagad Si-
bīrijā. Gaida, negaida. Noteikti gaida, citādi ne-
maz nevar būt! Un tad lidaparātā un lidojam. Ir
1991. gada 1. jūlijs, tiešais lidojums Rīga-Krasno-
jarska. Laimīgi visi, nopūšas - nebūs trakās burz-
mas, netīrības PSRS citadelē Maskavā! Un tā 2. jū-
lija rīta agrumā jau esam Sibīrijas vidienē.

Krasnojarskā.

Laika starpība ar Latvijas vasaras laiku četras
stundas. Pulkstens rāda trīs. Pie lidostas gaida
jauns sarkans busiņš ar latvieti Ēriku Jaunzemu pie
stūres. Ēriks ir Krasnojarskas novada šķirnes dzīv-
nieku apvienības galvenais inženieris, bet vispār
savs zēns, 1941. gada "modelis" palicis dzīvs un
izsities "tautās". Tomēr pirmais pretī nāk Alek-
sanders Lielais, Krasnojarskas latviešu biedrības
sirds un dvēsele - tās priekšsēdis. Arī dzīvajos
palikušais 1941. Baigā gada upuris, jo, lūk, viņa
tēvs taču bija Latvijas armijas pulkvežleitnants.
Lidosta no pilsētas 40 km.

Pēc stundas busiņš piebrauc pie viesnīcas "Ogpi
Jeņiseja", Jeņisejas upes krastā, kur vēl 1941. ga-
dā bija trimdnieku noņemšanas vieta - krūmains
kļajs dižās Sibīrijas upes krastā. Neliela atpūta,
brokastis un tad atkal klāt ir Ēriks ar savu busi-
ņu, lai brauktu uz vareno Krasnojarskas HES, kas ar
savu 102 metru augsto aizsprostu bija pats augstā-
kais PSRS imperijā. Tagad to pārsniedz Sajānu-Sens-
kas aizsprosts - 202 metri.

Ceļš kā serpentīns vijas gar klinšaino, mežiem
apaugušo Jeņisejas krastu, kur daudz brūno lāču, bet
nav meža cūku. Skaisti. Piestājam stāvas kraujas
malā. Pretī pavīd krievu ciemats "Ovsjanka", kuŗā
dzīvo, tiešām, lielais krievu rakstnieks un demo-
krāts Viktors Astafjevs. Nekad nav rāvis uz liel-
pilsētām, bet gaismu izstaro pa visu pasauli no sa-
vas Ovsjankas. Jā, Krasnojarska ar saviem miljoni
iedzīvotājiem. Tā dibināta 1628. gadā. Ir lielpil-
sēta, milzīga novada, kā visa Rietumeiropa, centrs.
Divnogorskā, HES celtnieku pilsētiņā, Jeņisejas
pretējā krastā pavīd savdabīga, balti krāsota
klīnīte radze, no kuŗas senajās dienās kāds iemilē-
jies mūks meties upes atvarā, tā atšķetinot samez-
lojušos dzīves pavedienu. Kādreiz šeit netālu bi-
jis vīriešu klosteris. Tagad viesstrādnieku apdzī-
vots. Esam 45 km no Krasnojarskas, kad arī sasnie-
dzam unikālo inženierbūvi - Krasnojarskas HES. 1000
metru plats aizsprosts ar 12 turbīnām. Ūdenskrātuve
(saukta jūŗa) stiepjas 370 km garumā. Cik ciema-
tu, cik dzīvību tu nepapēmi, cik neatkarīgamu,
vienreizēju dabas veidojumu tu pazudināji! Tu, it
kā jūŗa! Arī klimats mainījies, kļuvis maigāks, mit-
rāks - izjaukts gadu tūkstošos izveidojies ekolo-
ģiskais līdzsvars. Vai tas ir ieguvums, vai zaudē-
jums? Kā vairāk? Par to runā un vēl runās ilgi. Kā-
dus līkločus met civilizācija? Vai civilizācija?
Techniskais progress?

Busiņš ripo, gandrīz nepārtraukti skan dzies-
mas, visi vēl spīrgti, jautri, nenoguruši. Dzīve
tomēr ir skaista, ja apkārt draugi, krāšņa daba,
tīras debesis. Bet vai gaiss ir tīrs? Kur nu, visur
kūp melni dūmi, celulozas un citi ķīmijas giganti
savas duļķes iepludina visu paciest pieradušās upēs,
šeit Jeņisejā: kā visur - kā Ventā, vai Irtišā, vai
Daugavā, vai Volgā - kā visur! Attīrīšanas ierīces
"attīstītais sociālisms" neatzīst nekur! Tomēr daba,
kā arī cilvēki, iztur, dzīvo un dzied. Un tā nāko-
šās dienas rītā kāpjām Krasnojarskas "stabos". Tas
tiešām ir viens no pasaules brīnumiem. Klīnīte tai-
gā izaug kā pasaku milži Andersena fantāzijā. Tā
nav fantāzija, bet simfonija, gan skaista, varena
dabas simfonija. Rezervāts "Stabi" iedibināts 1925.
gadā. Pašreiz aizņem 47,000 ha lielu platību, lai
gan pašī "Stabi" - kādi 100 rotā 2,000 hektārus
taigas paradīzes. Mūsu ekspedīcijas avangardā Zita
Ulmane - jā, jā, Kārļa Ulmaņa brāļa Indriķa mazdēla

sieva. Lietuviete, arī 1941. gadā "modelis" un
arī dzīva. Strādā Krasnojarskas mākslas skolā
par pasniedzēju. Enerģiska, patīkama sarunu
biedre. Pārliecināta patriote, mūsu Baltijas,
brīvās Baltijas patriote, latviešu kultūras
biedrības valdes locekle. Dēls Guntis mēcās
Rīgā, Latvijas Universitātē. Zita lietuviski
runā lieliski, latviski vēl ne, bet tikai pa-
gaidām. Vēl ne. Stabi, tiešām, stabi, un kādus
daba tos nav "uzbūrusi" - "Zilonis", "Vectēvs",
"Spalvas", "Lauvu vārti" - nosaukumi trāpīgi,
atbilst vārdam vistiešākajā nozīmē. Šī rezer-
vāta izveidā nenoliedzami nopelni ir Helēnai
Kustovskajai, kas visu mūžu no 1914.-84. gadam
nodzīvoja Krasnojarskā.

Sāk līt, stipri. Kalnu tekas pludo. Steidzam
atpakaļ. Mūs gaida tikšanās ar Krasnojarskas
latviešiem. Latviešu kultūras biedrības telpās
kādā no pilsētas kultūras namiem. Biedrība di-
bināta 1990. gada 18. novembrī, kad arī tālajā
Sibīrijas pilsētas zālē uzvijās gaisā sarkan-
baltsarkanais karogs, kad skanēja skaistāka un
svētākā dziesma katram latvietim - "Dievs, svē-
tī Latviju!" Un tas pēc tik daudziem upuriem,
tūkstošiem un 10 reiz tūkstošiem slepkavību!
Nu, ko, biedri, iekš KP SS - kādas idejas ir
mūžīgas? Taču jau katras tautas normālās ilgas
pēc brīvības un valstiskas neatkarības. Un
Krasnojarskas 1,500 latvieši vēlas kļūt latvie-
ši, lepni un brīvi, ar savu pašcieņu, grib būt
vienoti ar tautu Latvijā, kultūrā un valodā.

Par biedrības valdes priekšsēdi ievēlēja
Aleksandru Lielo. Biedrība pašreiz apvieno ap
200 biedru. Galvenās problēmas? Lūdzu - trūkst
līdzekļu, trūkst sponsoru, trūkst latviešu va-
lodas skolotāju, lūdzam tautiešus atsaukties.
Tos, kam tuva nācijas vienības ideja.

Un tā - uz skatuves - "Jo plīks, jo traks".
Zāle pilna cilvēkiem, tā gan ir neliela, mājī-
ga. Aktieri runā latviski, lai gan publikā
latviski tomēr ne visi saprot savu mātes valo-
du. Aktieriskā uzspēle, visi darbojas ar ie-
dvesmu, darbošanās kļūst saprotamāpat bez va-
lodas zināšanām. Visi lieliski, lai gan izrā-
des smagumu iznes Lazdiņu tēvs Juris Bērziņš
(Viņam jau plecos 77 gadi!). Jānis Lazdiņš -
Juris Levics, kā arī viņa māsa Anna - Zaiga.
Sevišķi skaļš aplausus izpelnījās Vilis Vite
pēc neveiksmīgā tango solo (Aivars Rijnieks).
Tad Līgo dziesmas, īsts Latvijas siers un de-
ficītais Krasnojarskas alus, ko piedāvā mūsu
folkloristi. Varena Dumpis ar Ausmu. Cik ne-
gaidīta tikšanās - proti, vakara viesu vidū
sastopam arī Krasnojarskas Politehniskā in-
stitūta profesoru Franci Daudišu. Jā, jā, mūsu
Imanta Daudiša brālēnu. Izrādās arī Imanta
Daudiša tēva brāļa ģimenī skāris ar savu melno
vēju 1941. gada baigais.

Manī radās patiešām pārliecība, ka latviešu
valoda Sibīrijā dzīvos. Kā liecība tam - mazās
desmitgadīgās Ritas kvēlā frāze - "Es būšu
latviete, es runāšu latviski". Viņa turpat uz
vietas nodemonstrēja savu latviešu valodas
prasmi. Tēvs Ritai krievs, māte latviete, lat-
viski neprot. Vecmāmiņa Erna, latviete, arī no
1941. gada likteņa un čekas izredzētā, dara
visu, lai mazmeitiņa Rita tautai nezustu. Va-
kara noslēgums restorānā "Ogpi Jeņiseja". Ie-
gūts ieskats saviesīgo vakaru kultūrā krievu
gaumē - pat tik augstas klases krogos vodku
pasniedz tējas glāzēs!

Un tad ardievas Krasnojarskai, ardievas
Ērikam, Zitai, Aleksandram, Ritai, Francim un
daudzām, daudzām citām mīļām acīm, siltām ro-
kām, kvēlām latviešu patriotu sirdīm, kuŗas ne
nokaut, ne bailēs iemīt nevar. Uz redzēšanos
visur, kur mūs nesīs dzīve - Rīgā, Saldū,
Krasnojarskā!

Abakanā.

Kā lai tevi tagad sauc, pilsēta pie Abaka-
nas upes, pilsēta Sajānu piekājē, Hakarijas
autonomā apgabala galvas pilsēta? Un tomēr, se-

kojot lielajai suverēnitāšu parādei, Harakijas autonomā apgabala AP 4. jūlijā pasludinājusi sevi par Krievijas Padomju Federācijas suverēno Hakarijas Republiku - tā, lūk, vēl viena "suverēna" valsts gan PSRS, GAN KPFS un KPFSR sastāvā! Tur mazais, jaukais AN-24, gaisa "ormanītis", 3,500 m augstumā sagādāja skaistu ekskursiju 370 km garumā virs taigas, gar Jeņisejas krastiem pāri ūdens spoguļiem un kalniem.

Esam Abakanā. Tūlīt atceros savu paziņu no pilsētas vēstures muzeja - tatārieti Gaļiju un dodos turp. Bet, ak vai, Gaļija vairs nav muzeja līdzstrādniece. Žēl, šīs drosmīgās sievietes muzejam tomēr pietrūks. Hakarija var noderēt lielās padomju tautu "draudzības" ilustrēšanai un atgādināt Latvijai, kurp ved boļševisma politika nacionālajā jautājumā. Hakarija pēc teritorijas aptver 62,000 kv. km kalnainas platības. Iedzīvotāji 500,000, no kuŗiem vairs tikai 11,5% sevi uzskata par hakasiem. Ne velti 73 gadu komunistu valdīšanas laikā PSRS no pasaules kultūras aprites pazudušās 98 tautības un nācijas. Gīnesa grāmatas cieņīgs rekords tautību nīdēšanas jomā. Pilsētas 150,000 iedzīvotāji, pārstāvēdami 78 tautības, runā tikai krieviski. Citu skolu galvas pilsētā nav, izņemot krievu. Nu, tīrs interfrontisks šedevrs. Tikai tāda ir "pareizā" pieeja valodu un tautību Bābeleī. Īsti internacionālisti runā tikai vienā valodā! Un tomēr par Abakanu paliek iespaids - kā vēl samērā labi paēdušu pilsētu, neskatoties, ka bufetēs un kafejnīcās (vismaz tajās, kuŗās iegriezamiem) sulas, tēju, kafiju, dzērienus tirgo majonēžu burciņās. Tīra, ērta lidosta, tīra viesnīca, tarakānus nemana (vismaz numurā, kuŗā dzīvojam ar Bērziņu). Veikalos pat var ko nopirkt, galvenokārt, gan tādu, ko ne sirds, ne acis sevišķi tīko. Bet ko tur daudz, manta paliek manta, un nevar taču arī gluži bešā atgriezties mājās. Teiks vēl, ka skops vai. Vēl sliktāk - ka nabags. Esam taču latvieši - mantas kulta pielūdzēji.

5. jūlija rīts uzaust jauks. Gaidām autobusu, kuŗš pēc ilgākas gaidīšanas arī piebrauc (pateicoties mūsu vadoņu ļubas un Ramonas pūlēm), un tad cauri Minusinskai braucam uz mūsu gala mērķi - Lejas Bulānu. Līdz Lejas Snetukam (kolchozs "Majak"), 110 km no Abakanas nokļūstam bez starpgājumiem, pat līdzpaņemtās alus kastes visas nav izdzertas - jātaupa ciemkukulim. Bet tālāk stop! Izrādās, ka tanī pasaules pusē lietus lijis 3 nedēļas. Ceļš kļuvis neizbraucams (ja iebrauktu lauku ceļu vispār par ceļu var saukt). Vismaz mūsu "Tūrists" to nespēj. Palikuši kādi nieka 18 km. Ar kājām? Jā, varbūt. Bet ar kofejiem, mūzikas instrumentiem. Nē, tas nav reāli. Te talkā nāk kolchoza "Majak" priekšsēdis, laipni atvēlot apvidus GAZ-65. Un tad - pāri kalniem, pāri lejām divi reizēs kā līgot nolīgojam. Vēl tikai jāpiebilst, ka ceļā uz Lejas Bulānu ciematā Jermakovka nejauši uz ielas satikām divas latvietes. Večiņas, kas, izrādās, pirms 20 gadiem izceļojušas no L. Bulānas. Tur vēl dzīvo vēl kādi 100 latviešu, arī galvenokārt no L. Bulānas.

Lejas Bulānā.

Ar atkalredzēšanos! Labvakar jūsmājās! Mūs sagaidīt ir ieradies kolchoza "Latvija" valdes priekšsēdis Semjons Kaduličs, krievs no kaimiņu rajona. Pašu ciematnieku vidē pienācīgas kandidatūras neatradās. Jā, L. Bulāna no p/s "Motorskoje" nodaļas š. g. februārī reorganizēta par kolchozu un nodēvēta par saimniecību "Latvija" (priekšsēdētāja ideja). Kur dzīvosim? Skolā, klubā (bijusī baznīca, līdz 1934. gadam)? Bet kur tad kluba vadītājs, direktore? Visi pačībējuši. Augustīne (kluba vadītāja) nedodas rokā, līdz beidzot tomēr viss nokārtojas. Ceļotāji laimīgi iekārtojas. Viss nostājas savās vietās. Vēl spējām vietējā ciemata veikalā iegādāties uz visu grupu (23 cilvēki) puslitra dzeramā spirta (95°) par 23 rubļiem (lēti, vai ne?). Sākus "dargumus" svētku reizēs uz taloniem vietējiem iedzīvotājiem ir iespējams iegādāties. Mēs ar Juri Bērziņu atkal do-

damies pie saviem saimniekiem Vilmas un Jēča Ciņiem. O, ir nopirkts jauns dīvāns. Tanī pat "vasarnīciņā" iemitināties. Dzīve kļūst arvien krāsaināka.

Ciematā ir pārmaiņas. Protī, jau 89./90. mācību gadā tur ieradās strādāt 2 jaunieši no Latvijas - Juris Zalāns kā skolotājs un Arnis Heidemanis apzināt represiju upurus. 90./1. mācību gadā viņu nomainīja Jana Ruža, skolotāja, un Tamāra Heidemane, no Latvijas Kultūras fonda. Viņu darbs, protams, nav bijis veltis. Jaunieši sāk mācīties latviešu valodu. Šovasar 5 skolnieki no L. Bulānas 17 skolnieku saimes, skolotājas Veras Gūtmanes vadībā, apmeklēja Latviju, strādāja kopā ar latviešu skolnieku grupu no Baškīrijas un Saulkrastu vidusskolas bērniem darba nometnē Turaidā.

Mazā ciemata skoliņa pildās un šogad tanī mācīsies jau 22 bērni. Būs nokomplektētas visas 8 klases (abās vecākās klasēs gan tikai pa 1 skolniekam). Toties veseli 4 bērni mācīsies 1. klasītē. Varbūt, ka varētu atklāt pirmo latviešu skolu visā lielajā Padomijā? Kādreiz (vēl pavisam nesen - trīdesmitajos un četrdesmitajos gados) tur dzīvoja 250,000 latviešu. Cik tagad? Un cik no viņiem prot latviski? Un tomēr latviešu skolu varētu veidot. Ciemats, tiešām, ir latviešu. Vai tas, ka direktriese Alla Kalniņa pagaidām vēl neprot latviski, būtu šķērslis? Nē, taču! Jautājums jārisina valdību līmeņos, tāpat kā repatriācijas jautājumi. Arī šis jautājums pozitīvā risinājumā būtu jāizstrādā valdības programmā, nodrošinot visus repatriātus ar darba un dzīves vietām. Patīkami, ar zināmu rūgtuma piegaršu, bija uzzināt, ka igauņu ciemos Aģnetukā un A. Bulānā viesojas Igaunijas Republikas premjers Savisārs, kuŗu pavādīja gan avižū, gan kino ļaudis. Kad latviešu ciemos piemeklēs tas laimes brīdis? Latvieši to būtu pelnījuši ar savu aktīvo kultūras darba ievirzi. Ne igauņiem, ne lietuviešiem savas kultūras biedrības Krasnojarskas novadā vēl nav. Un tomēr uzmanība no valdības puses viņiem tiek pievērsta lielāka. Netaisni!

Bulānā dzīvo Krasnojarskas latviešu biedrības valdes locekle Lonija Tomane - ciema bibliotekāre. Virs bibliotēkas greznojas liels uzraksts latviešu un krievu valodās, vēstot, ka tanī koka namiņā atrodas bibliotēka, un gluži kā Rīgā! Varbūt pat vienīgais šāda veida oficiālas iestādes apzīmējums visā Padomijā. Komūnisms ar visām savām struktūrām, savu ideoloģiju, saviem birokrātiem brūk. Uzskatāmi un neatgriezeniski. Arī Bulānā vairs uzskaitē ir tikai divi KP SS biedri (vēl 1990. gadā bija četri.). Pat šūniņa vairs nesanāk. Pie kluba ar atjaunotu krāsojumu stāv piemīņas plāksne 2. pasaules karā (tur gan rakstīts - Lielajā Tēvijas karā, kādas Tēvijas?) kritušajiem ciematniekiem, kuŗus nenoplāva čekistu lodes, sakapāja vācu. Lūk, viņi no L. Bulānas, krituši divu noziedzīgu sistēmu savstarpējā ķīviņā:

I. Gaulis,	P. Runcis,
V. Krastiņš,	P. Balodis,
G. Belsons,	R. Kadaks,
E. Daņilovs,	R. Avenīts,
A. Stārķis,	J. Leimanis,
J. Meļķis,	J. Nīleps,
V. Lukēvičs,	E. Nēgels,
P. Sedlenieks,	J. Ūdris,
J. Kalniņš,	I. Blanks,
A. Bērziņš,	V. Činis,
E. Līcis,	G. Činis,
J. Siminaitis,	I. Činis,
F. Bogojavlenskis,	J. Činis.

Uzraksti visi krieviski. Pat nāve nav kalpojusi par iespēju uz sava kapa tikt uzdrukātiem valodā, ko māte tiem šūpulī lika.

Bulāns ļaužu kapsēta tepat, blakus govju mītnēm un traktoru laukumam. Senās kapsētas sākums meklējams 19. gadu simteņa beigās, kad šeit sā-

ka apmesties pirmie pārceļotāji no Latvijas. Kap-
sēta atšķiras no līdzīgām krievu ciematu kapu vie-
tām. Tās centrā pamatīgs, milzīgs koka krusts, kas
kā gādīgs tēvs stāv plētis pār savu klusējošo sai-
mi. Un tomēr tā runā. Runā ar saviem krustiem, uz-
rakstiem, kuņos kā zvaigznītes no tumšas debesma-
las. Pavīd pa latviskam uzrakstam. Zelmai Zaurei
pat marmora plāksnīte. Vienkārši ziedi, milzu bēr-
zi, balti un skumji, šūpo zarus. Krusti un sēti-
pas, un visapkārt klusums. Dzīva arī vēl Bulānas
dvēsele, tās dziesmu un Dieva vārda glabātāja -
Paulīne Cine, cilvēks, kuņai jau pilni 90 gadi sa-
guluši plecos. Prāts gaišs un starot staro, dzied
un par dzīvi priecājas. Paulīnei jau aug mazmeitas
meita Kristīne. Šī saime saviem bērniem piešķir
tikai latviskus vārdus. Lūk, tikai viens Paulīnes
Cines ģenētiskā koka zariņš: Paulīne - Alma - Ma-
rija - Kristīne. Dziestot Paulīnes zvaigznītei,
ciems zaudēs varenu gaismas un enerģijas avotu. Lai
Tev vēl ilgs mūžs, mīļā Paulīnes tante!

Un tad arī klāt tradicionālais Līgo vakars -6.
jūlijs. Visu māju sētu vārti tiek greznoti milzu
meijām, veļ riepās uz gunsuru vietām. Kluss va-
kars, dūmu un putekļu stabi kāpj tieši debesīs.
Klubā sāk pulcēties cilvēki un atkal mūsu tradici-
onālais cienasts - līdzī vestais Latvijas siers un
alus. Līgo dziesmas, dejas, rotaļas, kapellas vīri
Uldis, Raimonds, Pēteris un Jānis raujas vaiga
sviedros. Dejo visi, pāros, pa vienam, līksmība kā
jau dažkārt svētkos. Vienīgi šoreiz nedzirdam ra-
ženo Bulānas sievu līgošanu. Zēl. Un tomēr tās se-
vi pieteica nākošā dienā pēc "Jo plīks, jo traks"
uzveduma. Kad Aivaram izdevās iemūžināt šo seno
dziesmu dziedātāju balsis videolentā. Būs Latvijai
ciema kukulis, un kāds vēl! Kā gribētu šīs sievas
redzēt un dzirdēt šeit, Latvijā, kādā festivālā
vai dziesmu svētkos Rīgā.

Tikšanās, atkalredzēšanās ar paziņām, draugiem
un jaunus tikšanās. Atkal sēžam pie Juņa Gūtmaņa
galda, iedzejam, uzkožam. Gūtmanis gudrs zemnieks,
mīl zemi, bet spēki aiziet. Vecums klauvē logā, bet
jauniešu, kuņi labprātīgi jūgtos zemes kopēju jūgā,
neredz. Tos iznīdējusī visa privātā noliedzošā ko-
mūnisma ideoloģija. Nu sēžam pie sasītas siles. Ar
izstieptu roku ubagojam kapitālistiem. "Veco neat-
griezt!" secina Gūtmanis, "katrs laikmets nāk ar
savu aromātu un saturu, mainās cilvēki un dzīve
caur tiem." Pareizi runāts.

Un kas būtu Sibīrija bez pirts?! Kā mīla bez
skūpstā, vai kāzas bez p-----a (vecs sibīriešu
sakāmvārds). Te viņa ir - slavenā krievu pirts
pie Viļa Blankas. Tīrā miesā tīras domas!

Atvadu izrāde. J. Jaunsudrabiņa "Jo plīks, jo
traks" paliks kā saldais ēdiens viesību galdā, kā
atvadu skūpsts, šķiroties draugiem. Šī izrāde vēl
skanēs mūsu atmiņās kā skanēja atvadu dziesmas pēc
izrādes. Vēl un vēl, arī Bulānu sievu trīsbalstīgi
dziedātas, un ne jau bez Paulīnes Cines līdzdzie-
dāšanas. Kā atvadu akords izskanēja manis lasītais
dzejolis.

LIELAIS KRUSTS.

Te mūža miegā,
Te mūža mierā
Zem Lielā Krusta
Zem savas - svešas zemes...
Un apkārt mežs
Kā milzis
Rokas pleš...
Pa pasauli tie,
Vēju nesti
Aiziet
Te tagad savā
Kapu sētā dus!
Lielais Krusts
Kā māte
Rokas plētis
Pār saviem
Brāļiem,
Māsām,
Kas Dieva mierā

Prom no savas
Senču zemes,
No Latvijas,
No Liepājas,
No Daugavas
Un Ventas -

Šeit vēju nesti
dus!
Kur Jūsu tēvu
mājas,
Kur zeme tā,
kas auklēja
reiz Jūs?
Tik Lielais Krusts,
tik viens
un mēms
zin.
To savā koka sirdī
ieslēdzis
kā važās
Kā visu dzimtu,
no Latvijas
reiz šķirtu,
vēju kaisītu
un nestu.

Nu šeit tā
Dieva mierā,
savā - svešā
zemē dus!

Tad vēl kopīgi izpildīta Latvijas Republikas
valsts himna "Dievs, svētī Latviju" un tad ...
tik atmiņas no Tevis draugs. Nēmiēt, tautieši,
par labu. Kādi jau esam, tadi nu esam. Nākam pie
Jums bez ļaunuma azotē, bez liekulības un pāraku-
ma. Jā, mēs saprotam. Te, Bulānā ir Jūsu Dzimte-
ne, Jūsu mazā Latvija. Jūsu saknes. Tās pārcirst
vardarbīgi nevar un nedrīkst.

Kopīgi dziedāta dziesma: -
Te ir Latvija, te ir Bulāna,
Mūsu mīļā, dārgā Dzimtene.

izsaka visu. Ilūzijas kā jau ilūzijas, arī šī par
Jūsu pilnīgu atgriešanos gaist. Un tomēr mēs tik-
simies, vienalga kur un kad, bet tiksīmies. Lat-
vijas robežas Jums vaļā būs, tā gaidīs visus, ku-
ņi vēlēsies sēt tās tīrumus, dzīt vagu Latvijas
zemē.

Uz atkalredzēšanos!
Uz atkalredzēšanos,
kad Latvija Brīva Būs!

IMANTS RAĻĶA,
LTF valdes loceklis.

SĀPES.

Uzliec sirdi
kā ābolu sārtu
uz delnas -
Lai dzīve un
cilvēki grauž
Ar zobiem
kā naglām!
Un nekliedz,
ja sāpēs
acīs
un dvēsele sāpēs!
Sāpes no mātes,
mums katram,
šūpulī liktas,
kas jānes
kā svece
caur mūžu,
Gan dodoties jūrā,
gan plāvā,
gan Gaiziņā kāpjot!
Bet jāiet
degot kā eglei
dzirksteles bārstot
pa zemi,
šo zemi -
ko Latviju sauci!

1991. gada 14. maijā, pēc Kanadas Lauksaimniecības eksministra Eižēna Vēlāna uzaicinājuma, es kopā ar prof. U. Viesturu un Virbu cietes-spirta rūpnīcas direktoru D. Peimani ieradus Kanadā, lai iepazītos ar pārtikas rūpniecības un biotehnoloģijas sasniegumiem. Ar E. Vēlānu iepazināmies 1990. gada 3. novembrī, Maskavā, Jāņa Petera vadītajā Latvijas pārstāvniecībā, kurā bija apmetusies Pasaules pārtikas komisija, kas tur bija ieradusies uz kārtējo sēdi.

Nav aprakstāma uzmanība un viesmīlība, kādu mums veltīja izcilais un ilggadīgais Kanadas lauksaimniecības vadītājs, Kanadas goda pilsonis E. Vēlāns, kas ieguvis pelnītu un apskaužamu popularitāti ne tikai Kanadā. Viņu - šo vīru zaļajā platmalē, pazīst uz ielas ne tikai speciālisti, ar kuriem viņš kādreiz sadarbojies - klāt nāk zemnieki, policisti, veikalmieki...

Un tā 10 dienās E. Vēlāna limuzīnā pa Kanadu nobraucām kopā ap 2,000 km. Ontario un Kvebekas provincēs pabijām 3 universitātēs, 3 pētniecības centros, 5 rūpnīcās, 2 lauksaimniecībās. Notika tikšanās ar vairāk kā 30 speciālistiem. Es šeit nerunāšu par praktiskiem secinājumiem un ieteikumiem, ar kuriem pēc atgriešanās Rīgā iepazīstinājam Latvijas valdību un Lauksaimniecības ministriju. Kanadas lauksaimniecības un pārtikas rūpniecībai nav vajadzīga īpaša reklāma: augsta ražošanas efektivitāte un darba kultūra, profesionālisms, zemnieku nesavtīgais darbs, jaunāko zinātnes atziņu izmantošana praktiskā darbā, valdības nepārtraukts atbalsts un sapratne. Braucot pa Kanadas ceļiem nāk prātā aizlaistie Latvijas lauki, sabrukušās mājas, pārtikas uzņēmumi, kas 50 gadus ir tikai ekspluatēti, un šodien vairums gadījumos ir avārijas stāvoklī.

Apmeklējam "Elmlawn Farms" saimniecību ar 200 ha zemes un 36 Holšteinas piena govīm. Kanadiešu lauksaimnieks Tompsons lepni stāsta, kā izmanto moderno tehniku un tehnoloģiju. Skābbarības gatavošanā izmanto īpašus kompleksus ieraugus. Arī mums Mikrobioloģijas institūtā ir iegūtas labas pienskābo baktēriju kultūras ieraugu gatavošanai, taču padomju sistēmas apstākļos nebija ieinteresētas organizācijas, kas gribētu ražot šo lopbarības sagādē tik nepieciešamo bioloģisko konservantu. Tas pats sakāms par lucernas un ābolīņa sēkļu sagādei nepieciešamo preparātu "nitrogēns". Kanadā to plaši lieto, bet Latvijā kopš prof. A. Kalniņa laikiem praktiski ne soli uz priekšu nav ietis, kaut teorijā esam pavirzījušies tālu. Te skaidrs, ka nepieciešama privāta iniciatīva un ieinteresētība.

Ar lielu interesi ieradāmies cietes fruktozes sīrupu fabrikā (Cusca Plant, Port Colbourn), kur, kaut arī bija svētdiena, mūs sagaidīja šī uzņēmuma vadītājs Džims Grejs. Mastā blakus Kanadas karogam plīvoja Latvijas sarkanbaltsarkanais. Tas gan mūs savīļoja pa īstam. Redzam mūsdienu biotehnoloģisku ražotni. Pārlicība nostiprinās - Latvijas saldiešu problēmu neatrisināt bez biotehnoloģijas. Virbu rūpnīcas direktors gatavs organizēt šādu ražošanu, bet kur gēmt valūtu? Jāgaida kredīti un ārvalstu ieguldījumi.

Pie Niagaras ūdenskrituma piebraucam lietainā dienā. Kopā ar biļetēm katrs saņemam ūdeni necaurīdīgu uzmetni. Ievēroju uzrakstu "Biodegradable". Jā, te domā par vides aizsardzību - pat šim polimēru izstrādājumam, ja tas nonāks augsnē vai ūdenī, ir jānoārdās. Šādus biodegradējamus polimērus var iegūt ar mikroorganismu palīdzību, t. i., spēj sintezēt un uzkrāt šūnās līdz 90% no savas masas biodegradējamu polimēru, kas noderētu ķirurģisko diegu, plāksteru, kapsulu un citu izstrādājumu ražošanai. Varētu arī šādus uzmetņus izgatavot no baktēriju sintezētā polimēra. Taču nu jau trešo gadu veltīgi meklējam ieinteresētu partneri - ražotāju...

Netālu no ūdenskrituma atrodas Vēlāna drauga, bijušā parlamentārieša Billa Andres saimniecība. Viņam pieder 25 ha lieli ķiršu un firziņu dārzi. Te viss mechanizēts, arī ķiršu novākšana. Apsaimnieko visu saimniecību pašu ģimene. Andres pēc izcelsmes ir ukraiņis. 1926. gadā bēdzis caur Rīgu no bolševiku terora.

Tepat Niagaras līdzenumā - viņa dārzos man jauns pārsteigums. Satieku senu paziņu Mārtiņu Vāgneru, viņa un viņa rauga speciālistu. Viņš nodomājis kļūt par vīnkopi, iegādājies dažus ha zemes un nu stāda un kopj vīnogulājus kopā ar sievu un sievas māti no Latvijas. Kārtējo reizi mēs abi Mārtiņi pārrunājam viņa ražošanas problēmas, galvenokārt, par Latviju domājot. Mārtiņš ieteic mums Montrealā apmeklēt raugu fabriku un iepazīties ar Dr. Richardu Degrē. Vēlāns izkārtu arī šo vizīti, un tā es gūstu iespēju redzēt mūsdienu rauga ražotni un to, kā praktiski iegūst ilgi uzglabājamu aktīvu kaltēto raugu. Pie šīs problēmas es strādāju kopš studenta gadiem. Mani interesē dzīvas šūnas konservēšana, dzīvības procesu apturēšana. Esmu sarakstījis grāmatas un daudzas zinātniskas publikācijas par šīm problēmām. Priecājos, ka Degrē jau zināja par maniem darbiem un, savukārt, iedeva man savējos.

Toronto pilsētā mūs iepazīstina ar lielo pārtikas tirdzniecības centru "Knob Hill Farm Supermarket" un tā īpašnieku S. Stavro. Patiešām, vērienīgs uzņēmums! Stavro parēķina, ka Rīgā vajadzētu 2-3 tādus uzņēmumus. Izrādās, ka Stavro ir galvenais mūsu vizītes sponsors. Lai viņam mīļš paldies par šo brīnišķīgo tikšanos ar Kanadu - zemi, kas devusi patvērumu daudziem mūsu tautiešiem!

Latvieši Kanadā ar savu centību un darbu nosargājuši un vairojuši "latviešu slavu". Mašīnā braucot, Vēlāns atceras, ka viņa valdīšanas laikā sekmes dārzkopības laukā guvis Dr. Kārlis Lapiņš. Tad es atceros, ka nesen Kārlim Lapiņam Latvijas Lauksaimniecības akadēmija piešķīra goda doktora nosaukumu (tādu akadēmijai patreiz ir tikai 4). Es šajās svinībās sēdēju viņam blakus un atceros šo nelielā auguma sirmo vīru un viņa dzīves biedreni ar latvisko seju. Atcerējos, ka viņš patreiz dzīvo Toronto, un, protams, Vēlāns noorganizēja tikšanos viņa mājā. Te mēs redzam, cik daudz var sarūpēt un kā iekārtoties latviešu inteliģents, kas pusmūža gados bija spiests atstāt dzimteni, ja nonācis normālā sabiedrībā. Skaists bija šis vakars kopā ar Lapiņa ģimeni viņa gaumīgi iekārtotajā mājā ezera krastā.

Sie Kanadas latvieši! Kur gan viņi tik nava! Kingstonas universitātē par ķīmijas inženierijas profesoru strādā Dr. Andrievs Daugulis. Viņa interešu lauks - biotehnoloģija. Jau sen sekoju viņa publikācijām un 1990. gadā uzaicināju profesoru uz Rīgas simpoziju, kas bija veltīts kādas interesantas baktērijas (Zymomenas mobilis) biotehnoloģijas problēmām. Andrieva referāts parādīja gan zinātnisko sasniegumu, gan darba izpildes līmeni un atklāja visā pilnībā viņa personību. Tagad ar interesi aplūkojam viņa laboratoriju, diskutējam par pētījumu virzieniem, par iespējām sadarboties, sūtīt uz Kingstonu mācīties kādu Latvijas jaunieci. Tieši tas mums visvairāk vajadzīgs, un Andrievs piekrīt palīdzēt. Soruden viņš atkal būs Rīgā un specializētajā starptautiskajā raugu simpozijā (no 30. septembra - 6. oktobrim) nolasīs plenāro referātu par spirta ražošanas procesa intensificēšanu, pielietojot ekstrakciju fermentācijas procesā. Prof. A. Daugulis šajā simpozijā vadīs arī biotehnoloģijas sekcijas sēdi. Vēlāk Otavā uzziņāju, ka Dr. A. Dauguļa pētījumi oficiāli novērtēti kā nozīmīgākie bioenerģētikas jomā.

Latviešu izcelsmes zinātniekus sastopam arī Gvelfas universitātē. Tie ir graudkopības, īpaši miežu speciālists Dr. E. Reinbergs, kas piedalījās arī Pasaules latviešu kongresā Rīgā, viņa katedras līdzstrādāniece Laima Kott, kurā pētī rapša ziedputekšņu embriokultūras un doktorants Pēteris Ozols, kas pētī etiķa ieguvī jauna tipa bioreaktorā.

Dr. Reinbergs piesardzīgi vērtē kādas firmas priekšlikumu Latvijā nodarboties ar ģiršu kukurūzas un sojas šķirņu ieaudzēšanu. Viņš domā, ka vairāk jānodarbojas ar tradicionāliem Latvijas graudaugiem un rapsi. Par to paldies!

Var daudz mīļu vārdu teikt pa Kanadu un Kanadas latviešiem. Siltums staroja no tautiešu sejām atvadu reizē Otavas latviešu draudzes baznīcā. Satikām tur mūsu paziņu virusologu Dr. Matuzālu un daudzus citus. Paldies viņiem par viesmīlību un ticību Latvijas brīvībai, par atbalstu zaudēto neatkarību meklējot.

Nobeigumā nevaru un nevaru beigt brīnīties par Hon. E. Vēlāna (Whelan) personību. Vēl un vēl pārlapoju 322 lappuses biezo grāmatu "Whelan - The Man in the Green Stetson" ar viņa portretu uz vāka. Redzot šī vīra foto uzņēmumus kopā ar Gorbačevu, kad viņš vēl bija tikai PSRS lauksaimniecības šefs, radās doma par Vēlāna lomu "pestroikas" principu veidošanā mūsu bijušā līdera uzskatos. Vēlāna ieraksts man dāvētajā grāmatā liecina, ka Latvija ieguvusi visai nozīmīgu draugu.

Prof. MĀRTIŅŠ BEKĒRIS.

PAR ŽURNĀLISTA LOMU.

Tātad: es 6 gadus nostrādāju "Rīta" redakcijā un 42 gadus - septiņreiz vairāk - rakstīju, rediģēju, vadīju amerikāņu izdevniecībās. Bet, kad piemiedzu acis, atceros: tieši šie seši gadi ir bijuši tie spilgtākie un atmiņā tie skaidrākie. Līdz ar to liekas, ka tas īsais posms būs bijis manā dzīvē tomēr tas svarīgākais.

Varbūt tāpēc, ka jaunības posms? Spilgtu pieredžu posms. Pirmais īsta žurnālista darba posms. Ulmaņa laiki. Laiks, kad viss Latvijā auga. Tapa. Ulmaņa gadi.

Arī - gadi, kad darba darītāju rindās stājās jauna latviešu paaudze. Pirmā, un, diemžēl, - pēdējā, paaudze, kas auga un skolojās neatkarīgā Latvijā. Pagrieziena paaudze. Katrā ziņā - žurnālistikā.

Pirms mums, mūsu tēvi, cīnījās par neatkarību. Mums tā iekrita klēpī. Pirms mums, mūsu tēvi, dzīvi sāka kā skolotāji. Rakstīja, lai pamācītu.

Mēs, vesela trīsdesmito gadu paaudze, jau iesākām kā žurnālisti. Nerakstījām - lai pamācītu. Rakstījām - lai informētu. Daži no mums - lai amizētu; ar humoru, ar vīpsnu.

Tie bija jaunības gadi. Spāra gadi. Avīzniecības eksperimentu gadi. Lieliski, aizrautīgi gadi.

Bet! Bija viens liels "bet".

Ulmaņa laikā nebija iepriekšējas cenzūras.

Tie, kas apgalvo pretējo, - melo. Taču mēs katrs zinājām, kur novilkta strīpa. Mēs varējām rakstīt, kā gribējām. Bet mēs nevarējām rakstīt, ko gribējām. Ne par valdību. Ne par lietām, kurās vadonis bija iepēmis viedokli.

Ja vadonis ko teica, mēs nevarējām sacīt: "Bet - no otras puses..." Kaut arī lietām toreiz, tāpat kā tagad, bija divas puses. Lietām taču vienmēr ir vismaz divas puses. Bet mēs par to klusējām. Cetrus no tiem sešiem gadiem es biju "Rīta" valdības referents. Katru dienu sēdēju Ulmaņa priekšistabā un gaidīju, kad iznāks sekretārs Rudums, pa retam - vecais kungs pats, un pateiks mums - norādīs, ko tai dienā rakstīt. Ko valdība nolēmusi. Bet nekad ne - ko valdība debatējusi.

Tātad atkal - dodot tikai vienu pusi.

Un ne jau pašu valdības lietās vien.

Tā, 1939. gada augusta pēdējā dienā (es tad vairs nebiju valdības referents, bet ārlietu redaktors), ap to laiku, kad drukājās oficiozs "Brīvā Zeme", man piezvana kolēģis Adzis Strautmanis: "Aleksi, vai tu varētu nonākt pie manis?"

Kāpju divus stāvus zemāk. "Brīvās Zemes" redakcijā uz Strautmaņa galda - pabiezis manuskripts.

Virsraksts - "Kaņa nebūs!" Uz augšējā kreisā stūrī labi pazīstamie iniciāļi - "K. U.: Šito - šis dienas numurā!"

Šis dienas numurs jau drukājas. Rotācijas prese tricīna viņu Blaumaņa ielas 38. namu. Adzis grib zināt, ko es darītu, ja būtu viņa vietā. Es priecajos, ka neesmu viņa vietā.

Un viņam nākas apturēt mašīnas. Pārtaisīt pirmo lappusi. Drukāt jaunu avīzi ar lielo virsrakstu "Kaņa nebūs!"

Bet, kamēr to izdara, vilcieni, kas atiet no Rīgas, nokavēti. Vairums tās dienas "Brīvās Zemes" eksemplāru ceļo pie lauku lasītājiem tikai nākošā dienā. Un - tavu likteni! - kopā ar nākošās dienas "Rīta" izdevumu, kam lielais virsraksts vēstī: "Hitlers iesoļo Polijā."

Vai tad nebūtu bijis labāk, ja toreiz Strautmanis būtu darījis tā, kā to darītu katrs amerikāņu redaktors, - licis virsrakstā "Prezidents domā, ka kaņa nebūs"? Un zem tā - otru rakstu: "Ko par to domā citi?"

Amerikā redaktori vispār politiķu gaišredzību uzņem ar skepsi. Ar lielu skepsi. Nelaiķis prezidents Lindons Džonsons reiz Preses klubā žēlojās: "Pat ja es kā Jēzus varētu staigāt pa ūdens virsu un šķērsotu Potomakas upi sausām kājām, ko jūs ziņotu? Acīmdzami, jūsu virsraksts būtu - "Prezidents nemāk peldēt"..."

Savukārt, nepilnu gadu vēlāk, 1940. gada jūnijā, amerikāņu ziņu birojs "United Press" Berlīnes biroja vadītājs Oeksners piezvana man: vai es zinot, ka šonakt sarkanā armija okupēs Lietuvu. Es zvanu Prezidentam. Prezidents saka: "Tam jābūt pārpratumam! Un par šo avīzē - lūdzu, apsoliet! - nevienam neviena vārda!"

Un arī pie manis, tāpat kā pie kolēģa Strautmaņa - nebija neviena vārda.

Un 50 gadus es ne vienu vien reizi naktī esmu trūcies no miega un jautājis pats sev: "Kā gan tu, žurnālists, toreiz varēji būt tik paklausīgs? Kā visi kolēģi varēja būt tik paklausīgi?"

Mēs zinājām, ka mūs okupēs. Bet vadonis teica, ka tas ir pārpratoms. Un mēs - mūsu avīzes - klusējām! Tādējādi noklusējot patiesību...

Nu, jūs sapratīsiet, kāpēc es tā izdalu žurnālista lomu neatkarīgā Latvijā un brīvā Amerikā.

Nesen Ņujorkas preses klubā - The Overseas Press Club - mēs atvadījāmies no ievērojama žurnālista. No nedēļas laikraksta "Time" ilggadīgā redaktora. Viņš pensionējās. Un atvadu runā viņš pateicās liktenim. Pateicās par to, ka liktenis viņam piešķīris "sēdvietu vēstures teātra ložā".

Tā ir brīvo žurnālistu vislielākā privilēģija - sēdvietas vēstures teātrī. Ne jau katram ložā. Labi, ja var iekļūt trešajā balkonā. Kaut stāvvietā. Tur, kur, kā liekas, pa brīžam ir izdevies iespraukties arī man.

Tāpēc gribas runāt par vēsturi un žurnālistiku, kas ir tik grūti šķījami jēdzieni.

Nesen kādā debatē par žurnālista lomu Daniels Būstīns, viens no ievērojamākiem Amerikas vēsturniekiem, Kongresa bibliotēkas bijušais direktors izteicās: "Avīzes ziņa ir vēstures pirmuzmetums."

Pirmajā brīdī liktos: dīvains teiciens. Bet padomājiet! Un redzēsiet, ka nevar nemaz tik vāgli noliegt.

Arī mēs, Latvijā, laikam taču rakstījām "vēstures pirmuzmetumus". Tikai - tā bija vēsture, kādu to redzēja, kādu to gribēja redzēt nevis žurnālists, bet vadonis.

Brīva prese nekad neapgaismo notikumus tikai no viena viedokļa. Brīvs žurnālists zina, ka katrai lietai ir vismaz divas puses. Brīva prese ne tikai reģistrē vēsturi - tā palīdz vēsturi veidot.

Vēsture rāda - vismaz Amerikā tā rāda - ka bez brīvas preses - bez žurnālistu līdzdalības vēstures veidošanā - nav iespējama īsta, pilnīga brīvība.

Nupat, sēžoties lidmašīnās, mēs Amerikā svinējām Neatkarības dienu, 4. jūliju, Savienotu Valstu 215. dzimšanas dienu.

DZĪVES VIRPULĪ NO ED. KEIŠA ALBUMA

Sekmīga spodrība sākas no augšas uz apkašu.

Par notikušo pasaules latviešu zinātnieku kongresu Rīgā, Viskonsīnas universitātes profesore Agate Nesaule intervijā "Atmoda" (13.8.91) pastāsta savus vērojumus un aizrāda, ka Latvijas profesori un dekāni neprotot apieties ar sievietēm zinātniecēm. Vīriešus profesorus saucot par profesoriem, sievietes-profesores par kundzēm. Goda vietas viņām ierādītas pēdējās rindās. Spļāviens sejā. Nepavisam. - Tāds mazs pirmais pārkonītis pie neatkarības debessīm, sīks lietutiņš, kas noskalo putekļus.

ko rūpīgi bija sarūpējusi PBLA Izglītības padomes vadītāja Līga Ruperte, piedevām izkārtējot intīmāku Sieviešu Forumu, kuŗā pārrunāja sievietēm svarīgas lietas.

Līga: - Gudra sieva svarīgos brīžos daudz nerunā, to viņa atstāj vīram.

Anita Tērauda, ilggadīgā ALA ģenerālsēkretāre pēc Latvijas neatkarības iegūšanas pate paveic vairāk kā viss kantoris.

/ Turpinājums sekos. /

Jūs pasakiet: kuŗa valsts pasaulē vēl ir pastāvējusi kaut aptuveni tik ilgi kā brīvā Amerikas Savienoto Valstu iekārta? Tā Anglija, no kuŗas Amerika atšķīrās, sen vairs nav tā pati Anglija. Francija toreiz sīlka giljotīnas asinīs, kopš tā laika esam pieredzējuši vismaz divi dažādu Franciju. Un Vācijas pirms 200 gadiem nemaz nebija. Un kā mainījusies Krievija! Kāpēc? Kāpēc Amerika ir tik stabila?

Ja jūs pajautāsiet amerikānim, viņš atbildēs bez stostīšanās - pateicoties satversmes pirmajam papildinājumam: "There shall be no laws abridging the freedom of the press." ("Nebūs likumu, kas ierobežotu preses brīvību.") Nebūs neviena tāda likuma!

Un rezultātā mūsu priekšā ir zeme, kur politiķi ceļas, politiķi krīt, bet valsts paliek stabila. Cilvēku brīvība ir nodrošināta. Un vara nekad nenonāk tikai viena cilvēka rokās. Nevienš nevar savu varu nelietīgi izmantot. Ja mēģinās - tauta zinās. Prese par to ziņos kārs pie lielā zvana.

Francū filozofs Monteskjē ieteica dalīt izpildu varu no likumdošanas varas. Atšķirt abas no tiesu varas. Radīt līdzsvaru starp šīm trim varām. Un Amerika to īstenoja.

Bet Amerika tūlīt, ar savas satversmes pirmo papildinājumu, radīja vēl arī ceturto varu - presi. Presi, kas nav nevienam pakļauta. Kas var visus kritizēt. Kas varbūt nevar prezidentus tieši iecelt, bet kas tomēr var un ir prezidentus gāzusi. Neļauj prezidentiem. Neļauj likumdevējiem. Neļauj tiesnešiem kāpt pāri strīpai. Var atklāt nebūšanas. Jo - "Nebūs likumu, kas ierobežotu preses brīvību!"

Jā, varena privilēģija. Jā, varena atbildība. Jā, augsta cena. Bet amerikānis atbild: brīvības cena nekad nevar būt par augstu. Tāpat kā sieva nevar būt tikai mazdrusciņ grūta, arī prese nevar būt mazdrusciņ brīva. Prese vai nu ir, vai nav brīva.

No visām daudzajām un dažādajām Amerikas avīzēm visiespaidīgākā un finansiāli visprofesionālākā ir Amerikas, varbūt - pat visas pasaules, nopietnākā avīze "The New York Times". Avīze, kuŗas korespondentu pamatīgie, nopietnie un tai pašā laikā - interesantie ziņojumi par notikumiem te, pie jums, Baltijas valstīs, darījuši vairāk, lai jūs pasargātu no tālākām Kremļa patvarībām, nekā jebkuŗš brīvās pasaules politiķis. Katrā ziņā, daudz vairāk nekā mūsu pašreizējais prezidents, Gorbačeva "sirds draugs" Džordžs Bušs. Un arī tas mazumiņš, ko Bušs mūsu labā ir darījis, ir darīts tikai preses un preses iespaidotās sabiedriskās domas dēļ.

Kāds tad, runājot par nopietnu žurnālistu, ir viņa uzdevums? Tas ir vienkāršs: vākt faktus - ziņot faktus - stāstīt patiesību - rādīt lietu abas puses. Un tajā pašā laikā: nesprediķot - nepūst ideoloģiskās stabilitēs, vienalga, kādas ideoloģijas stabilitēs.

Diktatūrā birokrāti runā, un nevienš neklusās. Demokrātijā visi runā, un dažos ieklausās. Ieklausās tajos, kam uzticas. Tikai, ja gribat, lai jūsos klausās, atcerieties, ka brīvs cilvēks negrib sprediķus. Ja gribēs - viņš ies baznīcā. Brīvs cilvēks negrib pamācības. Ja gribēs - viņš ies skolā.

Lasītājs nav vientiesis. Viņš grib un var pats spriest. Viņam tikai vajadzīgi fakti: pozitīvi fakti, negatīvi fakti. Fakti, kas apgaismo abas puses. Dodiet cilvēkiem faktus, ļaujiet viņiem tos izvērtēt! - tas ir visas demokrātijas pamats.

Vinstons Čerčils - žurnālists, kuŗš kļuva otrā pasaules kara sabiedroto vadītājs, reiz izteicās, ka diktatūra ir kā varens kuģis, ar baltām burām un vienu pašu kapteini, kas cēli zēģelē. Bet zēģelē, zēģelē, kamēr ie brauc tieši klintīs un nogrimst.

Savukārt, demokrātijā ir kā mazs plostiņš. Ja jūs uz tā braucat, jums it bieži dibens vazāsies ūdenī. Bet ja šis plosts ieskries klintīs - viņš tāpēc nenogrims.

Daudzas galvas galu galā tomēr var izrādīties labākas nekā viena, kaut kapteina galva.

Taču jums, Latvijā, jau tagad ir visumā brīva prese, ar daudzām galvām. Tikai - kas jums vēl priekšā?

Brīvs tirgus. Brīva tirga konkurence. Konkurence starp laikrakstiem. Sīva konkurence.

Pašlaik jūs izdodat lērumu laikrakstu. Visās zemēs,

kas sprūk vaļā no Kremļa rokām, pirmajā sajūsmas brīdī avīzes aug pa visām grīdas šķirbām. Poļi pirmajā brīvības jūsmā izdeva 500 (!) jaunu laikrakstu. Kas tos visus pirka?

Parastais cilvēks pērk vienu avīzi. Vienkārši: lai zinātu, kas notiek. Tā ir ikdienišķa patiesība, ar kuŗu jau pašlaik ņu jāsamierinās žurnālistiem Polijā, Ungārijā, Čekoslovākijā.

Ideoloģiskie lairaksti nīkuļo, bankrotē, cilvēki pērk un lasa ziņu laikrakstus. Un mēs, emigrācijā to esam izbaudījuši.

Pēc otrā pasaules kara pāri par simts tūkstošu latviešu dzīvoja un knapinājās bēgļu nometnēs Rietumvācijā. sākumā katrai nometnei bija sava avīze. Pēc laiciņa palika trīs: "Tēviņa", ko izdeva bijušais pasta ierēdnis bez dienas avīzes pieredzes un bez līdzstrādniekiem ar šādu pieredzi, Eslingenas "Latviešu ziņas", ko rediģēja Latvijas radiofona ziņu nodaļas vadītājs un laikraksta "Rīts" galvenais redaktors Arvīds Klāvsons, un Latvija, ko izdeva profesionālu žurnālistu grupa ar vēlētu redaktoru Kārlī Rabāci un vēlētu kopas priekšsēdi. Bet dzīva palika tikai profesionālu kopas izdotā "Latvija". Kāpēc?

Es domāju, tāpēc, ka "Latvija" sniedza cilvēkiem vairāk ziņu. Nemēģināja lasītāju tik daudz audzināt, cik - informēt. Labāk un pamatīgāk izstāstīja, kas pasaulē jauns.

Un tā nonākam pie vārda "jauns". Angļi un amerikāņi ar vārdu "news", kas latviski tulkojams kā "jaunums", apzīmē to, ko mēs, latvieši, saucam par "ziņu".

Bet, kad jūs satiekat draugu, vai jūs prasāt: "Kādas tev ziņas?" NĒ! Jūs prasāt: "Kas jauns?" Un tas īsteni ir tas, ko lasītājs - vienalga kad un vienalga kur - prasa no avīzes vai no ziņu raidījuma: kas pasaulē, viņa pasaulē, jauns?!

"Ja suns iekoļ cilvēkam", saka amerikāņi, "tā nav ziņa. Suņi vienmēr koļ. Bet, ja, turpretim, cilvēks iekoļ sunim - brālīt balto! - tā ir ziņa." "Tas", saka amerikāņi, "ir "news"!"

Un ja jums, avīžniekam, ir kas jauns vēstījams, tad, lūdzu, stāstiet to kā jaunumu! stāstiet to, kā jūs, mājās pārnākdams, to stāstītu sievai. Ja Pēteris izlēcis pa piektā stāva logu, tad nerādiet man, cik skaists ir jūsu, rakstītāja, stils. Nesāciet ar to, ka bija vasaras pievakare, ka saule lēni grīma apvārkenī, ka nebija ne vēsmas. Sakiet lasītājam, ko jūs sacītu, nākdams pa durvīm savās mājās: "Zini ko, Pēteris izlēca pa logu!"

Jā, jūs tagad man jautāsīt: "Bet kur tad palika vēstures veidošana? Kur palika žurnālista svarīgā loma?"

Brīvā pasaulē vēsturi veido tauta. Informēta tauta. Tauta, kas zina ne tikai to, ko politiķi grib, lai tauta zinātu, bet arī lietu otro pusi. Tauta, kas saņem informāciju no žurnālistiem, kam tauta uzticas. Žurnālistiem, kas nepūš pīlītes. Žurnālistiem, kas māc ziņas izstāstīt īsi, ātri un - interesanti:

"Pēteris izlēca pa logu!"

Vistuvāk vēstures veidošanai šodien, nepārprotami, tiek televīzijas žurnālisti, kas gan ziņo, gan rāda notikumus. Bet no visiem mana laika Amerikas ziņotājiem neviens nav sasniedzis to tautas uzticību, ko sasniedza bijušais CBS televīzijas galvenais ziņotājs, tas, ko Amerikā sauc par "ziņu enkurotāju", - Volters Kronkeits. Omulīgs, vienmēr mierīgs - cilvēks, ko katrs labprāt pieņemtu ģimenē par onkuli - viņš ikvakarus viesojās amerikāņu mājās - sēdēja televīzijas ekrānā un stāstīja, kas noticis. Stāstīja bez patosa, kā onkulis, kas atnācis ciemos. It kā vienkārši aprunādāmie. Neuzsvērdams, ko viņš pats par šīm lietām domā. Vienmēr nobeigdams ziņojumu ar tiem pašiem vārdiem: "And that was the way it was." ("Un tā tas bija.")

Kad Kronkeits pensionējās, viņu mudināja kan-

didēt par valsts prezidentu. Daudzi bija pārliecināti: ja Kronkeits kandidēs - Kronkeits vinnēs. Viņam bija tautas uzticība. Par viņu teica: "Tas ir vīrs, kas nekad nemelos."

Bet Amerikā būs grūti atrast ievērojamu žurnālistu, kas gribētu mainīties lomās ar politiķi. Viljams Safairs - viens no viskonsekventākajiem Baltijas valstu brīvības balstītājiem - bija prezidenta Niksona runu rakstītājs. Tad viņš kļuva par vienu no četriem visiespaidīgākajiem "New York Times" komentētājiem. Kādā sarunā viņam jautāja: "Vai tad nemaz neniez nagi atkal atgriezties politikā?" Uz to Safairs atbildēja: "Nekādi nē! Kā žurnālists es varu panākt vairāk, tā man lielāks iespajds."

Tā, runājot Kronkeita vārdiem, "tas bija". Un tā tas būs! Ja tikai žurnālisti neaizmirsīs savas dzīves un darbības pamatnoteikumu: būt patiesiem!

Jūs visi, neapšaubāmi, zināt rakstnieku Ernestu Hemingveju. Amerikā viņš pazīstams arī kā viens no visu laiku ievērojamākajiem žurnālistiem. Kara ziņotājs. Un Hemingvejs kādas antoloģijas ievadā, runādams par rakstītāju uzdevumu, saka:

"Rakstītājam ir tikai viens uzdevums - stāstīt patiesību. Vienmēr būt patiesam. Ja viņš savu uzdevumu aizmirsīs un stāstīs nepatiesību, tad - pat gadījumā, ja viņš to darīs aiz patriotiskiem apsvērumiem, - viņš zaudēs. Viņam neuzticēsies, viņu noraidīs tie, kas no rakstītāja sagaida patiesību, - viņa lasītāji."

Tie ir Hemingveja vārdi. Un ar šiem vārdiem es vēlēšu: "Lai jums visiem labi veicas, darot savu rakstītāja pienākumu! Stāstot patiesību. Jūsu patiesību."

ALEKSANDRS LIEPA.

Vairāki referātu autori Vispasaules zinātņu kongresā, kas notika jūlija vidū Rīgā, solīja MLB Ziņotājam savu sniegumu tekstus. Aleksandrs Liepa bija viens no tiem. Iespiedām to tādu, kāds tas lasāms NEATKARĪGĀS CĪŅAS š. g. 26. jūlija numura 2. lpp. Tur Oskars Gerts par pašu žurnālistu pastāsta sekojošo:

Šīs savas pārdomas A. Liepa izteica Vispasaules latviešu zinātņu kongresa žurnālistiskas sekcijā, pats arī uzreiz izskaidrodams, ar kādām tiesībām viņš to atļaujas darīt. Jo viņš esot palicis "viens no pašiem pēdējiem pirmskara latviešu preses mohikāņiem, viens no tikai 4 neatkarīgās Latvijas dienas avīžu redaktoriem, kas vēl čūkst" - vienlaikus ar bijušo "Rīta", "Brīvās Zemes" un frontes avīzes "Tēviņa" redaktoru Artūru Strautmani, ar "Rīta" kolēģi un ilggadējo "Amerikas Balss" redaktoru Aleksandru Laubertu, ar skolas biedru, pirmskara žurnālistu, tagadējo valodnieku, grāmatniecības un kultūras vēsturnieku Konstantīnu Karuli.

Latviešu žurnālistikas seniora A. Liepas gadu raksti aizsākas pirms 76 gadiem Kopenhāgenā, kur no vajātājiem pēc 1905. gada atradis patvērumu viņa revolucionāri noskaņotais tēvs, lēdurdznieks, literāts Mārtiņš Liepa, kas, nodibinoties Latvijas Republikai, top Dānijā par tās pirmo sūtni. Tomēr kopš 7 gadu vecuma Aleksandrs tāpat kā viņa brālis Gunārs, kuŗš vēlāk kļuš par Rīgas radiofona reportieri, ir "mājās", Latvijā - te beidz 4. ģimnaziju, studē tieslietas, un 18 gadu vecumā jau ir žurnāla "Latvijas Jaunatne" redakcijas loceklis, kopā ar K. Karuli raksta jauniešu dēķu romānus, bet 20 gadu vecumā sāk strādāt "visīstākā" (7 reizes nedēļā!) dienas laikrakstā "Rīts", secīgi augdams no līdzstrādnieka līdz valdības referentam un ārlietu redaktoram. Šajā krēslā, ar tālruņa klausuli rokā, viņš sagaida arī 1940. gada 17. jūnija rītu, ko nevar aizmirst līdz šai dienai un, acīmredzot, nevarēs aizmirst līdz mūķa galam.

- Mans kabinets bija pilns. Visapkārt bija kolēģu bažu pārņemtas sejas, kad vēlreiz ieska-

nējās telefons un balss no "United Press" Berlīnes biroja teica: "Nu, laikam, jāsaka - ar Dievu. Un lai jums laime stāv klāt! Nupat sāks kustēties. Pirmie tanki būs Rīgā desmitos..." Un visi pamazām sāka iet prom. Beigās - arī es. Jo ienāca galvenais redaktors Arvīds Klavsons, lai atsveicinātos: "Liepas kungs, jums tagad sākas atvaļinājums." Kad es iebildu, viņš atkārtoja: "Jūs esiet atvaļinājumā! Tagad. No šī brīža." Tad es sapratu.

Es aizgāju mājās, sametu pāris mantu somā un devos uz Kaugurciemu, kur, lai paslēptos no Rīgas drūzmas, bija aizbraukusi mana jaunā sieva Rita, kas gaidīja pirmdzimto, kā arī draugi - komponists Volfgangs un gleznotāja Anna Dārziņi, Eduards Kalniņš, Niklāvs Strunke, Džons Liepiņš un daži citi. Atradu pustukšu otrās klases kupeju Slokas vilcienā. Tur sēdēja tikai jauns leitnants parādes formā, nepārprotami, ceļā uz mājām. Tātad, pat virsnieku atvaļinājumi nebija atsaukti... Vilciens sakustējās. Bija 2 minūtes pēc 10. Un pa logu stacijas laukumā es ieraudzīju 3 tankus - putekliem noklātus, milzīgus, baismīgus. Tad arī leitnants tos ieraudzīja, pielēca kājās, iekērās loga stenderēs: "Bet tie nav mūsu!" - "Nē," es teicu, "tie ir krievi..." Vilciens mūs jau rāva uz Daugavu. Tur, pie tilta, tanku bija vairāk. Un es tos vairs neskaitīju. Es novērsos...

Pēc kāda laiciņa "Rīts", no nevēlamiem redaktoriem iztīrīts un ar Valdi Luksu, Frici Rokpelnī, Rūdolfu Lapiņu, Osvaldu Darbiņu un citiem "nostiprināts", pārtop par tādu kā padomju arodnieku "Trud" līdzinieku ar nosaukumu "Darbs". Un A. Liepam uztic tādas neparastas kā "biedra - izlaidēja" funkcijas. Tad, vācu laikā, viņš kļūst grāmatu antikvariāta līdzīpašnieks un "kaŗa ziņotājs", respektīvi, kaŗa laika korespondents. Bet ar 1946. gadu nāk cita žurnālistika.

Sākumā viņš ir tepat Eiropā - trimdas laikraksta "Latvija" izdevēju kopas priekšsēdis un redaktora vietnieks, atjaunotās Latvijas Preses kopas priekšsēdis, 11 tautību Bēgļu aviŗu izdevēju apvienības dibinātājs un vicepriekšsēdis, 1948. gadā Parīzē sasauktās 11 padomju pārmātkto nāciju Brīvo žurnālistu konferences prezidents, Starptautiskās bēgļu organizācijas IRO galvenās mītnes informācijas dienesta darbinieks. Tad - pārceļas uz ASV un iekļaujas Amerikas Luterāņu padomes izdevumu veidošanā, no 1962.-1979. gadam ir Amerikas lielākās izdevniecības "Doubleday & Co" redaktors, tai skaitā no 1967. gada - vesela apgāda direktors (editorial director). Bet 1980. gadā - pensionējas.

Tagad A. Liepa, profesionalizējies mākslas skolā, nododas ainavu glezniecībai, aktīvi izstādās dažādās galerijās, ir Ņujorkas satelītpilsētas Vestportas (tādas kā 40-tūkstoŗ iedzīvotāju lielas Ogres) Mākslu centra valdes loceklis, literatūras aŗentūras viceprezidents un konsultants izdevniecību lietās. Viņš, kaut pieklājīgi nodrošināts, aizvien vēl raksta, daudz ceļo, līdz ar to ne vienmēr sastopams savā Vestonas ciema mājā ar divarpus hektāriem zemes, kuŗos netiek audzēti ne kartupeļi, ne gurķi, bet tikai daŗi koki, mauriņš un kāda puķīte...

RIETUMI NEPAKUSTINĀJA NE PIRKSTA.

Lietuvas augstākās padomes priekšsēdi Vi-tautu Landsberģi intervē Francijas laik-raksts "Le Figaro".

Francijas populārais laikraksts "Le Figaro" ievietojis sava līdzstrādnieka Renaud Girard inter-viju ar Lietuvas augstākās padomes priekšsēdi V. Landsberģi 1991. g. 2. septembrī, kā to ziņo "Teviškes Ziburiai". Landsberģis, starp citu, pieskaŗas arī tam laika posmam, kad viņš 35 ga-dus kā mūzikas vēstures profesors centies savās lekcijās pasvītrot, ka Lietuvai pašai ir sava

ŗpata kultūra, savi paŗu sasniegumi arī mūzikas pasaulē. Līdzīga nostāja bijusi daudziem citiem mācības spēkiem. Tā bijusi pagrīdes cīņa par neatkarību.

Atkusnis Kruŗčeva laikā atnesis lielas cerības, bet tās drīz izgaisuŗas un rādīja, ka cīņa par neatkarības atgūšanu būs ilga.

1988. gadā Augstākā padome apsvēra, vai pa-reizāk būtu iet kompromisa ceļu ar Padomju Savie-nību, vai iesākt atklātu cīņu par neatkarības at-gūšanu. Izšķirties palīdzēja pats Gorbačevs ar pa-ziņojumu, ka jāizdod likums par to, kādā veidā tās republikas, kas nevēlas sastāvēt Padomju Savienī-bā, varēs legāli no tās izstāties. Nolēmām, ka mums jāpasludina oficiāli savu neatkarību pirms tāda likuma pieņemšanas. Tā tas arī notika. Toreiŗ kad Padomju Savienības armijas daļas uzbruka mūsu televīzijas ēkai, 1991. gada 12. un 13. janvārī, bijām sagatavojuŗies uz visu ļaunāko. Nolēmām pre-toties, pat ar ieročiem. Pa telefonu neizdevās sa-sniegt Gorbačevu. Vēlāk, kad tas izdevās, likās, ka viņš tieŗām nezina, kas notiek un redz visu, it kā skatoties pa greizu prizmu. Gorbačevs runāja vispārējos termiņos, aicinot armiju neuzbrukt lie-tuvieŗiem, kas ar legāliem līdzekļiem cīnas par savu neatkarību. Viņš bija pirmais un vienīgais, kas tobrīd atbalstīja mūs, bet tanī pat laikā rietumu valstis gaidīja, no kuŗas puses pūtīs vēji. Vakari jau tūdaļ pēc pasaules kaŗa nepakustināja ne pirkstu, lai palīdzētu mums. Pie ŗādas rietumu nostājas bijām jau pieraduŗi. Atklāti sakot, mūsu sirds pieder Jelcinam.

Uz jautājumu, vai Landsberģis ir sajūsmināts par pašreizējo stāvokli, viņš atbildēja, ka sajūs-mināts būŗot tikai tad, kad pēdējais Padomju Sa-vienības kaŗavīrs būŗot atstājis Lietuvas territo-riju, un cerot, ka tas notikŗot tuvākā nākotnē.

Prezidenta postenī Landsberģis nedomā palikt ilgāk nekā tas būtu vajadzīgs. Viņš tic, ka māks-liniekam ir arvienu nojauta, kas rāda, ka amats jānodod citam. Mākslinieks arvienu zina, kad viņa darbs ir pabeigts un jādod iespēja tālāko turpināt citam.

ŗ. ZENTIŅŠ.

VAI ŗOZIEM DRAUD BADS PADOMJU SAVIENĪBĀ?

Interesanti vērot, kā kādreizējie II pasaules kaŗa un vēlākā, t. s., aukstā kaŗa pretinieki tagad cītīgi apsprieŗ savstarpējus sadarbības un palīdzības plānus. Padomju Savienība, niknā kapi-tālisma nīdēja un paļātāja, ŗobrīd nebūt nekautrē-jas lūgt naudu, pārtikas produktus, medikamentus un tehnisku palīdzību no "sapuvuŗajiem rietumu kapitālistiem". Rietumos, savukārt, paŗlaik tiek dedzīgi debatēts jautājums, vai Padomju Savienība spēs pārlaist nākoŗo ziemu bez badoŗanas. Kā pa-domju, tā arī rietumu pusē atrodas posta dzeguzes, kas pareŗo badu, ko varētu izraisīt nemieri, kas plosās vairākās padomju republikās un rada ekono-misku krīzi. So drūmo uzskatu tomēr pārstāŗ liet-pratēju mazākums. Vairākuma izvērtējums ir tāds, ka, neskatoties uz knapiem pārtikas krājumiem, dau-dzās atseviŗķās vietās vispārējs bada drauds Pa-domju Savienībā ŗoziem nav sagaidāms.

Pie nopietna bada draudu noliedzējiem pieder Eiropas Kopienas pārstāŗji, kas nesen atgriezuŗies no Maskavas, kur tie paŗi savām acīm izvērtēja pār-tikas situāciju un apspriedās ar augsta ranga valstsvīriem, ieskaitot prezidentus Gorbačevu un Jelcinu. ŗie pārstāŗji pat brīdina no masīvas pār-tikas produktu iesūtīŗanas Padomju Savienībā un republikās, jo ŗāda rīcība izjauktu topoŗās tirgus ekonomijas līdzsvaru un atturētu padomju lauksaim-niekus no sacensības ar subsidētu rietumu produktu cenām. Eiropas Kopienas delegāti vēlreiz apstipri-na daudzu lietpratēju atzinumu, ka vaina, pirm-kārt, meklējama nemākulīgā raŗas un pārtikas pro-dukta sadales noformējumā. Otrkārt, padomju lauk-saimnieki, it īpaŗi, Ukrainā, neved savu raŗu uz tirgu, jo negrib to pārdot par nevērtīgajiem "ko-

ka" rubļiem. Treškārt, patērētāji, ziemu gaidot, kļuvuši tramīgi un iepērk visu iespējamo lielos daudzumos. Tādēļ veikalū plaukti ir tukši, bet pilsoņu privātajos pieliekamos kambaros ir pietiekoši pārtikas, lai izvilktu ziemu. Eiropas Kopienas lietpratēji vienprātīgi atzīst, ka iekams netiek atrisināts transporta un sadales jautājums, lieku produktu krājumu iesūtīšana tikai kavētu nepieciešamo reformu gaitu.

Ko par iespējamu bada ciešanu Padomju Savienībā domā allaž dāsnā palīdzētāja, amerikāņu valdība? Par šo jautājumu 2. oktobrī ASV tautas vietnieku nama apakškomitejas sēdē runāja ekonomijas un zemkopības ministrijas pārstāvis Roberts Zelliks (Zoellick). Viņš pievienojās jau minētajam atzinumam, ka pārtikas problēmas rada neatbilstīgais sadales no kārtējums, uz ko tādēļ būtu jāmērķē iespējamie palīdzības pasākumi. Šo problēmu izvērtēšanai uz vietas 2. oktobrī Padomju Savienībā ieradās ASV Zemkopības ministrs Edvards Medigans (Madigan) ar lietpratēju un privatuzņēmēju grupu. Pēc atgriešanās no 8 dienu vizītes, Medigana ziņojums palīdzēs amerikāņu valdībai lemt par zīdaiņu barības, piena produktu un citu nepieciešamu vielu sūtījumiem.

Arī Zelliks domā, ka bads šoziem Padomju Savienībā nedraud. Par svarīgāko prioritāti Zelliks atzina humanitāras palīdzības sniegšanu, kur tā izrādītos nepieciešama. Otrkārt, viņš īpaši ieteica dažādos veidos skubināt Padomju Savienību uz vienotas ekonomiskas politikas attīstīšanu un konkrētu plānu sastādīšanu. Lietišķu saimniecisko plānu izstrādāšana veicinātu Padomju Savienības uzņemšanu par pilntiesīgu locekli Starptautiskajā Valūtas fondā un Pasaules bankā, kas, savukārt, palīdzētu līdzināt ceļu ekonomiskais palīdzībai no ASV.

Zelliks runāja arī par vispārējo ASV politiku iepretī Padomju Savienībai pēc bēdīgi slavenā Maskavas puča. Viņš teica, ka cilvēka tiesību jautājumi turpinās veidot ASV politikas kodolu, vēl jo vairāk tādēļ, ka noteikšana par emigrācijas un citu fundamentālu cilvēka tiesību jautājumiem arvien vairāk nokļūst atsevišķo republiku ziņā. Dažās republikās pastāv cilvēka tiesību pārkāpšanas iespēja, un ASV valdība tām liks nepārprotami saprast it īpaši minoritāšu tiesību respektēšanas nepieciešamību. Zelliks arī atzina, ka nevar pavisam droši apgalvot, cik lielā mērā tagadējie līderi, kas izvirzījušies republiku vadībā, patiešām no visas sirds atbalsta demokrātiju principus. Tāpat vēl par agru spriest, cik veiksmīgi būs nepieciešamo reformu iedzīvinātāji. Pilnīgi skaidra Zellikam ir tikai viena lieta - proti: Padomju Savienībā patlaban vara un noteikšana atrodas atsevišķo republiku un nevis centra rokās.

Sakarā ar iespējamu ASV atbalstu Padomju Savienībai laikraksta The Los Angeles Times līdzstrādnieki intervēja ASV Aizsardzības ministru Diku Čeniju (Dick Cheney). Cenšoties jo ietekmīgāk skubināt Padomju Savienību uz ekonomisku un militāru reformu veikšanu visdrīzākā laikā, ASV valdība nolēmusi šādas reformas nolikt par priekšnoteikumu turpmākai finansiālai un tehniskajai palīdzībai. Vispirms ASV valdība sagaida konkrētu rīcību padomju kodolieroču arsenāla samazināšanā. "Kam gan varētu būt karsta vēlēšanās sniegt ekonomisku palīdzību tādai valstij, kurai vēl arvienu pieder 27 tūkstoši kodolraķešu, no kurām daudzas ir notēmētas uz mūsu pusi?" jautāja Čenijs. Šķiet, ka pat mazs bērns prastu uz šo jautājumu pareizi atbildēt.

BIRUTA SŪRMANE.

LATVIJAS KARTINGISTI STARPTAUTISKĀS SACĪKSTĒS KANADĀ

Viens no iecienītākajiem motorsporta veidiem Latvijā un Eiropā ir Kartinga (mazautomīļu) sacīkstes. Latvijas kartingisti ir šinī sporta veidā internacionāla kalibra. Šīs sacīkstes Latvijā apmeklē vairāk tūkstošu skatītāju. Latvijas braucēji ir labākie Padomju Savienībā un braucot uz ārzemēm vienībai būtu jābūt 100% latviskai. Padomju Savienības kartinga sporta vadība to nekad nepieļāva un izlases arvienu iekļāva kādu krievu. Mūsu kartingisti ar la-

biem panākumiem startējuši Vācijā, Ungārijā, Rumānijā, Polijā, Čehoslovākijā, Francijā, Zviedrijā, Itālijā, Dānijā, Norvēģijā un Padomju Savienībā.

Jaunā kartinga ceļa atklāšanas sacīkstēs Bīķerniekos, Rīgā, 1990. gadā, piedalījās arī Kanadas un ASV sportisti. Latvijas izlasi sastādīja Kandavas teknikuma kartingisti. Tālos viesus sagaidīja Rīgas stacijā direktors Marmerts Vaivads, Latvijas izlases treneris Hugo Jurševskis, daļas meitenes ar ziediem krāšņos Kurzemes novada tērpos, prese un televīzijas darbinieki ar Latvijas Karogu. Kanadas vienības vadītājs I. Megils bija sajūsmināts par sirsniņo uzņemšanu.

Sacīkstes bija ļoti saistošas. Uzvarēja Latvijas izlase, sekoja Kanada, ASV un pēdējā vietā palika Padomju Savienība.

Kanada rezultātā ielūdza Latvijas kartingistus piedalīties starptautiskā draudzības turnīrā Toronto. Piedalījās vēl ASV un Igaunijas vienības. Sacīkstes notika 19. jūlijā, Kanadas Nacionālās izstādes stadionā, Toronto, pazīstamo "Molson Indy" ietvaros. Laukumā plīvoja Latvijas un Igaunijas karogi. Pirmo vietu ieguva Kanada, sekoja ASV, Latvija un Igaunija. Latvijas izlasei bija iespējas dabūt otro vietu, bet pēdējā braucienā vienai Latvijas braucēja mašīnai pārtrūka ķēde un tā izpalika vajadzīgais punktu skaits. Vienībā bija - Normunds Grangers, Ainars Bērziņš, Jānis Korliks, Raimonds Gudriķis un Arnis Jurševskis. Līdzī bija vēl vienības treneris H. Jurševskis, mehāniķis Edmunds Kļaviņš, Kandavas teknikuma direktors M. Vaivads. Kopā bija ieradušās 15 personas, ieskaitot sievas, kas bija pirmo reizi brīvajā pasaulē.

Par latviešiem rūpējās LNAK, DV un LSAP. Benjamiņa foto firma nāca talkā ar naudas ziedojumu un pieņēma sportistus savās mājās. Kopējā banketa izdevumus Toronto latviešu centrā sedza MOLSON alus brūža uzņēmums. Bankētā klāt bija Kanadas prese un TV. LSAP priekšsēdis J. Zivtiņa vadīja oficiālo daļu un iepazīstināja ar kartinga sporta vadību un sportistiem. Vienības apmainījās piemiņas veltēm. Latvijas braucējiem J. Zivtiņas pasniedza Latviešu sporta padomes brīvajā pasaulē mazās sporta nozīmes. Savās mājās Latvijas sportistus vēl pieņēma Kanadas Kartinga sporta vadītājs I. Megils un LSAP priekšsēdis J. Zivtiņas.

Interesantu informāciju par kartinga sporta veidu saņēmu no direktora M. Vaivada.

Latvijā ir 14 kartedromi. Pie Kandavas teknikuma ir karting sporta nozare. Kandavas sacīkšu ceļš ir viens no vislabākajiem visā Padomju Savienībā. Līdz šim treneris H. Jurševskis bija arī Pad. Sav. izlases vienības treneris. Teknikuma kartinga darbnīca, kas būvē motorus, ir vienīgā visā Pad. Sav.. Šo nozari finansē teknikums. Katru gadu treniņu uzsāk 60 audzēkņi, bet par īstiem kartingistiem kļūst tikai kādi 5 vai 6. Vecums ir no 16 līdz 20 gadiem. Kartinga sacīkstes Latvijā ļoti populāras. 1990. gadā tajās piedalījušies 412 sportisti. Sacīkstes notiek starp komandām un arī individuāli. Vienībā ir 5 braucēji. Uzvarētāji noskaidrojas 4 braucienos, saskaitot kopā visu braucienu punktus. Šie mini automobiļi var sasniegt ātrumu 190 km/stundā. Latvijas, Kanadas un ASV vienību līmenis ir samērā līdzīgs. Igaunijas braucēji ir klasi zemāki.

Lielāko slodzi šo sportistu uzņemšanā bija uzņēmusies Sporta apvienība, it īpaši tās valdes priekšsēdis J. Zivtiņa ar kundzi. LSAP rūpējās par ciemiņu izvadāšanu pa Toronto ievērojamākām vietām un apkārtni, par līdzekļu sagādi. Nu draudzīgas attiecības ir izveidojušās starp Latvijas, Kanadas un ASV kartingistiem. Nākotnē redzēsim viņus atkal šajā kontinentā.

Ž. ZENTIŅŠ.

LATVIJAS ODISEJA.

Ceļojuma piezīmes.
Turpinājums.

Izdodas satikties ar dažādiem cilvēkiem. Tiem visādas rūpes, citāda dzīves ziņa, bet itin visi viņi gaida atjaunotās Latvijas brīvības rītu (Starplaikā tas jau piedzīvojis savu saullēktu 21. augustā. Red.). Viens otrs šaubas par to, kad tas nāks; cits - ko tas atnesīs. Ar ārzemju ciemiņiem jautājums iztirzājams agrāk vai vēlāk. Tās ir spraiņas pārrunas, domu izmaiņa. Latvijas iedzīvotājos bieži manāmas bažas. Kā mūsu noplicināto zemi uzposīs? Kas to paveiks? Paši veci, jauniem citas interese. Drošinu, paveiksīt ātrāk kā domājat!

Kāds topošais jaunsaimnieks, kas vēl nav saņēmis ziņu par to, vai atgūs pieprasīto zemi, vai ne, jau cītīgi iepircis lauku apstrādāšanas rīkus un kaļ plānus, kā pakārtot darbus jaunajā darba laukā. Un katrs iegūtais dolārs un liekais rublis tiek rūpīgi nolikts šī mērķa īstenošanai. Viņā redzu drosmi un prieku. Lai nu izdodas!

Teicams auto mehāniķis, kam piedāvāts labi atalgot darbs Vācijā, tomēr grib palikt Latvijā, jo te, tēvzemē, viņš ieaudzis abām kājām. Te darba lauks pazīstams un atlīdzinājums augstāks kā citos arodos.

Zinātnieki darbojas ne tikai ap saviem pētniecības projektiem, bet gudro, kā ar tiem varētu palīdzēt topošajai valstij, kā iegūt ārzemju tirgu un valūtu, kas stiprinātu valsts saimniecību.

Politiķi ir dažādi.

Eduards Berklavs norūpējies par krievu problēmu. Par to gatavs sniegt garu ziņojumu. Savos secinājumos par patreizējo situāciju latviešu sadzīvē ļoti izteikts ir J. Dobelis. Viņš domā daudzus, it sevišķi jaunos, pārāk saistot ātra mantas un ērtību apgūšana un ka šiem cilvēkiem Latvijas nākotne patlaban nerūpot itin nemaz. Viņš asi izsakās pret vairākām ievirzēm trīmdā, kā kāda laikraksta neiecietību pret patreizējo Latvijas valdību. "DV un redakcija ir naiva!" viņš saka un jautā, "vai tad nespējiet skatīties lietām acīs un tās izkārtot kā pienākas?" Grūti atbildēt. Skatiet, ka esam skatījušies uz notikumiem Latvijā, Baltijas valstīs un visā Padomju Savienībā ar reālām acīm, bet tas viņu neapmierina. Varbūt Dobelis jāpieskaita neapmierināto saimei, kurai locekļu netrūkst.

Voldemārs Hermanis, Tēvzemes avīzes redaktors, sarunā pie tējas glāzes kādā kafejnīcā izrādas nopietns domu šķetinātājs. Viņš daudz ceļojis un plaši darbojies žurnālistikā. Savu pieredzi aprakstījis grāmatiņā "Divatnē ar globusu", kas publicēta 1984. gadā un ko saņemu kā autora dāvanu. "Dažās vietās grāmatā rakstītas laikmeta garā. Jūs sapratīsiet," viņš piebilst, "jūs esat cilvēciņš." Kāpēc esmu izpelņījis šādu apzīmējumu, nezīnu. Neprasu. Mājās pārbraucis, izlasu grāmatiņu no viena gala līdz otram, un, šķiet, saprotu viņa piezīmes. Viņš savā veidā meklē gara tiltus un apzīnās to ietekmi cilvēka dzīves gaitā.

Andrejs Krastiņš Augstākajā Padomē pastāsta jaunākos notikumus un par to, ka viņam tagad uzticēta policijas kadru izglītība. Še viņš sadarbojas ar Toronto un Edmontonas pilsētu policijas iestādēm un pasācis personāla izmaiņas projektu, kas prasa daudz uzmanības un nav sevišķi pateicīgs uzdevums. Ar A. Krastiņu esmu ticis jau agrāk - vairākkārt Kanadā. Viņš ir dināmisks cilvēks. Pēc profesijas advokāts, kas itin labi pārvalda angļu valodu. Izpalīdzīgs un sirsnīgs. Uz viņu gaidot, satieku arī Imantu Daudišu, ko pirms pāris gadiem iepazinu Montrealā.

Iegriešanās Augstākajā Padomē ir notikums pats par sevi. Jāiziet cauri barikādēm un caurlaidēm, kuņģis dokumentus pārbauda miliči. Kad telpā iekšā, biroji jāmeklē pašam. Mazliet nomaldos. Iekļīstu pat pašā A. Gorbunova mītnes priekšelpā, kur viņa laipnā sekretāre man parāda, kur jāiet tālāk. Citur uzzīnu, ka padomes locekļiem jāsadarbjas ar bijušās iekārtas birokrātiem, kas savās vie-

tipās sabijuši vairākus gadu desmitus. Tas pasaka daudz. Apmaiņa nāks un tā atstās savas pēdas, un no tām šiem cilvēkiem bailes.

Daudzus māju iemītniekus nodarbina domas par to, vai kādu dienu no tāluma pie viņu durvīm nepiezvanīs kāds nepazīstama persona, svešinieks, un neteiks īpašums pieder tai. Tā tas noticis kādam daugavpīlietim. Negaidītais ciemiņš pavēstījis, ka vēloties apskatīt vietu, kurā viņš esot piedzimis. "Arī es esmu dzimis šeit," atbildējis iemītnieks, sveicinādams. Visi atzīst, ka īpašumu jautājums ir tikpat sarežģīts, kā pilsonības un citi. Un kā jūtas tie, kas savu dzīves vietu iekopuši pēc savas patikas un no savas grūti apgūtās rocības? Kāds aizputietis, noklausījies, kā mēs ar radiem sarunājamies uz ielas, skaidri un gaiši noprasīja: "Vai pemsit māju atpakaļ? Gribu zināt. Dzīvoju augšstāvā. Stūra dzīvoklī." Skaidra valoda. Nevarējām atbildēt. Nebijām mājas atprasītāji.

Ēdnīcā Astorija, vārda īstā nozīmē, uzduros Latvijas Universitātes profesoram Mārtiņam Beķerim (Viņa piezīmes par ceļojumu Kanadā lasiet iepriekšējās lappusēs. Red.), kas ir pārtikas lietu speciālists. Satikušies divi tādi paši. Viņš tikai daudz gudrāks. Valodas pastaigā uz Dailes teātri risinās viegli. Viņu interesē auzu izmantošana dažādiem veselības ēdieniem. Pavasarī bijis Kanadā un kopā ar agrāko Kanadas Zemkopības ministru E. Vēlānu (Hon. Eugene Whelan) apmeklējis dažādas vietas un iestādes Ontario un Kvebekā. Viņam blakus iet kāda kolēģe, kas man iedod vairākas aplokšnes ar jaunajām Latvijas pastmarkām, kuņas pastā nevar dabūt. Laipni var būt šie rīdzinieki. Un par to tiem paldies. Turpretim pasta darbinieki var būt tikpat nešpetni, kā viņu līdzinieki Kanadā. Iegriešanās pastā pusstundu pirms slēgšanas viņus tā kaitina, ka tie savu nepatiku izsaka vārdos: "Vai nezināt, ka pusstundas laikā slēgsim. Varējāt atnākt ātrāk!" Un Siguldā - pastmeistare smaidīga un pati laipnība...

Mani interesē Latvijas brīvvalsts pastmarkas. Tās nav tik viegli sameklēt. Tomēr dažas atrodu pāris pastmarku veikalos. Kāda tirgotāja varētu piesolīt pat vairāk, bet dodas vasaras atvaļinājumā un tādēļ neizdodas viņu vēlreiz sastapt. Pašā priekšpēdējā apciemojuma dienā izdodas satikt kādu krājēju, kas izrādās vairāk kā izpalīdzīgs. Viņš mani apgādā ar veselu krājumu visdažādāko marku. Un viņš uzticas. Jāpiezīmē, ka goda vārds Latvijā vēl ir cieņā. Tas stiprina manu atziņu, ka viss būs labi, lai ko gan neteiktu pesimisti, mūžīgi neapmierinātie. Sarakstos ar šo laipno cilvēku vēl tagad.

Baldonē izdodas satikties ar znota radiniekiem, kuņu bērni mani negaidot pieņem it kā par tēvoci. Tie mani pierunā no sanatorijas uz viņu mājām iet kājām. Norunāts. Ejam un pļāpājam. Dzedam dažādas bērnu dziesmas. Izrādās, ka savā skolā viņi mācās angļu valodu un dzied populāras un itin se-

nas dziesmiņas angļiski. Uzvelkam arī tās. Pa ceļam bērni man pastāsta par to, kas dzīvo katrā mājā un kādi krūmi un koki aug pagalmos. Tā izvērsās par vienu no patīkamākām pastaiģām Latvijā, kas paliks

- Mani sūta mūsu minprezidents Godmanis, lai jūs nomazgāju baltu uz visiem laikiem.

atmiņā. Starplaikā viņu vecāki bija norūpējušies - vai neesam kaut kur nomaldījušies. Kad atradāmies sveiki un veseli - visi bija priecīgi.

Dzīves barometrs jeb kuņģa zemē ir izpeļņa un nodrošinātas darba iespējas. Tas nav citādi arī Latvijā. Par pēdējām latvieši šobrīd norūpējušies, jo, sadzīves apstākļiem strauji mainoties, šajās jomās pieaug nedrošības sajūta. Grūti izdzīvot ir tiem, kam ir, t. s., "cietais" ienākums, kas nemainās, kā mazās pensijas un zemās algas akadēmiski izglītotajiem cilvēkiem. No otras puses komunistu sistēma daudzus iemācījusi pievākt visu, ko vien tik var kā nodrošinājumu nebaltām dienām. Un ja uz valsts rēķina var nogulēt nakts miegu, strādājot 48 stundas pēc kārtas, kādēļ gan ne? Rezultātā 5 dienas brīvas! Līdzīgu stāstu netrūkst.

Iznāk satikties arī ar kādu gados pajaunu latviešu milici, kas savus pienākumus pilda apzinīgi. Pavaicāju, kā viņam veicies. Viņš pastāsta, ka esot piedzīvojis negaidītiem notikumiem bagātu nedēļu. Izrādās, ka divi vīri dzērumā laukos tā viens otru piekāvusi, ka esot bijusi vajadzīga ātrā palīdzība, bet tādas neesot. Jāaicina no tālākas vietas. Gāzuši viens otram ar dzelzs stiepiem. Kāds kaimiņš dusmās nodedzinājis kādam sienu šķūni. Un tā tālāk. Un vaininieki - latvieši. Kad viņam piedāvā stiprāku dzērienu, atsakās. Nu jau viņš, droši vien, būs jaunais Latvijas policists. Ja tādi būs visi, par kārtību Latvijā nebūs jāuztraucas.

Man trūkst ziņu par paša dzimtu no tēva puses. Zinu tikai vectēva vārdu un ka tas miris 1904. gadā Vecmilgrāvī. Uzzinu, ka Turaidā un Inčciemā dzīvo dažādi Stauveri. Jābrauc aprunāties. Iegriežamies kādā saimniecībā, kur sastopam veselu trīs paaudžu sievietes. Sevišķi vecākā mani nopēta no galvas līdz kājām. Visas pārsteigtas par to, ka interesējos par cilts koku. Viņām tā izrādās pavisam sveša lieta. Atrast kādu tiešu āderi šoreiz neizdodas, jo laiks par Īsu un nekādi nav uzzīmējami attālākie cilts koka atzarojumi. Svešiniekus viņas pavada ar laba un atkalredzēšanās vēlējumiem.

Tuvajos kapos sazīmēju daudzus viņas saules ceļiniekus, kas nesuši manu uzvārdu. Vai kāds no tiem pieder cilts kokam, kuņa zaros ir mans vectēvs Mārtiņš, neuzzinu. Kad būšu citu reizi Latvijā, būs jāmeklē tālāk.

Mans brālēns Pēteris, kam tēvs guldīts Brāļu kapos, netālu no Mātes Latvijas tēla, ko tobrīd spodrināja studentu saime, kaņa laikā sabijis darba rotā un kaņa pulkos. Viņam ir tik daudz ko stāstīt, ka pietiktu ilgākam laikam, kāda man nav. Viņš zina pastāstīt, ka vecvecāku mājas Vecmilgrāvī nolīdzinātas ar zemi un to vietā uzcelti neglīti dzīvokļu nami. Tur mīt tuvumā arī omonieši, kuņģus nevēlos satikt. Ar Pēterja gādību izdodas apmeklēt citas kapu vietas Meža kapos, kas ir tik plaši un zaļi kā pati dabas svētnīca. Un tajos atdusas tik daudz sveštautiešu, kas liecina, cik krieviska ir kļuvusi mūsu galvas pilsēta, un norāda, cik sarežģīts jautājums risināms politiķiem, lai atjaunotajai republikai nepārmestu cilvēka tiesību pārkāpšanu...

"Tēti, tu taču esi avīzē!" mani pārsteidz vecākā meita Dace, kas reizē ar vīru un mani bija Rīgā, lai piedalītos Zinātņu kongresā. Esmu skatījis to pašu laikraksta lapu, bet neesmu uzņēmumu ievērojis. Atklājas, ka redzams tikai mans plikais pakaussis fotogrāfijā, kur iemūžināti Zaripš un prof. V. Nollendorfs sarunā pie Brīvības pieminekļa. Fotogrāfa acīs esmu kļuvis statist, ko ar savu aso aci uzzīmējusi meita. Sagadīšanās, taču...

Satieku vēl daudz citu ļaužu, bet visus pieņemt nav iespējams. Jāteic sirsniņš paldies itin visiem, kas palīdzēja Latvijas Odiseju piedzīvot tik plašu un vienreizēju, ka varu ar to dalīties ar citiem. Izrādās, ka daudzi to ir ne tikai ievērojuši, bet arī izlasījuši. Tas ir gandarījums,

kādu nebiju gaidījis.

Un tad atkal uz mājām. Rīgas lidlaukā sevišķu pārsteigumu nav, izņemot to, ka jāpiemaksā svāra virsmaksa bagāžas saņem, kuņģa par daudz grāmatu.

Debess ir skaidra un žilbina ar savu zilumu. Paceļoties gaisā, pavejas brīnišķīgs skats uz visu Rīgu un Latviju. Tālumā var redzēt Kolkasragu, kas esot vienīgā vieta Latvijas robežās, kur varot iet peldēties. Un tad pāri Igaunijai esam atkal Helsinkos.

Tur atvelkam elpu. Vakariņojam viesnīcā, kas nav pārāk dārga un kuņģa var nogaršot neparastākus ēdienus, kā ziemeļbriežu cepeti, brūkleņu saldējumu un somu alu, kas tikko kā darināts. Garšo teicami. Gaisotne draudzīga. Bez grūtībām sarunājamies angļiski. Iznāk laiks vakara pastaigai, kas, vispirms, noved tirgū. Pa ceļam atklājam, ka somi cieš no alkoholisma problēmas. Apdzērušies vīri sastopami ik pagriezienā. Dažs no viņiem lūdz somu markas nākamajai glāzei... Tirgū daudz un dažādu mantiņu, ko darinājuši somu lietiskās mākslas meistari, kas paši tirgo savu mantu un mēģina piesaistīt ceļotāju uzmanību. Tūlītējai našķošanai pieejami milzu zemeņu un zaļo zirņu pākšķu galdi. Jānogaršo. Garšīgs un veselīgs pādiens. Bet tavu brīnumu - visi izēstās zirņu pākštis met tirgus laukumā uz asfalta! Jāuzmanās, ka neslīd kāja un nesalaužas kāds kauls. Tad var iznākt ziepes un mājās atgriešanās aizkavēta. Droši vien, pa nakti visu uztīra un sakopj nākamajai dienai, bet tomēr paliek sava veida vilšanās - kā tas ir iespējams, ka šie laipnie ziemeļnieki var tā rīkoties.

Uzkāpjam arī klintī, kuņģa uzcelta luterāņu katedrāle. Daudz kāpņu. Pusceļā jāapstājas. Par brīnumu - tiekam iekšā. Ērģelnieks atskaņo Sibēliusa mūziku. Klausāmies. Ir svinīga sajūta.

Naktsmītnes viesnīcā varam skatīties jaunākos pasaules notikumus, kas Latvijas apciemojuma laikā pilnīgi izslīdējuši no prāta, CNN televīzijas ziņu raidījumā, un nākamā rītā pašst izcilas brokastis verandas ēdnīcā svaigā gaisā.

Tad atkal gaisā, un pāri Norvēģijai, Grīnlandei, okeānam un Kvebekai atpakaļ Toronto un Montrealā, kur gaida ģimene un ģimenes pavarda siltums.

Skaistā tēvzeme palikusi aiz ūdeņiem un tālēm un aicina atgriezties. Būs jābrauc drīz, jo gribēsies uzzināt, kā latviešiem veicas ar savas valsts atjaunošanu un celšanu. Tas būs jauns piedzīvojums, par ko varēs rakstīt citu odiseju.

Nobeidzot vēl jāizlabo kāds drukas velniņa nedarbs: iepriekšējā turpinājumā (Nr. 10./511.) Vecpabalga Kalna Kaibēnos vietā, kur nolikts pieminētais pieminekļis, miris Matīss nevis Reinis Kaudzīte. To apliecina arī foto uzņēmums. Pēdējā brīdī bija jāatvieto kāds šī turpinājuma paragrafs, jo tas mazliet citādākā versijā bija publicēts jau iepriekš. Nu - punkts.

/ Beigas /

M. ŠTAUVERS.

STIPENDIJAS LATVIJAS STUDENTIEM LAUKSAIMNIECĪBĀ

Prof. Āboliņa piemīņas fonds kopā ar agr. A. Pankas piemīņas fondu piešķir stipendijas, ASV 750 dolārus katram, 2 Latvijas studentiem, kas izglītojas ASV: Aigaram Brantam Sirakūzu Universitātē un Uldim Krievāram Konektikas Universitātē. Abi jau beiguši universitāti Latvijā. ASV 500 dolāri piešķirti Latvijas studentiem, kas studē Latvijas Lauksaimniecības Universitātē. Arī šī nelielā summa kļūst iedarbīga apstākļos ar izdevīgo dolāra un rubļa attiecību.

Prof. Āboliņa piemīņas fondu nodibināja Latviešu agronomu biedrība ārzemēs ar galveno mērķi atbalstīt Latvijas agronomus īslaicīgās studijās vai praksē Rietumu zemju universitātēs, lauksaim-

niecības uzņēmumos vai saimniecībās. Fondu atbalstījuši latviešu agronomi Rietumos, bet ne tikai agronomi. Fonds būs priecīgs apsveikt jaunus atbalstītājus. Palīdzība Latvijas lauksaimniecībai ir svarīga īpaši tagad, kad laukos notiek nozīmīgas pārmaiņas. Rietumu pieredze patlaban visvairāk vajadzīga.

Jūsu čekus lūdzu adresēt:

Professor Abolins Memorial Fund un nosūtīt:
ASV - agr. F. Danga, Paradise Falls Resort, R. D. 1, Box 360-F, Cresco, PA 18326; ārpus ASV - Dr. K. Lapiņš, 158 Greyabbey Trail, West Hill, Ontario, Canada M1E 1V9

K. LAPINŠ.

LASĪTĀJU FORUMS:

"FILOZOFISKI NESAKARĪGS DIEVTURIS"

Piezīmes J. Purviņa Jurjāna rakstam "JHVH likumības".

"Smieties vai raudāt" - ir bieži lietota paruna. Autora rakstam pēdējā MLB Ziņotājā būtu piemērojami abi: vispirms, smieties un pēc tam raudāt.

Izklausās neticami pārdroši, bet ne pazemīgi, ka autors pats sevi, šinī rakstā, ir iecēlis par nešaubīgu pareizās teoloģijas pravieti. Ir neiespējami ticēt, ka tikai tagad, 20. g. s., autors ir atradis pareizo JHVH nosaukumu un ar šo vārdu saistītās likumības. Vai tad, tiešām, pēdējos pāris gadu tūkstošus (pat vēl ilgi pirms tam) Tuvo Austrumu ticējumu pētnieki un teologi nebūtu tik "svarīgas" likumsakarības jau atklājuši? Daudz intelektuālās drošsirdības ir izlietots, lai šodien varētu spekulēt par abstraktām nozīmēm, kādas slēpjas aiz "JHVH". Pat Tuvo Austrumu reliģiju pētnieki vēl nav vienis prātis par šī simbola (JHVH) īsto vārdu un tā abstrakto saturu. Nav iespējams šodien nemaldīgi iztulkot jēdzienu, lietotu pirms vairākiem tūkstošiem gadu. Un nosaukums Kungs jau nu pavisam neder, tad jau "Lielkungs" būtu, varbūt, tuvāks apzīmējums. Kungs un Lielkungs san nelāgi latvieša ausīm. Ar Dievu taču pietiek!

Ļoti skumji paliek, lasot Jāņa P. J. "pašcentrēto likumību" un atvasināto līdžību ar "...slaidu debesīs durošu pieminekli..." Te taču ir domāts pašas latviešu tautas celtais Brīvības piemineklis Rīgā. Kāpēc tad nesaukt īstā vārdā, bet tā "paslepus"? Var jau piedot, manipulējot antropoloģisko terminu "etnocentrismu" (ikdienas valodā - nacionālismu, tautismu), bet to saistīt kopā ar Brīvības pieminekli un ar latviešu tautas brīvības centieniem - gan nē! Tas ir tiešs apvainojums latviešu tautai, pie tam vēl ietērpts JHVH atbērbības kārē.

P. S. Neilgi atpakaļ MLB Ziņotājā bija raksts par iecietību "ticības laukā", jo virs šīs zemes vietas pietiek katrai "pazemīgai" intelektuālai meklēšanai. Un laikrakstiem tomēr ir pienākums turēties pie preses brīvības principa.

PALIEPU JĀNIS.

PADOMĀSIM.

piedomāsim pie atdzimstošas, mūsu kopējās Latvijas vajadzībām.

Tautas gods, latvju spīts
nebeidz senču patiesību paust.
Sauls lēkts, zelta rīts
par tālo latvju zemi šodien aust!

Ak, LATVIJA, - saulainā, jaukā -
ap Tevi zelta teiksmu gana vīts!
Mazu kāju, basu soļu rasas laukā
tur senais ganu celiņš liegi mīts.

MLB Ziņotāja redakcijas piedāvājums - par \$ 40 gadā saņemt tieši Latvijā minētā Kanadas latviešu mēnešraksta abonementu pa gaisa pastu - ir kaut kas vienreizējs, manuprāt, šinī brīdī pat visai riskants

"bezpeļņas pasākums", kad pasta iestādes bieži streiko un dzīves dārdzība ar katru nākošo soli aug briezdama.

Cituprāt, caur uzņēmīgu vīru un sievu rokām, "bezpeļņas pasākums veikli izgāja tautās" jau gadu desmitus atpakaļ. Nepārredzamās svešatnes tālēs, ar drukātā vārda māģisko spēku, atjaunoja un uzturēja dzīvu ne dažu vien nīkuļojošu, dziestošu cerību dzirksti jaunam Latvijas saules lēkta rītam. Tieši "trimdas prese" nepārtraukti ir liecinājusi par pieaugošu, strauji pulsējošu darbu visās latviešu kultūras un mākslas nozarēs. Mūsu zinātnieku un privāto uzņēmēju tehniskie sniegumi nav kaut kur pakļūduši svešatnes plašumā. Daudzi viņu vārdi šodien izceļas starptautiskajā plāksnē. Nemitīgi, ar asu žurnālista aci, mūsu trimdas preses pārstāvji tvēruši katru politisku pagrieziena, uzmanīgi sekodami lielajai vēstures plūsmei. Izmantojuši jebkuŗu izdevību, lai atjaunotu nojaukto sakaru tiltu ar izolēto dzimteni. Dzejnieki un rakstnieki, savukārt, veltījuši ievērojamu sniegumu latviešu literatūras kopībai un svaigu uzturējuši valodas plūsmi daudzajos trimdas izdevumos.

MLB Ziņotājs vēl tagad apciemo - reizē ar vairākiem citiem, lieliem vai mazākiem izdevumiem - svešumā izkaisīto trimdas saimi. Tas regulāri iegriežās arī tveicīgajā Kaguā, lai vēlāk uzskavētos vēl pāris latviešu ģimežu dzīvokļos Karakasā. Cits tā eksemplārs, ar jaunāko pārskatu pasaulē, nosēžas tieši Apvienības bibliotēkā, Karakasā. Pēdējais vajadzības brīdī grūti sadzenams, jo laiku staigā no rokas rokā. Tādēļ nederētais "gaisa tilts" ar Kagvu, jau kopš vairākiem gadiem, sniedz "ertu" iespēju izsekot "kanadiešu" dzīves pulsam.

Ar sevišķu interesi, kuŗiem vēl radusies šī brīnišķā izdevība, sekojam Mārtiņa Štauvera Rīgas un viņa dzimtā novada apciemojumam. Un, protams, ar MLB Ziņotāja starpniecību, reiz steigā pamestās dzimtenes pilsētas un laukus iepazīstam no jauna.

Neapšaubāmi, MLB Ziņotāja un citu augstvērtīgu trimdas izdevumu pienesumam Latvijas brīvībai presei netrūks kādreizējā Liepavota ūdens dzidruma. Pēc neiedomājami garas ziemas, pavasara ūdeņos mēdz apslīkt plaši apkārtnes tīrumi, pārplūst ielejas un saduļķojas vistīrākie strautiņi un upes. Tad katra svaiga pieteka vērtējama lai tīru uzturētu tautas latvisko seju.

"Tas nekas," šādā gadījumā teiktu M. Štauers, MLB Ziņotāja redaktors. Šodien jau zinām, ka liekie ūdeņi tikpat strauji aiztecēs un upes savās gultnēs atgūs kādreiz izjustā tecējuma skaidrumu.

Zinādama, ka turpinu interesēties par seno dzimtas novadu un literatūru, māmuļa atsūtīja Kuldīgas tilta skatu krāsās, kas uzņemts pēc 1. pasaules kara bojājumu atjaunošanas 1926. gadā. Atsūtīja arī Vilmas Delles stāsta izgriezumus no "Kurzemnieka": par zēnu, kas nenoslīka. "Kuldīgas avīzē nav nekā tāda, ko būtu vērts lasīt," viņa toreiz aizbildinājās. Un tagad, septembra beigās saņemtajā vēstulē, pēkšņi raksta: "labprāt Jūs abus (mani ar sievu) sagaidītu dzimtenes mājās. Pieprasīju, un pa gabaliņam, ceru saņemt kādreizējo zemīti atpakaļ." Tā tagad negaidīti raksta mana vecā māmuļa, kuŗa visus šos garos gadus bija runājusi vienīgi par "piemājas" puķu aplaistīšanu, par burkānu un sīpolu dobjū ravēšanu un uzturēšanu. Par lielo kompetenci Graudupes mežos ogu un sēņu sezonā. Tā šodien raksta māmuļa, kuŗai vēl neesmu aptaujājies par vientuļo liepu Vīksnu pagalmā, kas pirms 47 gadiem bija vēl neliels kociņš. Viņa tanī vecajā, tēstu egļu baļķu mājā izturējusi smago pārbaudes posmu līdz galam. Māju vēl turpinājām apšālēt ar svaigi zāģētu dēļu kārtu, kad mūsu ģimenes četrus locekļus toreiz pārsteidza lielnieku tanku kolonnas ar nebeidzamo putekļu mākonī, kas aptumšoja 1940. gada 17. jūnija sauli. Spāņu valodā šo notikumu - atzīmējot Latvijas 70 gadu dibi-

nāšanas atceri - starp vairākiem 18. novembrim veltītiem rakstiem, iespieda Araguas dienas laikraksti.

Mūsu tauta dzimtenē, izkaistīta tālajos Sibīrijas un trimdas ceļos, kā viena miesa, pārdzīvojusi gaŗo verdzības posmu, tādēļ šodien visiem kopēji jāpiedomā atdzimstošās Latvijas vajadzībām. Derētu atcerēties J. Alunāna labi pazīstamās rindiņas:

Ja ikviens tik zemē sētu
Vienu graudu veselu...

K. ŪDRIS,
Venecuēlā.

TRŪKST VĀRDU...

Rīt, ticu, ka rīt, 6. septembrī, arī vecākais un lielais "brālis" Kremļī atzīs Latviju de facto! Trūkst vārdu, trūkst epitetu un metaforu tam, kas notiek!

Jāni, manu labo Jāni, esmu bezgala priecīgs un laimīgs! Tomēr mūsu asaras, izmisums, lūgšanas, spīts un naids nav dzisis kā dūmi un migla, tas ir uzklusēts. Latvija ir neatkarīga un pavisam, pavisam drīz arī brīva būs - patiesi brīva, bez sarkanzvaigžpotajiem, bez aviācijas poligoniem Saldū un citur, bez omoniēm, čekas, komunistu pantokratijas. Pār Latviju drīz tīra debess būs!

Būs tikai darbs uz rītdienu, cerīgu rītdienu vērst, sūrs, pacietīgs un ilgs. Kad darbs būs darba vērts.

No mūsu pēdējās tikšanās, kas bija negaidīta un gaidīta, tik patīkama un neviltoša, dienas ātri aizskrēja. Un kā viss mainījies! No galīgas tumsas, bet ne bezcerības, līdz pašam saules kalnam!

Gatavojamies gan ilgākai cīņai, tieši cīņai, nedoties dzīviem rokā, uzsākt, kā sendienās, bruņotu cīņu mežos (galējā variantā). Bet, galvenokārt, nevardarbīga pretošanās, pilsonīga nepaklausība, bada streiki un sēdstreiki, ignorance un pagrīdes darbība. Un tad kā zvīpas no acīm, trīs dienas, kas satricināja pasauli! Jeļcina zvaigzne un krievu demokrātu fenomēns. Lielākā pasaules ļaunuma imperija sabruka fantastiski ātri! (Droši vien, to kādreiz reģistrēs kā Ginesa rekordu imperiju sabrukuma chronikās!).

Nu, ko Jāni, Tev ceļš uz Latviju ir vaļā! Un ne tikai Tev. Tēvu zeme gaida gudrus, godīgus, čaklus savas zemes kopējus un cēlājus.

21. augustā, Rīgā, Doma laukumā pēdējais steka zvēliens pār manu skaustu jau nogranda kā tīrais simbols. Pēdējie komunistu pirdzieni tautas acīs, un tad jau Rubika arests un tālāk jau kā kaleidoskopā.

Ak, kā gaidījām ASV noteiktāku rīcību! Vai dižajai Amerikai tas jau kļūst par tradīciju palaist Krieviju (nevis PSRS) sev priekšā?

Kanada, malači! (Nu, droši vien, ka tur dzīvo tāds vīrs, kā Tēraudu Jānis!)...

Visā Latvijā vienīgais ļeņinekļis vēl stāv Daugavpilī, tērpies kažokā un zaķenē. Bet cik ilgi? - Dienu, divas, trīs?

Kā citādi? Esmu vesels, sīpoli, pupas un zirņi mazdārziņā ir novākti. Zemes iestādītas jaunas, zeme jaunām tulpju dobēm sagatavota. Ķiploki 8 rbļ/kg pārdoti. Tiek skābēti gurķi un tomāti.

Mazdēls Miks (Tu jau to "zibenzelli" redzēji) aug braši. O, jā, gandrīz aizmirsu, mūsu ģimenē ir uzņemta Ince - tā sauc dižciltīgu kaķu bērnu - migrante no Ventpils.

Mans Jānis dzīvo Olainē, precējies, strādā Rīgā bērnu mēbeļu kombinātā par slīpētāju-pulētāju.

Un vēl, Latvijā aktīvi organizējas zemes-sargi (organizācija līdzīga aizsargiem, vismaz pēc funkcijām, kuŗas tai paredzēts veikt). Arī es esmu šo "veco" zēnu rindās. Gaidām ieročus. Vēl pelējums no Latvijas zemes nav nomazgāts.

Tā iet Latvijā. Jā, tieši šodien nebūtībā

aizgāja PSRS - tā lēma ārkārtējais deputātu kongress! Tev un Tavējiem tuviem cilvēkiem lai vislabākā veselība, veiksmē un laime!

IMANTS.

Gunāra Meierovica optimisms piepildījies.

MEKLĒ:

MEKLĒJU BRĀLI!

Māsa Bekta lūdz atsaukties Aleksandru Jāņa dēlu B a b r i s, dzimušu 1917. gadā. Viņa pēdējā adrese Latvijā bija Abrenes apriņķa Liepnas pagasta, Kudinavas ciema "Ceriņziedos". Ziņas par meklējamo sūtāmas māsa!

Bektai Babrei, 228684 Latvija, Valkas rajona Grundzāles pagasta "Arājos".

MEKLĒ DĒLU.

Jāni B i l k i n u, Viļa un Paulas dēlu, dzimušu 1926. gadā, Rīgā. Savā laikā iesaukts gaisa izpālīgos. Strādājis par bibliotēkas vadītāju Montreālas Universitātē sešdesmitajos gados. Viņu meklē 100 gadus vecā māte Latvijā. Informācija sūtāma Ieva Maksīte, 2200 Corley Dr., 12G, Las Cruces, N. M. 88001, U. S. A.

Šā gada augustā montrealietis E. Balulis apmeklēja savu dzimto pusi Latvijā. Attēlā pa kreisi redzams pie kaŗā saŗautās Lestenes baznīcas.

LATVIJAS UNIVERSITĀTES 72 GADU DIBINĀŠANAS ATCERĒ
1991. GADA 29. SEPTEMBRĪ TRIMDAS DRAUDZES NAMĀ BOSTONĀ

„Latvju tauta mostas”

Kad sarkanā migla sāk purvā grimt
Važas no bendētām miesām krita,
Izraudātās acis debesīs vērās
Sirds mēles vietā gaviļēja:
„Dievs, Tu savus bērņus esi atkal glābis!”

Dabā, kad pirmie pavasaļa ziedi ledum cauri laužas, kam ir acis, tas saredz kaut ko skaistu, kam ir ausis, tas sadzird zemi kūstam. Bet mēs *tikai šodien*, metot skatu atpakaļ uz nesen aiztecējušiem gadiem, spējam dot liecību par to gaŗo cietēju un mocekļu rindu, kas laužās cauri sasalušai apspiestības varai.

Jau sešdesmito gadu sākumā par pretpadomju aģitāciju tika sodīti: Rode, brāļi Rijnieki, Zabāts, Kalniņš, Otkāns, Skujenieks, Rozenbergs, Astra un Freimanis.

Septiņdesmitajos gados: Zeidaks, Cālītis, Ziemeļis un brāļi Brūveri.

Astoņdesmitajos gados: Lasmane, brāļi Viņķeļi, Būmeisters, Lismanis, visi Helsinku'86 grupas dibinātāji, Grantiņš, Bitenieks, Andersons, Bariss un Silaraups. Tad vēl Rožkalns, Barkāns, Tauberts, Greziņš, Melngailis, Skudra, Cirvelis, Niedra, Vēveris, Zariņš un vēl daudzi citi.

Tie nav un nebija izmisuma cilvēki, bet gan Dieva sūtītas dvēseles, kas saklausīja atkusni un jau toreiz kā pirmās ziedlapas parādījās virs ledotās zemes, kā mūsu tautas sirdsapziņas modinātāji. Bet šie varoņi ir šobrīd nostumti malā.

Bet mēs redzējam, ka 1987. gada 14. jūnijā cilvēku tiesību grupa „Helsinki '86” uzstādīja pirmās prasības par latviešu politisko neatkarību. Gadu vēlāk dzima LNNK, Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustība, kuŗai piedroŗjās Rakstnieku Savienība, uzstādot pirmās demokratiskās pašnoteikšanās tiesības prasības. Un tikai 1988. gada oktobrī dzima Tautas fronte arī ar mūsu vadošo tautas brāļu komunistu atbalstu, tobrīd atbalstot likumu: „Oficiāli runāt latviešu valodu Latvijā un pacelt neatkarīgas Latvijas sarkanbaltsarkano karogu”. Pat Latvijas komunistu partija šo uzskatīja par nevainīgu dāvanu.

Bet jau 1989. gadā Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustība, Helsinki '86 un Vides aizsardzības klubs (VAK) radīja Pilsoņu Komiteju. Pilsoņu Komiteja atgādināja visiem, ka Latvija nav tikai zemes pleķis okupantiem vai caurbraucējiem migrantiem, bet tā pieder tautai ar valstīskām pilsoņu tiesībām.

Ar šo brīdi sāka iedarboties demokratisks process, vadītāji sāka palikt par sekotājiem, lai tikai reaŗētu uz tautas prasībām. 1989. gada marta vēlēšanās Tautas fronte no 40 posteņiem ieguva 32 vietas. Pēc 23. augusta Molotova-Ribentropa pakta atzīmēšanas, kad miljons baltiešu radīja dzīvo ķēdi no Tallinas cauri Rīgai uz Viļņu, Tautas frontes vadība, vēlēdamās paturēt sev tautas atbalstu, piekāpās un nosprauda sev jaunu mērķi, *Latvijas neatkarību.*

1990. gada aprīlī, ņemot vērā notikumus Maskavā, latviešu komunistu partija, nesagaidot viņiem nozīmīgu atbalstu, atdalījās no vissavienības komunistu partijas. 1990. gada 4. maijā Augstākā Padome, vēl nedroši, deklarēja atjaunot Latvijas valsts neatkarību ar pārejas periodu, lai neuzdurtos uz Padomju Savienības izstāšanās likumiem.

Sekoja asins izliešana šī gada janvārī Rīgā, kur no omoniešu lodēm krita pieci varonīgi tautas sargātāji, bet jau 2. martā iedzīvotāju aptauja ar 73.7% atbalstu neapšaubāmi apliecināja vēlmi dzīvot demokratiskā un neatkarīgā Latvijas valstī.

19. augustā Maskavā notiek mēģinājums gāzt Mihailu Gorbačevu. Saskatot juku stāvokli, Augstākās Padomes priekšsēdis Anatolijs Gorbunovs deklarē Latviju atkal par neatkarīgu valsti. Ar šo brīdi mēs ieejam Latvijas atmodas gaviļu posmā.

Pamoŗoties no 50 gadu rēgu nakts, ko saredz latvju tauta?

Mēs, kas sevi saucam par trimdā uzaugušiem latviešiem, mēs, kas jaunības gados atstājām dzimto zemi nosirmojot ārzemēs, mēs uz šo jautājumu, šeit dzīvodami, nevaram un nedrīkstam pretendēt, ka esam spējīgi atbildēt.

Bet mūsu vidū *ir* cilvēki, kas neŗāva 50 prombūtnes gadiem un 10 000 kilometru attālumam viņus traucēt. Viņu padomju preses zināšanas un ilggadīga tikšanās ar daždaŗādiem ciemiņiem

it kā dod viņiem to privilīģēto stāvokli -- braukt uz dzimteni un mācīt latviešu tautu šodien, kas viņiem būtu jādara, kā viņiem būtu jādzīvo!

Ja mēs nedzirdējam atkusni neatkarīgai Latvijai, kā spējam mēs šodien saklausīt brīvības himnas skaņu, kuŗa vēl nav dziedāta? Ja izlikšanās saukļi, taisnības noliegšana un kāre dzīvot brutāli sajaucas, tas nespēj atspoguļot tautas īsto vēlmi.

Vēl pirms diviem gadiem komunistu partija brutāli valdīja pār visu mūsu tautu, bet šodien bez komunistu partijas tie paši profesionālie cilvēki liek mums ticēt, ka šobrīd viņiem latviešu tauta ir pirmā vietā un sirds ir pareizā pusē.

Uz jautājumu, kā saredz latvju tauta nākotni, atbilde nāks tikai, tad, kad pēdējais okupācijas karavīrs būs atstājis Latvijas zemi un, vadoties no 1922. gada Satversmes, Latvijas pilsoņi būs saskaitījuši pēdējo balsošanas zīmi.

Bet mūsu pienākums ir stāstīt mūsu tautas brāļiem un māsām, kā satrakotā pasaule vēro viņus un vēro latviešu tautu, vēro viņu apspiedējus.

Jau 1980-to gadu sākumā Padomju Savienībā parādījās zīmes, ka tauta smagi cieš no chroniskās komūnisma slimības:

- a) neskatoties uz milzīgām dabas bagātībām, saimnieciskie iztrūkumi lieli;
- b) parādās padziļināta morāles pagrimsana;
- c) korupcija valda visā valdības birokratijā.

Tomēr Padomju Savienība, vismaz ārēji, vēl spēja parādīt visai pasaulei spēcīgu militāro varu.

Gorbačevs ar saviem saukļiem par atklātību un pārkārtošanos patiesi mēģināja atdzīvīnāt šo mirstošo impērijas līķi, tam pārlejot jaunas asinis no Rietumu tehnoloģijas un saimniecības. Rietumu valstis noticēja šādai prognozei un daudzi tic vēl šodien. Bet, lai līķi atdzīvīnātu, bija jāpieļauj lielāka atklātība, tam bija jānoveļ absolūtais komunistu ideoloģijas akmens. Gorbačevam neapzinoties, šinī akmenī arī slēpās fiziskā akmeņa īpašība, tā milzīgais svars. Grozot ideoloģiju, vairs nevarēja attaisnot totālo varu, savu netaisnīgo okupāciju ne Austrumeiropā, nedz Baltijas valstīs.

Komūnisms nesabruka ne no kādas saimnieciskas krīzes, bet gan no morālā sabrukuma. Tiklīdz cilvēkos pazuda bailes, radās cerība un sabruka vaļņi un mūri.

Bet modernajos Rietumos mēs vēl dzīvojam ilūzijā, ka sociālistiskā iekārta spēj mainīt cilvēku, tā raksturu, tieksmes un vēlmes pēc brīvības. Rietumu valstis nemaz necenšas atjaunot šo garīgo un morālo trūkumu! Pazūdot militāriem draudiem, visa enerģija un spēks tiek veltīts saimnieciskiem mērķiem: kā tikt pie padomju valstu bagātībām -- rūdas, eļļas, lēta darba spēka un atrast jaunu tirgu Rietumu patēriņa precēm; neatlaidīgi uzsverot brīvu tirgu un tirdzniecību.

Rietumi vēl grib ārstēt līķi pēc Gorbačeva receptes -- pārlejot asinis, ielejot tirgus saimniecību.

No Atlantijas okeāna līdz Urālu kalniem Eiropas strāvojumi ir pretrunīgi un rauj to pretējos virzienos.

Dienvidslāvija šobrīd saista visu Eiropas uzmanību: Kā nodrošināt pamieru? Taču universālās pašnoteikšanās tiesības nav domātas visiem! Latviešiem tiek aizrādīts, lai tie kārtu savas krievu minoritāšu problēmas pēc starptautiskiem cilvēku tiesību likumiem, bet angļi netiek galā ar pakistāniešiem, frančiem galvas sāpes no marokiešiem, itaļi izraida albāņus un vācieši poļus uzskata par nevēlamiem ciemiņiem. Visai Eiropa ir nobažījusies par bezdarbu. Visai Eiropai vēl rūp, lai, Padomju Savienībai sairstot, imigrantu, krievu ordas, bēgļi no Austrumiem nenāktu un nesagrautu Rietumeiropas labklājību.

Ja varam kaut cik ticēt padomju viltotai statistikai, tad mūsu vērojumi par dzimteni varētu būt sekojošie.

1991. gada 1. janvārī Latvijā bija 2 miljoni 686 tūkstoši iedzīvotāju. No tiem 52% jeb 1,4 miljoni latviešu, 34% jeb 913 tūkstoši krievu. Pēdējos 50 gados latviešu skaits ir pieaudzis tikai par nepilniem 100 tūkstošiem, bet krievu iedzīvotāju skaits par 700 tūkstošiem.

Ņemot vērā, ka latviešu tauta pēc 1940. gada pazaudēja apmēram 30% no sava pirmskaŗa iedzīvotāju skaita, sekas krasi redzamas vēl šodien. Pēc dzimuma latviešu sievietes ir 54% un vīriešu tikai 46%. Darba spējīgie, tas ir 16 līdz 59 gadu vecumā, ir 56%, bet pensionāru skaits sasniedzis 21% no iedzīvotāju skaita. Dzimstība Latvijā ir katastrofāli zema -- uz simts iedzīvotājiem dzimst 1,4 bērni. Izņemot ukraiņus, šie dzimstības skaitļi ir viszemākie, ja salīdzina ar padomju republikām.

1989. gadā Latvijas ražošanas vērtība ir aprēķināta 7,3 miljardi rubļi, tas ir 2 tūkstoši 722 rubļi uz katru iedzīvotāju. Tiešā valūtas aprēķinā, pēc neoficiālā kursa, tas iznāk 70 dolāru gadā. Salīdzinot ar Padomju Savienības caurmēra naudas izpeļņu, Latvijā izpeļņa ir par 27% augstāka. Arī Rietumu tautsaimnieki vērtē, ka Latvijā pastāv visaugstākais dzīves standarts, salīdzinot ar citām bijušām padomju republikām.

Ja Latvijas neatkarības laikā lauksaimniecībā tika nodarbināti 66% no tautas, tad šodien tikai 16%. Tas arī norāda, ka 2/3 no iedzīvotāju skaita dzīvo pilsētās, tomēr, no visiem latviešiem 72% dzīvo uz laukiem.

Mums ir dzīvais spēks, mūsu tautiešiem varbūt ir pielīpis sociālistiskās iekārtas iniciatīvas un atbildības trūkums. Varbūt mūsu zemīte ir noplicināta, bet

...mums ir atļauts gaviļēt, mums ir iemesls priekā sveikt vienam otru, ka esam acu liecinieki sengaidītam sapnim par neatkarīgu Latvijas Republiku.

- Latvija ir pasludinājusi neatkarību no okupētājas varas.
- Mūsu ienaidnieks padomju okupācijas vara *ir* atteikusies no mūsu tautas un zemes pārvaldīšanas.
- Rietumu demokrātiskās valstis atjauno diplomātiskos sakarus ar Latvijas Republiku.

Vēstures kalendāra lapa pēdējās 30 dienas ir skaistu notikumu pilna.

Mazā Islandes valsts bija pirmā, kas atsāka diplomātiskos sakarus ar Latvijas Republikas pagaidu valdību.

Dāņi bija pirmie, kas nozīmēja savu sūtni par Dānijas valsts pārstāvi Rīgā.

2. septembrī ASV prezidents Bušs pasludināja diplomātisko sakaru ar Latviju atjaunošanu.

6. septembrī Mihails Gorbačevs atzina Latvijas neatkarību.

17. septembrī Apvienoto Nāciju Organizācija pilnsapulcē uzņēma Latviju par pilntiesīgu locekli šī pasaules valstu forumā. Dr. Anatols Dinbergs tika iecelts par Latvijas sūtni Apvienoto Nāciju Organizācijā.

Tuvākās dienās prezidents Bušs pieņems jauno Latvijas sūtni Amerikā Dr. Anatolu Dinbergu.

27. septembrī Lietuvas valdība un Latvijas pagaidu valdība panāca vienošanos par pilnu formālu diplomātisko attiecību atjaunošanu starp abām valstīm.

Mums runājot un gaviļējot, neatkarīgajā Latvijā ir iesācies jo nopietns darba posms:

-- Kā atjaunot visas demokrātiskās iestādes?

-- Kā attīstīt brīvu tirgu un tirdzniecību?

-- Kā kāpināt starptautiskās attiecības?

Visus šos gaŗos 50 okupācijas gadus latvieši nav zaudējuši no saviem senčiem mantotos tikumus un cenšas atjaunot tirdzniecību ar visām kaimiņu valstīm.

Latvijas zemes unikālā vieta Eiropas krustceļos mums atkal dos to iespēju atvērt baltiešu koridoru no Eiropas uz Krieviju un Āzijas valstīm.

Šobrīd Latvijas valdība raugās uz Rietumiem, lai gūtu palīdzību kā atjaunot valdības iestādes finansu, nodokļu, sociālo pabalstu, veselības kopšanas laukos.

Šobrīd Latvijas valdība lūdz atbalstu no Rietumiem pašreizējam kritiskajam stāvoklim: pārtikas produktus, spēkbarību liellopiem un medicīnisko palīdzību.

Ņemot vērā saimniecisko stāvokli pasaulē, naudas dāvanas no Rietumiem būs grūti sagaidīt. Lai arī cik skaisti tas neliktos un varētu paātrināt Latvijas atplaukšanu, tomēr risks ir lielāks, ka naudas dāvanas vai aizdevumi varētu padziļināt sociālismu un paildzināt tā saimnieciskās pašzūturēšanās spēju, bez tam -- viegli iegūti aizdevumi var ieķīlāt nākošās paaudzes nesamaksājamu parādu žņaugos.

Mēs stāvam Latvijas saimniecības kritiska laika priekšvakarā. Ja šī paaudze, tieši *mēs* uzpurēsimies Latvijai un latviešu tautai, tad mūsu bērni atkal piedzīvos ziedu laikus Latvijā. Ja mēs būsim atturīgi, šis skaistais Latvijas Republikas pumpurs var ilgi jo ilgi nezedēt.

Politiskā skatījumā mūsu prioritātes ir diezgan skaidras, bet risinājumu atrast grūti.

Pirmā ir okupantu karaspēka izvākšana. 17. septembrī Baltijas valstu pārstāvji tikās ar prezidentu Bušu, lūdzot Amerikas starpniecību paātrināt Padomju karaspēka izvākšanu no Baltijas valstīm.

Otrais ir pilsoņu tiesības un dekolonizācijas jautājums. Diemžēl tas ir sarežģīts. Kas būs tiesīgi balsot pirmajās Saeimas vēlēšanās? Šis jautājums šobrīd mums ir tas grūtākais, jo tajā ietvertas gan emocijas, gan latvietības saglabāšana. Es ceru, ka Dievs dāvās mums to Zālamana gudrību, lai mēs vieglāk izšķirtos par likumīgām tiesībām, nevis politiski izdevīgiem gājieniem.

Latvijā ir allaž mitusi kultūru dažādība. Latvija nekad nav bijusi kausējamais katls. Mēs varam uzstādīt *augstas* prasības būt Latvijas pilsoņiem, bet cilvēces priekšā mums nav tādu tiesību un mēs nedrīkstam citiem prasīt būt *latviešiem*.

Trešā prioritāte, es ceŗu, neskatoties uz to, ka Augstākai Padomei ir pilnvaras vēl četrus gadus, ka gada laikā Latvijā būs jaunas vēlēšanas, jauna Saeima pēc 1922. gada Satversmes.

Sveicot Jūs visus šovakar, Latvijas Universitātes 72. dibināšanas atcerē, un arī mūsu tautas brāļus un māsas Latvijā, lūgšim, lai Dievs dāvā mums mīlestību, spēku, vienprātību un satiecību. Lai mēs ik katrs pieliktu savu roku palīdzot plaukstošai Latvijai. Lai Debesu Tēvs dāvā mums vadoņus, kas ved latviešu tautu pretī Latvijas Republikas ziedošiem laikiem!

Aivars Jerumanis

Latvijas goda konsuls

A n d r a L E I M A Ņ A jaunāko darbu skate līdz 13. novembrim, Bernard Desroches galerijā, 1444 Sherbrooke W. ielā, darbdienās no plkst. 9:00 - 17:30, sestdienās no plkst. 9:00 - 17.00.

TIKAI SĀKUMS

Vai to mēs tikai iedomājamies, vai jau esam reiz redzējuši—un tāpēc tas liekas tik pazīstams?

Apmērām tādā veidā sāka uzmākties apsvērumi pie Austrijas-Ungārijas-Čehoslovākijas brauciena beigām oktobra vidū. Izlidojot, mājās atstājām rudeni—bet Eiropas dienvidaustrumos vēl valdīja vasara: silts, saulains, īsts bulvāra kafejnīcu laiks. Mājas pusē—konstitucionāla krīze, kurai varētu būt ekonomiski atrisinājumi, bet nule atbrīvotā austrumblokā: ekonomiska krīze, kura var iedragāt demokrātiju veidošanu. Mājās ievēl vēl divas socialistu provinces valdības, bet austrumos tās put ārā, pat zviedriem pietiek, un tie atvaļina sociāldemokrātus. Mājās pastnieki grib streikot, bet austrumos satiksme ir galvenais.

Vai tur jau mēs neesam reiz bijuši?

Visuzkrītošākais, protams, ir tas milzu restaurācijas darbs, kas stāv priekšā—t.s. 'socialisms' gandrīz visu nosaimniekojis līdz kliņķim. Liekas, ka šiem darbiem arī divas galvenās pieejas—divi modeļi, ja tā varētu teikt. Budapestā, Pestas pusē, liekas, ka lietota formula: nākiet ar valūtu un dariet, ko griebiet. Rezultāts jau parāda seju: ļoti 'komerciālas', rietumos pazīstamu izkārtņu pilnas ielas, veseli kvartāli pilnīgi bez rakstura un vēstures elpas. Turpat blakus—melns, nolaists. Prāgā, toties, pacietīgi atjauno 'visu kā bija' (un, ja tur vieta kādam veikaliņam, lai iet), sargā satikšanās vietas—laukumus, skvērus—kur dabīgi apgozas turisti, ielas muzikanti, ormaņi. Ātrāks, nepacietīgāks modelis—un lēnāks, pieticīgāks. Kurš—pareizais?

Tāpat ar apkalpošanu. Bēdīgi pazīstami būs 'vecās kārtības' veikali: atsevišķās nodaļās pie atsevišķām letēm jāpasūta vajadzīgais, pircējam uzraksta zīmi, ar to jāiet pie kases, tad ar sarakstājuma kvīti jāiet atpakaļ pie katras letes un jāpievāc iepirktais. Katra darījuma noslēgšanai jāiztur trīs rindu pārbaudi. Un tādu veikalu 'brīvībā' vēl ir daudz!

Vai mēs par to jau neesam sūdzējušies?

Un—cik ilgi tā, brīvā tirgū sacenšoties, varēs? Lielā mērā Ungārijas un Čehoslovākijas bezdarbnieku skaits izriet no atpakaļpalikušu pasākumu modernizēšanas; tik daudz darba roku vienā vietā nevajag, ne jau tāpēc, ka 'kapitalisms tās izdzen', bet tāpēc, ka 'socialisms' bija darbu organizējis absurdi, un tā vairs nav iespējams. Nāk veikalos pašapkalpošana, fabrikās—automatizācija. Nāk importi. Uzvar lētākais un labākais—bet 'drošās' darba vietas izkūp. Viesnīcām 'stāvniecības' ir liekas. Tātad priekšā—pamatīga dislokācija, darbinieku apmācīšana jaunajos arodos. Tas ievieš neapmierinātību, nemieru: re, tāda tā 'brīvība', tāds tas 'tirgus'... Un tad lasām avīzē, ka bezdarbam arī ir sava mākslīgā daļa: lēš, ka Polijā pusmiljons iebrakušu krievu un ukraiņu veic 'netirus' darbus, kuri poļiem pašiem nav 'pa prātam'...

Visur steidzīgi jāmaina krievu valodas izkārtnes un paskaidrojums pret vācu valodas: 'cietā nauda' nāk tikai no rietumu puses. (Ja paskatās—uzkrīt par cik krievi šīs nelaimīgās austrumeiropas valstis bija izveidojuši par savām atpūtas vietām.) Tagad visur otrā valoda—vācu. Iebraucēji, savukārt, pieprasa ierasta standarta apkalpošanu, tīrību, kārtību—un arī tas ir 'tirgus spiediens'. Čehi un ungāri ilgi necietīs, ka pa viņiem var pavīpsnāt.

Vai mēs jau par tikumiem reiz...?

Kā kuram darba tikums saglabājies? Grūti šodienas burzmā rādīt ar pirkstu. Bet kā var mainīties darba vietu 'gaiss', ja vadītāji (lēš, ka 50%) 'tie paši', kā 'socialismā'? Dzirdāmi 'tīrīšanas', ja ne atreibības pieprasījumi—čehu parlaments pieņēmis likumu, kas aizliedz bijušiem čekas, iekšlietu ministrijas un kompartijas kadriem ieņemt publiski algotus posteņus uz 5 gadiem. Ungārijā tomēr birokrātijas absurdisms vēl sit augstu vilni—'privatizācijas' ministrijā sasēdušies tipi, kas izdevuši dekrētu, vot, katram otram jaunam restorānam jābūt... *picerijai!* Pavisam citāda smelze gulaša un čigānu vijoļu pilsētā! Un tā, pa ielām staigājot, pusapmulsumā jāgroza galva: taču 'brīvība' arī nozīmē—brīvi mēģināt, censties, pat bankrotēt. Bez garantijām. Bet televīzijā un presē: 'Mums neko nedod, vai nevajag stingrāku roku?' Laikam 'socialismā' iekauto paklausību (ciet klusu, te tava lētā maize un transports—Prāgas metro brauciens arvien izmaksā tikai 50.12) nāksies grūti atnest. Grūtāk, kā padomju armijas uniformu daļas, cepures, medaļas, dunčus—visu to (un arī nopietnu bruņojumu pēc pieprasījuma) varēja pirkt stendos, pavisam atklāti no bagātīgi piekrautiem mašīnu bagažņikiem tirgū. Pa daļai mantas bija lietotas, padzītas armijas trofejas, pa daļai svaigi jaunas, zagtas tieši no fabrikas—laikam tās vairs tik lielos kvantumos nevajadzēs...

Kas tad ir īstais?

Etiketes melo, tāpat, kā politiķu un partiju klišejiskie saukļi. Amerikāņu 'Budweiser' alus lepni sludina, ka darināts 'no oriģinālās formulas'—lai gan tajā rīsi nevarēja būt, un lieta šaubīga jau no paša sākuma. Pārceļot marku uz Kanādu, kur alus nesaldzināmi labāks, etikete stāsta to pašu par 'oriģinālo' formulu, bet garša pavisam citāda. Bija izlūkgājiens vajadzīgs, lai noskaidrotu uz vietas Česki Budovejičē, ka turienes 'Budvar' (Budavas upes ūdeņu) brūzis pārdevis tiesības lietot 'Budweiser' (vāciski tukota galotne) nosaukumu, par 'formulu' nerunājot. 'Budvars' ir viegli brūngans, saldens, *garšīgs* alus! Tik labs, ka mucu kravas ik dienu ripo uz izvēlīgiem Austrijas krogiem un restorāniem, un tur pārsteigti Amerikāņu turisti beidzot iepazīstas ar 'oriģinālo'...

Kaut kāda atziņa birst...

Jā, par 'oriģināliem'... Prāgā viesojas vācu Prezidents fon Veicakers, nejauši ejam garām kādas ballītes beigām, viesi nāk ārā pie limuzīniem, aplausi, švilpieni—un tad ielai pāri sprintā dodas maza auguma vecītis baltiem matiņiem. Vai tas nav...? Šoferis atver durvis. Bet Aleksandrs Dubčeks vēl pāris minūtes spiež roku un runājas ar vienkārsu ielas tīrītāju, kas viņu sveicis... Un tad viņš arī ir prom naktī. Vēsturē. Savienojums ar pagātni.

Un tad atāust: *ar visiem trūkumiem un ērmībām—mēs redzam stāvokli un lietas tā, kā Baltijā būs tikai pēc 10 gadiem!* Tie paši jautājumi, tās pašas atziņas... attiecas uz Baltiju vēl krasāk un tiešāk, jo dienviņdos jau mainās sākušās, padomju armija ir ārā. Lauki nav tik smagi izpostīti. Ir savas naudas zīmes, pastmarkas, lidmašīnas, savs karaspēks, sava muita un robežu kontrole. 'Īstie' rietumi cieši blakus, sataustāmi. Tomēr—nepabeigta 'projekta' gaisotne. Tik daudz jādara, grūti ar praktisku 'ieiešanu Eiropā'...

Eiforiju un bodītes pie malas—taču mūsu zemei okupācija nav beigusies, mēs neesam vēl brīvi, lai kā mūs 'atzīst', un īstais 'projekts', lai varētu tikt apmērām tur, kur dienviņdos kaimiņi, nav nemaz sācies.

Juris Mazutis

1991. g. 25. oktobrī

ZEM DĀMOKLA ZOBENA

Kad niknas vētras dzīvei postu draud...

Eduards Veidenbaums

Dionīzijs Vecākais (432.-367. pr. Kr.) bija varmācīgs patvaldnieks Sirakūzas pilsētā, Sicīlijā, dēvēts arī par Sirakūzas Tirannu.

Savu 38 gadus ilgo valdīšanas laiku vadīdams nemītīgos kaņķus ar Kartagu un citiem sāncensiem, viņš prata novērtēt dzīves īsos laimes brīžus, ko negaidīti pārtraukt in izbeigt iespēj likteņa roka. To viņš uzskatāmi parādīja savam uzticīgajam pavadonim rokļaižam un lišķim Dāmoklam. Reiz Dionīzijs viņu ieaicināja viesībās un nosēdināja pie bagātīga dzīvu galda. Bet kad Dāmokls pacēla acis uz augšu, viņš ieraudzīja taisni virs galvas lēnām svārstāmiem vienā vienīgā zirga astes astrā pakārtu kailu zobenu...

Astrs, laikam, nepārtrūka, zobens palika karājoties, un Dāmokls pagaidām saglabāja dzīvību. Var sacīt, ka visa cilvēce pastāvīgi dzīvo zem tāda Damokla zobena. Pasaulē ik dienas mirst vismaz 275,000 cilvēku; lielo vairumu pieveic vecums un slimības, bet ļoti daudziem Damokla zobens uzkrīt uz galvas negaidīts un nepelnīts. Trauksmainā satiksme uz Amerikas lielceļiem, lidmašīnu katastrofas, nemītīgi kaņķi, kur "nāve liķus gubām krauj, dzīvais tak vēl cērt un šauj", uzticīgi pienes savu ziedojumu Apokalipses Pelēkajam jātniekam; pati daba ar vētrām, viesuļiem, ūdens plūdiem, zemestrīcēm un ugunsvemēju kalnu darbību gādā, lai cilvēki nesavairotos kā siseņi zemes virsū. Bet tie visi ir tikai ikdienišķi "dzīves sīkumi"; laiku pa laiku mūsu zemesmāti piemeklē tik smagi sitieni "no zila gaisa", ka pat visizturīgākiem radījumiem tos grūti pārdzīvot.

Negaidītas, pēkšņas globālas katastrofas nesēji ir milzīgs daudzums lielu un mazu akmens un metālrūdas gabalu, kas orbitē ap Sauli apmēram pusceļā starp Marsu un Jupiteru; tie ir asteroidi, no grieķu "asteroidēs" - zvaigznei līdzīgs. Vērtē, ka tādu gabalu, kas lielāki par kilometru caurmērā, ir vairāk nekā miljons, bet sīkāku - bez skaita. Tie var būt mūsu Saules sistēmas "būvgruži", pārpalikumi, pārāk izklaidēti, lai sakopotos planētā. Cits viedoklis pieļauj varbūtību, ka tajā vietā kādreiz bijusi planēta, kas sadragāta un izkaisīta, "purnu purnā" saduroties ar citu lielu ķermeni.

Asteroidi ceļo ap Sauli izstieptās grupās, līdzīgās kaņķaspēka kolonnām parādes gājienos, ar lielām atstarpēm no vienas kolonnas līdz nākamai. Šīs atstarpes noder NASA telpas tehniķiem, izšaujot "telpas misionārus", piemēram, "Voyager 2", ko izlaida 1977. g. un kas 1989. g. 25. augustā sasniedza vistuvāko punktu pie Neptūna, tam paejot gaņķam tikai 29,000 km atstatumā un tad aizejot pasaules telpā, uz neatgriešanos. Ir puslīdz apzināti lielākie asteroidi, nokristīti pat klasiskos, daiļskanīgos vārdos. Vislielākais, ar gandrīz 1000 km caurmēru, ir romiešu dieves Cereras (Ceres) vārda nesējs; Palladas caurmērs ir 576 km, Vestas - 550 km, un ir vēl kādi trīsdesmit asteroidi ar caurmēru virs 3 km.

Viss būtu labi, ja visi asteroidi turētos strīpā un ietu savu ceļu, kā mēs ejam savu. Taču izrādās, ka ir varbūt ievērojams skaits klejoņu, kas neturas kopā ar citiem, kādreiz bijuši izgrūsti vai izsisti no sava ceļa un tagad pēc ilgākiem vai īsākiem laika posmiem tuvojas planētu ceļiem vai pat krustotos. 1932. gadā gadījās, ka asteroids Apollons, apmēram, 2 km liels akmens bluķis, krustoja Zemes orbitu 6 nedēļas pirms mēs ieradāmies tajā pašā punktā; ja Zeme būtu tikai kādus 150 km tuvāk Saulei, Apollons un mēs tur būtu satikušies "vaigu vaigā". 1937. gadā tikpat liels gabals, Hermēss, mūsu ceļu krustoja tikai 6 stundas pirms mūsu ierašanās; 1989. gada martā asteroids ar apzīmējumu 1989FC nošņāca 1,000,000 km atstatumā mums gaņķam, bet šī gada janvārī asteroids 1991BA bija pienācis jau 170,000 km.. Pēdējo piecu gadu atklājumi liecina, ka vismaz 100 asteroidu ir tādi, as krusto Zemes orbitu, un aizdomas pastāv, ka tādu varētu būt pat vesels tūkstotis.

Kas notiek, kad tāds asteroids saduņās ar planētu? Atbildi mēs varam saskatīt mūsu pašu Mēness simttūkstoš krāteru izdobotajā vaigā: tur ir bedres uzpirksteņa lielumā, un ir tādas, kuņas varētu novietot Montrealas pilsētu. Tādi paši krāteri klāj Merkuru, Veneru un visu mūsu sistēmas mēnešu virsas, simt miljonu gadu veci un jaunāki, labi uzglabājušies, jo tur nav atmosfāras un lietūs, dzīvas dabas - zāles, krūmu un koku, kas apaug visu un izdzēš senu katastrofu pēdas.

Nav šaubu, ka Zemi tāpat trāpījuši neskaitāmi kosmiski šāviņi. Viena hipoteze apgalvo, ka pat Mēness radies, kad Zeme vēl bija karsta un šķidra un kāds liels ķermenis to skāris ieslīpi, izraudams lielu blāķi masas un iznesdams to telpā, kur tā pamazām savilkusies un kļuvusi par mūsu uzticīgo pavadoni, mīlnieku kluso un diskrēto aculiecinieku. Vislabāk uzglabāties ir meteorkrāteris Arizonā, A.S.V., tikai kādus 50 milj. gadus vecs, 1200 metru diametrā un turpat 200 metru dziļš, ko izsitis 60 metru liels bluķis. Krietni lielāks gabals priekš 210 milj. gadu radījās vislielāko līdz šim apzināto krāteri tepat mūsu durvju priekšā - Manikuaganas rezervātā, Kvebekas ziemeļos; tā caurmērs ir vairāk nekā 60 km. Viss Sv. Labrenča golfs var būt liela asteroida izdots. Latvijas tuvumā ir pazīstams 90 metru lielais Kalijervi krāteris Igaunijā. Ļoti liels, varbūt 10-15 km. caurmēra asteroids. kā domā, priekš 65 milj. gadu iznīcināja zauru dzimtu, kas bija pilnīgi pārvaldījusi zemesmātes virsu 140 miljonu gadu.

Amerikāņu radioastronoms Gerits Veršūrs /Vershuur/ žurnāla "Astronomy" 1991. g. septembra numurā publicējis rakstu ar baigu virsrakstu: "The End of Civilisation" - "civilizācijas gals". Tajā viņš tēlo ainu, kas notiktu, ja Zemi trāpītu asteroids 1989FC, kurš šoreiz mums laimīgi aizšāvās gaņķam. Tā kustības ātrums, Zemes gravitācijas palielināts, būtu 11 km sekundē, jeb divreiz lielāks nekā šautenes lodes ātrums. Mūsu troposfairu, apakšējo gaisa slāni, tas šķērsotu nepilnas pussekundes laikā, tā ka cilvēks to pat nepamanītu. Atsitoties pret cietu pamatu,

SŪTĪJUMI UZ LATVIJU.

Kaut gan Latvija, Lietuva un Igaunija vismaz tiesiski ieguvušas brīvību un neatkarību, mūs nodarbina jautājums, kā mūsu piederīgie dzimtenē ātrāk saņemtu mūsu sūtījumus un kāds būtu izdevīgākais un lētākais ceļš. Daži ieteic gaisa pasta sūtījumiem redzamiem burtiem uzrakstīt "VIA COPENHAGEN", lai sūtījumi netiktu virzīti caur Maskavu. Tas jūtami paātrinātu saņemšanu. Kanadas pasts solījis ar 1. oktobri pastu uz Baltijas valstīm virzīt caur Helsinkiem, Somijā.

Ir uzņemti sakari ar poļu gaisa satiksmes iestādi Montrealā. Tā vēlas mums palīdzēt, bet nevar dot noteiktu atbildi, kamēr nav noteiktas vienošanās starp Latvijas un Polijas valdībām un attiecīga līguma parakstīšanas. Sūtījumu cenas varētu būt uz pusi mazākas par tām, kuŗas patreiz maksājam Šveices un Somijas lidmašīnu sabiedrībām. Par to nebūtu jābrīnās, jo Polijai dolāri ļoti vajadzīgi. Tuvākas ziņas solītas ap 5. novembri. Turpināšu sarunas ar poļu iestādi un informēšu MLB Ziņotāja lasītājus decembra numurā.

Grāmatu, drēbju un citu mantu sūtīšana ar kuģi ir ļoti izdevīga ar Universal Service no Toronto. Adrese: 1960 Ellesmere Road, Unit 6, Scarborough, Ont. M14 2W5. No turienes DV Montreales nodaļa nosūtīja uz Latviju vairākus saiņus ar grāmatām. Cena - \$ 8 par kubikpēdu, neatkarīgi no svara. Uz saiņa bez saņēmēja adreses jāuzraksta arī viņa tālruna numurs, lai var paziņot par tā pienākšanu Rīgā. Interesenti, kas vēlas šādu saiņu nosūtīšanu izmantot, informāciju var iegūt pa tālruni, zvanot 1-416-438-7500. Ja saiņus uz Toronto nevarat paši nogādāt, jālieto kāda no vietējām transporta sabiedrībām. Saiņi ceļā ir, apmēram, vienu mēnesi, kas ir ievērojami ātrāk, kā tos sūtīt pa gaisu ar Ērofloti caur Maskavu.

SKRASTIŅU INDULIS.

KĀ CENTRS PULSĒ?

16. oktobra valdes sēde sākās ar ziņojumu par aizvadītiem Centra gada svētkiem, kas notika 21. septembrī, bija labi apmeklēti un deva \$ 1107.- lielu atlikumu. Visus šos 8 gadus Centru vadījis Jānis Tērauds, ziedodams savu laiku, enerģiju un sirsnību, lai Centrs pulsētu. Par to viņam liels paldies no visas latviešu sabiedrības.

Centra valde izsaka pateicību darbiniecēm Verai Auderei, Ērikai Vītiņai, Modrai Kraulei, Tatjānei Gailei, Benitai Bilinskai un virtuves šefam Laimonam Biseniekam par garšīgām maltītēm.

18. novembra svinības notiks 17. novembrī baznīcā un pēc tam Centrā (Skatiet MLB Ziņotāja Sabiedriskās dzīves kalendāru 31. lpp. un īpašu paziņojumu 29. lpp.!).

J. Tērauds informēja par 2. oktobra sanākumi, kuŗā runāts par to, kā palīdzēt brīvai Latvijai. Uz šo sanākumi bija ieradusies 20 klausītāji, kam interesēja šis temats. Nākamā šāda veida sanākums notiks 6. novembrī, plkst. 19:30, Centrā.

Nākošā Centra valdes sēde - 13. novembrī, plkst. 19:30, Centrā. Centra valdes sēdes ir atklātas un tajās var piedalīties visi interesenti.
L. KALNIŅŠ.

"LATVIJAS BEBRI" UZSAK DARBU MONTREALĀ.

Akciju Sabiedrības "Venta" direktora J. Tērauda ierosmē 2. oktobra vakarā notika sanākums, kuŗā pārrunās un diskutējās iztirzāja vajadzības Latvijas jaunuzbūves darbam. Interesenti saņēma tuvākus paskaidrojumus par VENTAS patreizējo stāvokli, līdzšinējiem panākumiem un nākotnes nodomiem. Tā bija pirmā šāda veida sanākums Montrealā. Notika mūsu sabiedriskā centrā un pulcināja 16 dalībniekus. Interese un vēlēšanas palīdzēt Latvijas atjaunošanā tiešām ir. Tomēr, neskatoties uz agrākiem aprakstiem un ziņojumiem, daudziem Ventas pasākums vēl nebija zināms. Vairāki dalībnieki paši uz savu roku bija ievākuši dažādas ziņas par nepieciešamiem darba rīkiem, materiāliem

un celtniecības mašīnām. Māc. G. Hūns bija gājis pat soli tālāk un uzpēmis videolentā pašreiz populārā kokapstrādāšanas zāģa "Wood-Mizer" darbību, skatoties no produkcijas, precizitātes un pašizmaksas viedokļiem. Lentu izrādīja sanāksmes dalībniekiem. Tā atstāja augošu interesi. Zāģa cena ir tikai ap \$ 18,000.-.

Dalībnieki saņēma jaunāko informāciju par A/S Venta, ko sagatavojis un atsūtījis tās prezidents inž. A. Zeidaks. Akcionāru skaits pēc Latvijas brīvības paziņošanas audzis un līdzekļi, respektīvi, kapitāls jau sasniedzis \$ 100,000.-.

Pārrunāja jautājumu, kā labāki attīstīt vieglo rūpniecību, jo smagajai jūtams līdzekļu trūkums. Inž. A. Palejs ieteica tuvāk apskatīt jautājumu par mašīnēriju betona bloku produkcijai, kas gan varētu izmaksāt ap 1 miljonu dolāru, bet varētu būt ļoti noderīga. Viņš zināja vēstīt, ka Latvijas valdība saņēmusi 85,000 jaunus zemes pieprasījumus, no kuŗiem 12,000 jau dzīvojot vai arī iesākuši saimniecību iekārtošanu un ēku celšanu. Ziņoja, ka Jūrmalā iecerēts plašs dzīvokļu projekts (condominium-condos), kuŗa ietvaros dzīvokli varētu iegādāties par, apm., \$ 15,000.-. Plašāka informācija iegūstama pie inž. A. Paleja.

Interese par celtniecības atjaunošanu Latvijā bija tik liela, ka nolēma sasaukt nākamo sanākumi jau 6. novembrī, Latviešu Centrā, plkst. 19:30 vakarā. Tajā uzklaušis dalībnieku jaunākos ieteikumus, celtniecības vajadzības dzimtenē. Runās par informācijas izmaiņu starp šejieni un Latviju. Izvērtēs to, ko katrs ir ar mieru darīt, un tās iespējas, kādas pastāv palīdzēt atjaunotai Latvijai. Būs arī jaunāka informācija par A/S Venta.

J. Tērauds ierosināja šo jauno palīdzības darbinieku grupu nokristīt piemērotā vārdā - "Latvijas bebrī", par piemēru ņemot mūsu dzimtenes čaklos un darbīgos dzīvniekus. Līdzīgas vienības varētu izveidoties citās lielākās pilsētās un tās darbotos saskaņā ar jau pastāvošo A/S "Venta", sniedzot regulārus ziņojumus par vietējiem lēmumiem, svarīgiem ierosinājumiem, ar dzimteni uzņemtiem sakariem un jauniem tirdzniecības pasākumiem, kas dotu Latvijai iespēju nopelnīt pirmos latus. Kronvaldu Atis mudināja: "Mosties, celies, strādā!" Tas šodien jādara arī mums.

Interesenti, kas vēlas iesaistīties A/S Venta, to var izdarīt, sazinoties ar tās direktoru Montrealā - Jāni Tēraudu, tālr. 631-5937. Viņam ir tiesības pieņemt jaunus akcionārus. Kā minēts iepriekšējās ziņojumos, par direktoriem izraugatos, kas nopirkuši akcijas par vismaz piecu ciparu dolāru skaitu. A/S "Venta" patreiz ir lielākais šāda veida akciju uzņēmums, kuŗā par akcionāriem var kļūt kā Latvijas, tā arī ārpus tās esošie latvieši, kā arī organizācijas.

SKRASTIŅU INDULIS.

AIZSAULES CEĻOS:

VLADIMIRS ŠTROMANIS.

10. septembrī, Mississauga, Ont. miris inž. tech. Vladimirs Š t r o m a n i s.

Viņš bija dzimis 1911. gada 8. jūnijā. Viņš labi atcerējās savu skolas solu Maskavā, kur skolotājam, macības pasniedzot, blakus bijusi šauteņe. Tas bija Krievijas revolūcijas laikā. Dzimtenē 1930. g. beidz vidusskolu, bet 1940. g. Latvijas Universitāti ar inž. techn. grādu. Piederēja Tālavijai. Rīgā strādāja Lignumā papīra fabrikā. Bēgļu gaitas viņu noved Zviedrijā, no kurienes izceļo uz Kanadu 1949. gadā. Strādā John Manville raktuvju nodaļā Kvebekā. Dzīves biedri Annu, kuŗai dzimtenē piederēja aptieka, zaudē 1984. gadā.

Aizgājējs ilgu laiku slimo ar neārstējamu slimību. Viņu pēdējā gaitā 12. septembrī izvadīja māc. Fr. Krišbergs. Sēru mūziku spēlēja Edīte Timermane. Skirstu sērās tina Tālavijas karogs. Goda sardzē stāvēja korporāciju saimes pārstāvji.

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU

PADOME

r ī k o

s v ē t d i e n, 17. novembrī,

L A T V I J A S D I E N U M O N T R E A L Ā.

Plkst. 14:00, St. André Hubert Bourne baznīcā,
4360 Broadway ielā, Lašīnā,

APVIENOTAIS DIEVKALPOJUMS.

Dievvardi - māc. Gunārs Hūns.

Svēto rakstu lasījumi -
jaunās paaudzes
pārstāvji.

Karogu goda sardze:

LATVIEŠU SKOLA MONTREALĀ,
TAUTAS DEJU VIENĪBA AČKUPS.

Mūzikālie priekšnesumi:

MONTREALAS LATVIEŠU JAUKTAIS KORIS.

KOLEKTE: dievkalpojuma sarīkošanas izdevumu
segšanai.

Plkst. 16:00, Latviešu centrā, 3955 Provosta
ielā, Lašīnā,

S V Ē T K U A K T S.

Uzruna - Andris Spura.

Apsveikumi.

TAUTAS BALVAS un citu apbalvojumu
paziņošana.

SVĒTKU RUNA - Aleksandrs SPRŪDŽŠ,
Otava.

Priekšnesumi.

IEEJA: Pret labprātīgiem ziedojumiem.

Garderobe: b r ī v a. Apkalpo Stipendiju fonda
stipendiāti.

Ikvienam laipni ielūdz

RĪKOTĀJI.

Atvadu vārdus veltīja Tālavijas Toronto kopas seniors Laimonis Garklāvs un krāsu dēls Gundars Valdmanis, korporācijas Lacuania seniors Kazimirs Znotiņš. Ģimenes vārdā - znots G. Elmuts no Bostonas.

Aizgājēju kramatizēja.

Pēc viņa skumst meitas: Ieva Martin ar ģimeni Mississaugā; Margareta ar ģimeni Bostonā, 4 mazbērni, māsa Lidija Grīna, korporācijas Tālavija piederīgie un TLB Inženieru un tehniķu kopa, kuņas biedrs viņš bija.

O. K.

ALBĪNE SVILĀNE.

Mums ir zudusi Albīne S v i l ā n e, dzimusi 1914. gada 21. augustā. Ilgus gadus bija Montrealas latviešu katoļu draudzes locekle. Atceramies viņu kā dzīves priecīgu. Viņai netrūka humora. Dieva ceļi ir nezināmi. Liktenis viņai bija bargs. Pirms 5 gadiem piemeklēja trieka. Gribēdama būt vīra brāļa tuvumā, pārcēlās uz Kristus Dārzu Toronto. Pietrūka dzīves prieka, bet vēl bija griba dzīvot. Tālajos ceļos piekusa sirds un apstājās.

Viņas urnu atveda uz Montrealu un 28. augustā apglabāja blakus vīram, kas mira pirms 30 gadiem. Abi guļ St. Ignatius kapos, Sherbrooke ielas austrumos. Kapos viņu pavadīja draudzes prāvests un ap 40 sērotāju. Ziedus uz kapa nolika Montrealas latviešu katoļu draudzes priekšnieks.

Pēc apbedīšanas bērnieki pulcējās kapsētas restorānā, kur torontietis J. Svilāns bija sarīkojis mielastu.

Mūsu draudzes locekle lai dus Dieva mierā. Mēs viņu turēsim mīļā atmiņā. MONTREALAS LATVIEŠU KATOĻU DRAUDZE.

Šī gada MLB ZIŅOTĀJA d e c e m b r a
numurā atkal publicēsim
KOPEJO ZIEMSVĒTKU un JAUNGADA AP-
SVEIKUMU,

kā to esam darījuši iepriekšējos ga-
dus, jo šis pasākums ieguvis ievēro-
jamu atsaucību mūsu sabiedrībā.

Tas ir mūsu kopējais SVEICIENS, ne
atpirkšanās no apsveikuma kartiņām.
Tas neierobežo personīgo apsveikuma
kartiņu sūtīšanu.

Sveicienā piedalīties var ikviens. It
sevišķi aicinām tajā piedalīties MLB
ZIŅOTĀJA lasītājus, labvēļus un citus
interesentus, kas to vēlētos, gan tu-
vumā, gan tālumā. Ļoti gaidām montrea-
liešu, kvebekiešu un otaviešu piedalī-
šanos!

Ērtības labad un lai taupītu laiku,
AUTOMĀTISKI PIENEMAM, ka ŠĪ gada SVEI-
CIENĀ piedalīsies visi iepriekšējā ga-
da dalībnieki.

Ja nu tomēr kaut kādu iemeslu dēļ to
nevēlaties darīt, lūdzam nekavējoties
par to paziņot MLB ZIŅOTĀJA redakcijai
- tel. 457-9832.

PIEDALĪŠANĀS pret labprātīgu ziedo-
jumu. PIETEIKSANĀS TERMIŅŠ - šī gada
26. novembris.

Protams, kā arvien, īpašus sveicie-
nus gaidām no mūsu draudzēm, organizā-
cijām un privātajiem uzņēmumiem.

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN
SOCIETY vārda un adresējami - SVEI-
CIENS, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé,
Qué., Canada H9X 2R2, tel. 514-457-
9832, vai A. Porietei-Bedard, MLB ka-
sieri, 113 Highgate Avenue, Pointe
Claire, Québec H9R 2X5, tel. 514-697-
6624.

Gaidām SVEICIENAM jaunus dalībnie-
kus!

IZLOZE.

MLB ZIŅOTĀJA redakcijai nepieciešama
jauna rakstāmmašīna. Līdzšinējā savu mū-
žu ir nokalpojusi.

Domājam, ka tās vietā būtu jāiegādā-
jas DATORS. Kā redzat, šajā numurā 25.-
27. lappuses ir sagatavotas šādā techni-
kā, kas ievērojami uzlabo iespiedumu.

Izdevējai - Montrealas Latviešu Bied
Biedrībai - nav vajadzīgie \$ 4.000 šī
lielā izdevuma segšanai. Tādēļ tā iece-
rējusi sarīkot I Z L O Z I, kurā šī
izdevuma atbalstītāji varēs laimēt da-
žādus laimestus, kā gleznas, keramiku,
kokizstrādājumus, grāmatas un citus
priekšmetus.

IZLOZE paredzēta 1992. gada j a n -
v ā r a beigās, MLB 44 gadu pastāvēša-
nas sarīkojumā.

IZLOZES BIĻETES maksās \$ 5.- gabalā.

Tās pieejamas pie jeb kuŗa MLB valdes
locekļa vai pasūtīnāmas redakcijā:

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué.,
Canada H9X 2R2, tel. 514-457-9832.

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN
SOCIETY vārda.

MLB ZIŅOTĀJA redakcija lūdz atbalstīt
šo svarīgo pasākumu!

MLB VALDE.

~~~~~

MLB ZIŅOTĀJA gada abonements uz Lat-
viju pa gaisa pastu maksā tikai \$ 40.-.
Lasītāji to tur parasti saņem 7-14 die-
nu laikā. MLB Ziņotājs ir ļoti gaidīts
viesis. Pasūtīniet to saviem tuvinie-
kiem un paziņām! Ar jauno gadu cena
celsies. Dāviniet Ziemsvētkos!

S A B I E D R I S K Ā S D Z Ī V E S L A I K R Ā D I S :

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcil ielā.
telpu adreses: Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

7. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības kārtējā sanāksme.
9. novembrī, plkst. 18:00, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas 41 gadu darba atceres un Lāčplēšu piemiņas arīkojums.
10. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Lāčplēšu piemiņas dienas dievkalpojums.
13. novembrī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas latviešu sabiedriskā centra valdes sēde. Piedalīties var jebkurš interesents.
14. novembrī, plkst. 19:30, Latviešu centrā, Montrealas latviešu organizāciju padomes darba sēde. Padomes dalībnieces aicinātas piedalīties pilnā sastāvā.
17. novembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelē, Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
17. novembrī, plkst. 14:00, St. André Hubert Bournet katoļu baznīcā, 4360 Broadway ielā, Lašīnā, LATVIJAS DIENAS MONTREALĀ apvienotais dievkalpojums. Māc. G. Hūns.
plkst. 16:00, Latviešu centrā, LATVIJAS DIENAS MONTREALĀ VALSTS SVĒTKU AKTS.
Skatiet plašāku paziņojumu 29. lappusē!
21. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības kārtējā sanāksme.
23. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu centrā, DV Montrealas vanadžu kopas gadskārtējais Ziemas svētku tirdziņš (Skatiet paziņojumu zem šī laikrāža!).
24. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Mirušo piemiņas dienas dievkalpojums.
1. decembrī, plkst. 11:00, draudzes namā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes I adventa dievkalpojums. Pēc dievkalpojuma sadraudzības stunda lejas zālē.
8. decembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
15. decembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelē, Sulpice ielā, Montrealas katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
15. decembrī, plkst. 14:00, Latviešu centrā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ziemsvētku eglītes pēcpusdiena.
19. decembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības Ziemsvētku sanāksme. Lūdzam ievērot, ka šīnī mēnesī notiek tikai viens saiets!
22. decembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
24. decembrī, plkst. 17:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Ziemsvētku priekšvakara dievkalpojums.
31. decembrī, plkst. 17:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Vecgada vakara dievkalpojums ar dievgaldu.
31. decembrī, plkst. 20:00, Latviešu centrā, Centra JAUTRA JAUNGADA SAGAIĀŠANA.

DV MONTREALAS NODAĻAS VANADŽU KOPA
rīko
savu gadskārtējo

ZIEMAS SVĒTKU TIRDZIŅU

sestdien 23. novembrī, Centrā,
3955 Provosta ielā, Lašīnā,

TIRDZIŅŠ atvērts: no plkst. 11-16.

KAFEJNĪCA atvērta: no plkst. 11-17.

Tirdziņā varēsīt iegādāties "Kalupe" rotas lietas, apsveikumu kartiņas, "Zilgme" keramiku, koka izstrādājumus, piparkūkas, latvisko ēdienu Pavāru grāmatu (angļu valodā) un daudz citu lietu. Kafejnīcā varēsīt baudīt siltas pusdienas, uzkodas, kafiju un kūkas. Darbosies pilns bārs.

Atlikums paredzēts brīvās Latvijas atbalstam.

Ielūdz VANADŽU KOPA.

● Nākamā Montrealas Baltiešu pastmarku kluba sanāksme notiks ceturtdien, 21. novembrī, plkst. 19:00, Latviešu centrā. Piedalīties aicināti visi kolekcionāri, it sevišķi jaunieši. Pārrunas, dubultnieku izmaiņa un gatavošanās nākamajai izstādei 1992. gada pavasarī. Būs skatāmas arī 19. oktobrī iznākušās jaunās Latvijas pastmarkas.

PĀRDODAMI

etniski pareizi, Latvijā darināti tautas tērpi:

ZEMGALES - lielums 14-16

ALSUNGAS - lielums 12-14

Lūdzu zvanīt 685-2218

GITA LUKSTIŅA.

PĀRDODAMS

ALSUNGAS TAUTAS TĒRPS pilnā sastāvā.

Lūdzu zvanīt 484-0712

MĀRA VALDMANE.

FREE ESTIMATES

On ALL kinds of TV's, CD's, VCR's, STERO SYSTEMS, WALKMAN, small electrical appliances, telephone systems, Vacuum cleaners and Radio control systems.

Anything Electronic or Electrical-
WE REPAIR IT.

R/C LEON SERVICE

5887 Sherbrooke St.
West,
Montreal, Québec

488-3363

FAST SERVICE. REASONABLE RATES.
PICK UP & DELIVERY.

VIDEO EQUIPMENT FOR LATVIA

VCR's from \$ 329.00
VIDEO CAMERAS from \$ 1,299.00
DOUBLE CASSETTE RADIOS from \$ 99.00
COMPUTERS (IBM compt.) from \$ 799.00
220V, 50 Hz
ELECTRICAL APPLIANCES 210V/50 Hz

ALL JAPANESE BRAND NAMES.

WE SHIP TO LATVIA AND ALL OTHER
REPUBLICS

VIDEO TRANSFERS: PAL - SECAM - NTSC
(To be able to watch a video tape from Latvia
or to send a video tape to Latvia)

R/C LEON SALES

5887 Sherbrooke Street W.
NDG, Montreal, Québec

MONTREAL - 514-488-3363

TORONTO - 416-888-7659

Šo MLB ZIŅOTĀJA numuru no-
dodam Kanadas pastā 6. no-
vembrī. Montrealas lasītājiem
atsevišķas burtnīcas izdalām
pensionāru sanāksmē 7. novembrī.
Pēdējā laikā vairāki ek-
semplāri nokļīduši pastā. Lū-
dzam paziņot par izdevuma ne-
saņemšanu nekavējoties.

1991. XI MLB Z 1.400e

COLLINS CLARKE MACGILLIVRAY WHITE

FLOWERS
by
Flowerman

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal - Business Office
514-483-1870

MLB ZIŅOTĀJA administrātores, A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., Canada H9R 2X5, tel. 514-697-6624.

Ar šo nosūtu MLB Zīpotāja abonementa samaksu (\$ 25.- vai \$ 20.-; skatiet likmes zemāki) par _____ gadu/iem	\$ _____
Gaisa pasta piemaksu (ASV - \$ 5.-, citos kontinentos \$ 15.-)	\$ _____
Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai	\$ _____
Ziedoju spiestuves uzlabošanai, mašīnu iegādei	\$ _____
Vēlos saņemt sekojošus agrākas MLB Zīpotāja numurus: _____ à \$ 2.- ziedojums	\$ _____
Dēvīnu MLB Zīpotāju: _____ (adrese)	\$ _____
Iesaku nosūtīt MLB Zīpotāja paraugburtnīcas _____	\$ _____
Ar šo nosūtu iestāšanās maksu MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBĀ - \$ 5.-	\$ _____
Ar šo nosūtu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$ 10.-)	\$ _____
Ar šo nosūtu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (MLB biedriem \$ 10.-; pensionāriem - \$ 5.-)	\$ _____
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai	\$ _____
Ceki raketāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.	Pavisam kopā \$ _____

(Māksētāja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

Paraksts: _____

MLB ZIŅOTĀJS
ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Québec, Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

ADMINISTRĀTORE: Anita Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Québec, Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624.

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozola. **DARBINIEKI:** Elmārs Bārdiņš, Jēnis Birze, Elga Čops, Edgars Kajaks, Ģina Kajaka, Austra Konovlova, Anna Kreipāne, Pēteris Kreipāns, Voldemārs Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle, Ilga Štaubere, Vilma Ulmane un daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 25.- gadē; MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem \$ 20.- gadē; gaisa pasta piemaksa

uz ASV \$ 5.-, uz citiem kontinentiem - \$ 15.- gadē. Atsevišķas burtnīcas pret \$ 2.- ziedojumu.

LAPPUŠU MAKSAS: Mazākais paziņojums \$ 15.-, 1/4 lpp - \$ 20.-, 1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pil-

na lpp. - \$ 55.-. Klīvēju un paziņojumu sagatavošana - \$ 15.-. Iespējama foto uzņēmumu publicēšana.

Ceki raketāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZIŅOTĀJS, tāpat kā MLB, ir BEZPELNAS PASĀKUMS.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. diētam.

Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un ziņas nepauzē ne MLB valdes,

ne redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatu iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un

jāparakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē. Redakcija iesūtītos rakstus neuzglabā.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY
ASSOCIATION LETTONNE DE MONTRÉAL

NOVEMBER 1991 NOVEMBRE

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Association Lettonne de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society - 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Québec, Canada
H9X 2R2, ph. 514-457-9832.